

અનુક્રમણિકા

૧. પ્રસ્તાવના
૨. આશીર્વાદ પત્ર
૩. મહાનુભાવોના સંદેશાઓ
૪. સંસ્થાપકશ્રીનો પરિચય
૫. ભૂમિપૂજન
૬. ભૂમિ સંપાદન
૭. ગુરુકુલના વિકાસમાં આવેલા અવરોધો
૮. ગુરુકુલના વિકાસ કાર્યો.
  - ૮.૧ સ્કૂલ, ફાર્મસી, ડીપ્લોમાં અને ડીગ્રી એન્જનીયરીંગ કોલેજની પરવાનગી
  - ૮.૨ હોસ્પિટલનો વિકાસ અને દર્દીઓના અનુભવો.
  - ૮.૩ આયુર્વેદિક, હોમિયોપેથી અને નર્સિંગ કોલેજની પરવાનગી
૯. શ્રી સ્વામિનારાયણ ઈન્ટરનેશનલ સ્કૂલ , રાણીપ.
૧૦. શ્રી સ્વામિનારાયણ વિશ્વમંગલ ગુરુકુલ, ભીનમાળ
૧૧. સંતો તથા હરિભક્તોના સ્વામીશ્રી સાથેના સંસ્મરણો.
૧૨. હિત વચનો

પ્રસ્તાવના :

નિજા શ્રિતાનાં સકલાર્તિ હન્તાઃ સદ્ધર્મ ભક્તેરવનં વિધાતા ।
દાતા સુખાનાં મનસેષ્વિતાનામઃ તનોતુ કૃષ્ણોડખિલ મંગલમનઃ ॥
મૂકમ કરોતિ વાચાલમ્ પંગું લઘયતે ગિરમ્
યતકૃપા તમ્હેવન્દે પરમાનંદમ્ માધવમ્

પરમકૃપાળુ પરમાત્માની કૃપાથી ઉપરના શ્લોકમાં દર્શાવ્યા પ્રમાણે મુંગા માણસને પણ વાચા પ્રદાન થાય છે. લંગડો માણસ પણ પર્વત ચઢી શકે છે. એવા પરમાત્માની કૃપા મેળવવા અમે તેમને વંદન કરીએ છીએ.

આ નાનકડી પુસ્તિકા આપના કર-કમળમાં મૂકતાં અમે હર્ષ સહ આનંદની લાગણી અનુભવીએ છીએ. આ પુસ્તિકાનો હેતુ માત્ર વ્યક્તિ-પરિચય કે સંસ્થા પરિચયનો નથી પરંતુ એક સંત કે જે ભગવા ભેખધારી છે. પ્રભુભક્તિને વરેલા છે. પ્રભુમય છે. સંસારથી અલિપ્ત છે. છતાંય તેમના હૃદયમાં ભક્તિ, સત્સંગની સાથે સાથે કથાઓ પારાયણ પ્રવચનના ત્રિવિધ કાર્યો કરતાં કરતાં સમાજને કંઈક આપવાની સમાજનું ઋણ કેળવવાની નેમ છે. તે નેમ નિર્ણય પૂરો કરવા માટે સખત પરિશ્રમ, પુષ્કળ વિંટબણાઓ, અણધારી આફતો વગેરેમાં અડગ રહી પોતાના સ્વપ્ના સિદ્ધ કરવા શું શું કરી શકે છે તેનો સમાજને ચિતાર આપવાનો નાનકડો પ્રયાસ છે.

આવા જનસેવાય, જનહિતાય કાર્ય કરતા સ્વામીશ્રી પ્રેમસ્વરૂપદાસજીએ પોતાના જીવનકાળમાં ઘણાં બધાં નાના-મોટા મંદિરોનું નિર્માણ કથા-પારાયણ, સંત સમાગમને સત્સંગ તેમજ અનેક વિધ સંપ્રદાયના પ્રચાર-વિકાસને પ્રગતિ માટે કરી છે.

પણ આ સંતનું બીજું પાસું એટલે કે જુદી જુદી વિવિધ શૈક્ષણિક સંસ્થાઓ શરૂ કરવી તેને નિભાવવી, તેની પ્રગતિ અને વિકાસ માટે કાર્યો કરવા અને ભાવિ પેઢીને સંસ્કારી, સત્સંગી, ધર્મ અભિમુખ કરવી એ તેમનું ધ્યેય જ નહિ

લક્ષ્ય છે, મંજિલ છે આ ઉપરાંત શૈક્ષણિક ક્રાંતિ દ્વારા સમાજ ઉત્થાપન માટે સમાજ-શિલ્પી બની સમાજ ઘડવૈયા બની રહ્યાં છે.

આ કાર્યમાં જે કોઈ સંતો, હરિભક્તો, સત્સંગીઓ અને મુમુક્ષોનો સહયોગ મળ્યો છે ને મળતો રહે છે તે બદલ સૌના આભારી છીએ. ‘ગણ્યા ગણાય નહિ ને આંગળીના ટેરવે મપાય નહીં’ તેવા નામી અનામી વ્યક્તિઓ મહાનુભાવોનો પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ રીતે આભાર માનતા વિરમીએ છીએ.

આશા રાખીએ છીએ કે આ નાની પુસ્તિકાના વાંચનથી આપને સ્વામિનારાયણ ભગવાનની ભક્તિમાં શ્રદ્ધા વધે, સંતો પ્રત્યે પ્રેમ વધે અને જીવન જીવવાની પ્રેરણા મળે.

અંતમા:

વ્યર્થ કરી શબ્દોની રમત

સમય શાને બગાડવો

દિલ મૂક્યું આ ભારથી

આભાર શાને માનવો ?

છતાંય અંતકરણપૂર્વક આભાર ... આભાર... આભાર ....

આશીર્વાદ પત્ર

શાસ્ત્રી સ્વામીશ્રી પ્રેમસ્વરૂપદાસજીના જય શ્રી સ્વામિનારાયણ

જય સ્વામિનારાયણ સાથે જણાવવાનું કે શ્રી સ્વામિનારાયણ વિશ્વમંગલ “ગુરુકુળની ગૌરવ ગાથા” પુસ્તિકા લખવામાં જેને જેને પોતાનું યોગદાન આપ્યું છે તેને અમારા તરફથી હરિકૃષ્ણ મહારાજના સાંનિધ્ય સહિત કોટી કોટી ધન્યવાદ અને આશીર્વાદ.

આ નાની પુસ્તિકા લખવા પાછળનો એક જ હેતુ છે કે આ ગુરુકુળનું ગૌરવ જળવાઈ રહે સાથે સાથે માણસમાત્ર પોતાના જીવનમાં સ્વાવલંબી બને, હિંમતવાન બને અને એક વસ્તુનું એમને અનુસંધાન રહે કે જેને સહજાનંદ સ્વામીનો આશ્રય છે તેને આ જગતમાં કોઈ એવું કાર્ય નથી કે જેના માટે અશક્ય બને સાથે આ ગૌરવ ગાથાની પુસ્તિકામાં ભગવાનની સ્મૃતિનું સખત અનુસંધાન રાખ્યું છે. માણસ કરોડોના કામ કરે કે પછી અબજોના કામ કરે પણ જો તેમાં ભગવાન શ્રીહરિનું અનુસંધાન ન રહે તો તે કાર્ય એકડા વગરનાં શૂન્ય જેવું છે. માટે કોઈ પણ કાર્ય કરો તે ભગવાનની સ્મૃતિની સાથે જ કરો. કોઈપણ કાર્ય વ્યક્તિ પ્રધાન ન બને પણ ભક્તિ પ્રધાન બને એવું અનુસંધાન આ નાની પુસ્તિકામાં સતત રાખેલું છે.

માટે વાચકગણને હરિકૃષ્ણમહારાજના આશીર્વાદ આપતા જણાવીએ છીએ કે જે કામ કરો તે ભગવાનની મૂર્તિને સંભાળીને જ કરજો.

એજ સદ. શાસ્ત્રી સ્વામીશ્રી પ્રેમસ્વરૂપદાસજીના હરિકૃષ્ણ મહારાજની સ્મૃતિ સહિત રૂડા આશીર્વાદ.

સંસ્થાપકશ્રીનો પરિચય

પ.પૂ. શાસ્ત્રી સ્વામીશ્રી પ્રેમસ્વરૂપદાસજીનો જન્મ ૧૨ ઓક્ટોબર ૧૮૫૪માં ભૂજ પાસે આવેલા સુખપર ગામનાં એક સત્સંગી કુટુંબમાં થયો હતો. ઘરનું વાતાવરણ જ ધાર્મિક સંસ્કારોથી ભરેલું અને સત્સંગી હોવાથી વારંવાર સંતોનો સમાગમ થતો હતો. આના લીધે તેમનું મન બાળપણથી જ ભજન-ભક્તિ તરફ વળેલું હતું. ઘરમાં જ્યારે ધાર્મિક વાતાવરણ હોય ત્યારે બધાં જ ભગવાનનાં ઉપાસક હોય જ. બાલ્ય અવસ્થાથી જ ધાર્મિક વૃત્તિના કારણે સ્વામીશ્રીનું મન ઘરમાંથી ઉઠી ગયું હતું. પરંતુ ગૃહસ્થાશ્રમની ફરજોને કારણે તેમને વડીલોના વ્યવસાય જેવા કે ખેતીકામ, બાંધકામ, ખોદકામમાં જોડાવવું પડ્યું અને મન લગાવીને આ કામ કર્યું પણ ખરું.

૧૩-૧૪ વર્ષની નાની ઉંમરે સ્વામીશ્રીનું મન સંસારમાંથી વિરક્ત થઈ ગયું. છતાં એવો કોઈ રસ્તો ન હતો કે સ્વામીશ્રી ઘર છોડી ત્યાગના માર્ગે વળી શકે છતાંય તેમનું મન તો સતત ઘર છોડવાનું જ ચિંતન કરતું હતું અને બન્યું પણ એવું કે એક સમયે એમના માટે ઘરમાં રહેવાનું અશક્ય બની ગયું. અસહ્ય બની ગયું આવા કટોકટીના સમયે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે તેમની વિનંતી ધ્યાનમાં લીધી તે સમયે હાલના મહંત પુરાણી સ્વામીશ્રી ધર્મનંદનદાસજી તેમને લેવા માટે પધાર્યા અને તેમને વડીલોને કહ્યું કે “ભગતને અમે ચાર મહિના સત્સંગ માટે ગામડે ફરવા લઈ જવા માંગીએ છીએ. ઘરના બધા જ સત્સંગી હોવાથી આ વાત સહર્ષ સ્વીકારી અને રજા આપી દીધી અને તેમને ભૂજ મંદિરમાં સંતોની સાથે પ્રવેશ મળી ગયો. આ દરમિયાન વર્તમાન ઉપમહંત સ્વામીશ્રી પ્રેમપ્રકાશદાસજીનો સમાગમ થયો. આ સંતો સાથે વાગડ પ્રાંતના ગામડાઓ તથા ગુજરાતની યાત્રા કરી. આ યાત્રામાં પુરાણી શ્રી ધર્મનંદન સ્વામી, શ્રી પ્રેમપ્રકાશસ્વામી, શ્રી સ્વયંમપ્રકાશ સ્વામી, શ્રી ઉત્તમચરણ સ્વામી અને શ્રી નિર્મળદાસ સ્વામી સાથે હતાં. સંતો સાથે રહેવાનો અનુભવ ખૂબ આનંદનો રહ્યો. આ પહેલું પગલું હતું કે જેમાં સ્વામીશ્રીએ કચ્છ છોડી ગુજરાત જોયું. યોગાનુયોગ આ વર્ષ ભારત-

પાકિસ્તાનના યુદ્ધનું હતું.

આ યાત્રા સ્વામીશ્રી માટે આનંદમય બની રહી. સાથેસાથે સંતોએ સત્સંગ લક્ષી વાતો કરી અને કિર્તન શિખવાડ્યા પછી છેલ્લા દિવસના આગલા દિવસે પૂ. પ્રેમપ્રકાશદાસજી સ્વામીએ રાજસ્થાનના એક ખેતરમાં એકલા બેસાડી ભવિષ્યનું સુચન કરતા કહ્યું કે “કાલે આપણી યાત્રા પૂરી થશે પછી તમારે ઘરે જઈને સાધુ બનવું કે ગૃહસ્થ જીવનમાં રહેવું તેનો નિર્ણય કરવાનો છે.” નિયમ અનુસાર સ્વામીશ્રીને ઘરે મોકલ્યા. પંદર પંદર દિવસ ઘરમાં રહેવા છતાંય સ્વામીશ્રીનું મન લાગ્યું નહીં અને કેવી રીતે ઘર છોડી સાધુ બનવું તેના જ વિચારો આવ્યા કરતા હતાં.

આ દરમિયાન એક પ્રસંગ બની ગયો. ભૂજ નજીક પોતાની ખેતી હોવાથી ખેતરમાં શેરડીનો પાક સરસ થવાથી પંદર-વીસ સાંઠા શેરડીના કાપી ભૂજ લઈ જવાનો વિચાર કર્યો ત્યાં તેમના વડીલને ખબર પડતાં જ એમણે કહ્યું કે “આ શેરડી અર્પણ કરે પૂરું નહિ થાય, ભજન કરવા માટે આખુલ શરીરરૂપી ખેતર સમર્પિત કરો.” સ્વામીશ્રીને આ વાત સાંભળી અતિ આનંદ થયો. પછી શેરડીના સાંઠા લઈને ગયા તે ગયા પાછા વળવાનું નામ જ ના લીધું. આવી રીતે સ્વામીશ્રીએ ૧૬ વર્ષની નાની ઉંમરે ઘર છોડવાનો અવસર મળી ગયો.

ત્યારબાદ આશરે બે વર્ષ સુધી પાર્ષદ તરીકે સંતોની સેવામાં રહ્યા અને આ સમયગાળા દરમિયાન પ.પૂ.પુરાણી સ્વામી શ્રીહરિદાસજીના સાંનિધ્યમાં વચનામૃતનો અભ્યાસ કર્યો અને પ.પૂ. સ્વામીશ્રી હરિપ્રિયદાસજીના સાંનિધ્યમાં ભક્તચિંતામણી, નિષ્કુળાનંદ કાવ્ય અને ભૂમાનંદ સ્વામી રચિત ઘનશ્યામ લીલામૃત સાગરનો અભ્યાસ કર્યો. ત્યાર બાદ તેમના માતાપિતાની રજા મળતા થોડા સમય પછી અઢાર વર્ષની ઉંમરે અષાઢ વદ અગિયારસના દિવસે સંવત ૨૦૨૮માં પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ આચાર્યશ્રી તેજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજના વરદ હસ્તે ભાગવતી દીક્ષા ગ્રહણ કરી અને શિષ્ય તરીકે ગુરુ ધ્યાની સ્વામી શ્રી હરિસ્વરૂપદાસજીની સેવામાં રહ્યા અને છ મહિના સુધી ધ્યાની સ્વામી સાથે સત્સંગ

પ્રચાર અર્થે ગામડાઓમાં વિચરણ કર્યું.

અહીં એક વાત નોંધપાત્ર બની રહે છે કે ગમે તેવો જ્ઞાની, જીજ્ઞાસુ કે મુમુક્ષુ હોય પણ જ્યાં સુધી સંત સમાગમ ન થાય ત્યાં સુધી તેના જીવનમાં કોઈ પરિવર્તન આવી શકતું નથી. તેથી દરેક મુમુક્ષોએ સંત સમાગમ કરવો જરૂરી જ નહિ પણ આવશ્યક છે. સંસાર રૂપી સાગરમાંથી બહાર નીકળવા કે. મંજીલે પહોંચવા માટે સંત જ સાચા સાથી છે. માર્ગદર્શક છે, પથદર્શક છે, સંત જ એવા નૈયા છે કે જે ગમે તેવા સંસારીજનોને ભવસાગર પાર કરાવે છે. સંતો પારસમણી જેવા છે. જે કથીરમાંથી હેમ કરી શકે છે. સંતો ધૂપસળી જેવા છે. જે પોતાના જાતને પ્રગટાવીને મહેક આપે છે. સંતોનું જીવન પરોપકાર માટે છે. સ્વામીશ્રીને પણ મહંત પુરાણી સ્વામીશ્રી ધર્મનંદનદાસજી તથા પ્રેમ સ્વામીશ્રી પ્રેમપ્રકાશદાસજીનો સમાગમ ન થયો હોત તો આપણને આવા મહાન સંત વિભૂતિ ન મળ્યા હોત.

સાધુ જીવન દરમ્યાન સ્વામીશ્રી સંસ્કૃતના અભ્યાસમાં પ્રવેશિકાથી લઈ સાહિત્ય આચાર્ય બન્યા. આ અભ્યાસનાં ૧૩ વર્ષ જેટલા લાંબા ગાળા દરમ્યાન કસ્તુરંગાચાર્ય (ત્રીચીન્નાપલ્લી), લાભશંકરાચાર્ય (મોરબી), હરિશંકરાચાર્ય (અમદાવાદ), ત્રિવેદી સાહેબ (અમદાવાદ), વ્યાસ સાહેબ (ભૂજ), પંડ્યા સાહેબ (ભૂજ) આવા જુદા જુદા વિદ્યાગુરુઓના સંપર્કમાં રહ્યા. આ અભ્યાસ દરમ્યાન રસોડામાં ખીચડી બનાવવી શાક-રોટલા બનાવવા તેમજ મદદનીશ ભંડારી, ભંડારી, મુખ્ય ભંડારી અને પાકશાસ્ત્રી તરીકેની સેવા આપી તેમજ મહંત સ્વામી તથા મોરલી મનોહર સ્વામીની આજ્ઞાથી હિંડોળાની અને નાની-મોટી ઠાકોરજીની સેવા કરતા હતાં.

સંતોની પગચંપી કરવાથી ઘણો લાભ થાય છે. સ્વામીશ્રી રાત્રે ૧૨ વાગ્યા સુધી મહંત શાસ્ત્રી સ્વામીશ્રી ધર્મજીવન દાસજીની પગચંપી કરતા હતા તે સમયે મહંત સ્વામી પોતાને પ્રત્યક્ષ ભગવાનના દર્શન થવાની વાતો કરી અને શ્રીજી મહારાજના પ્રસંગોની કેટલીક વાતો કરેલી. તે નીચે મુજબ છે.

પહેલી વાત :

આ વાત મહંત સ્વામીએ રાત્રે ૧:૦૦ વાગ્યે કરી હતી અને પ્રતિજ્ઞા કરાવી હતી કે “હું જ્યાં સુધી જીવું ત્યાં સુધી આ વાત કોઈને નહિ કહો.”

પછી પોતે કહેવા લાગ્યા કે “મને હરિકૃષ્ણ મહારાજના પ્રત્યક્ષ દર્શન થયા છે. મારી શુદ્ધ ઉપાસના સર્વોપરીની હતી તેથી હું હરિકૃષ્ણ મહારાજ, રાધાકૃષ્ણ એમ ત્રણ મૂર્તિની પૂજા કરું તેમાં પુષ્પના હાર ત્રણ આવે તો તેમાંથી બે હાર હું હરિકૃષ્ણ મહારાજને કંઠે ધરાવી દઉં અને એક હાર હાથમાં આપું અને રાધાકૃષ્ણ દેવની મૂર્તિને હાર ધરાવતો ન હતો અને દંડવત પણ કરતો ન હતો.

પછી હરિકૃષ્ણ મહારાજે મને દર્શન આપ્યા અને પહેલું મારી પાસે પાણી માંગ્યું. જલપાન કરીને પછી બોલ્યા કે “પૂજામાં આવો ભેદ ન રખાય. સર્વોપરી નિષ્ઠા પોતાના અંતરમાં રખાય. જે જે સ્વરૂપો છે તે મારા જ સ્વરૂપો છે તેમ છતાં પતિવ્રતાની ટેક જેમ પોતાના ઈષ્ટદેવને વિષે સર્વોપરી નિષ્ઠા રાખવી પરંતુ અમે માન્ય કરેલ કોઈ દેવ વિષે પૂજામાં ભેદભાવ ન રાખવો.

બીજી વાત :

એકવાર માંડવી શહેરમાં ઉત્સવ ચાલતો હતો. તેથી ભૂજના લગભગ સંતો માંડવી ગયા હતા. આ તે સમયની વાત છે કે આખા ભૂજમાં સાધુ જ ચાલીસ-પિસ્તાલીસ હતા. તેમાંથી માત્ર ચાર-પાંચ સંતો જ ભૂજમાં હશે. પૂજારી પણ બહાર ગયેલા હોવાથી સુખશૈયાના ઠાકોરજી જગાડવા માટે અંદાજે બપોરે સાડા ત્રણ વાગ્યે મંદિરમાં મહંત સ્વામી ગયા.

ત્યાં સાવરણી લઈ સાફસુફ કરવા લાગ્યા તો તેમને સુખશૈયાની મૂર્તિ ઉપર ધૂળ ચડેલ જોઈ. આ મહંત સ્વામીના બેઠા શબ્દો છે તેથી મહંત સ્વામી મનમાં બોલ્યા કે “પૂજારી આટલું ધ્યાન નથી રાખતાં” ત્યાં જ સહજાનંદ સ્વામી, મૂર્તિમાંથી બહાર આવ્યા અને પાણી માંગ્યું. પાણી પીધા પછી સહજાનંદ સ્વામી મહારાજે કહ્યું કે “તમને હું એક વાત કહેવા આવ્યો છું. સાંભળો, કચ્છ રવાપરના એક ભગત હાલ મુંબઈ રહે છે. એમને કોઈ બાળક નથી તેથી તેમણે બીજીવાર

લગ્ન કરવાનો નિર્ણય કર્યો છે. પરંતુ તેમને કહેજો કે બીજીવાર લગ્ન ન કરે એમના પત્ની થકી એમને બે પુત્રો થશે.”

આટલી વાત કર્યા પછી મહારાજે કહ્યું કે “જાઓ, અત્યારે તે અહીં ભૂજ આવ્યા છે. અને મેડા ઉપર સૂતા છે. તો એમને આ વાત કરી આવો.” પણ મહંત સ્વામીને દર્શનનો લોભ લાગતા શ્રીજી મહારાજને કહ્યું કે “એ તો હું વાત કરી દઈશ.” ત્યારે શ્રીજી મહારાજ કહે કે “ના અત્યારે જ જાઓ.” મહારાજની આજ્ઞાથી મહંત સ્વામી જ્યારે ઉમરાની બહાર પગ મૂક્યો ત્યાં જ મહારાજ અદૃશ્ય થઈ ગયા.

ત્રીજી વાત :

એક દિવસે હું માનસી પૂજા કરવા હરિકૃષ્ણ મહારાજ પાસે બેઠો હતો. ત્યાં જ મને તંદ્રા અવસ્થા થઈ તે જ ઘડીએ મહારાજ વિમાન લઈને તેડવા આવ્યાં. હું વિમાનમાં બેઠો હતો થોડે આગળ વધ્યા એટલે મહારાજે તરત કહ્યું કે “તમારા ગુરુને પૂછવાનું તો રહી ગયું.” ત્યારે મેં કહ્યું કે “આપ પધાર્યા છો પછી પૂછવાની શું જરૂર ?” છતાં મહારાજે કહ્યું કે “પૂછી આવો.” ત્યાં મહારાજ અદૃશ્ય થઈ ગયા.

પરંતુ આ વાત તંદ્રા અવસ્થાની છે અને પહેલી બે વાતો પ્રત્યક્ષની છે.

સ્વામીશ્રીને અભ્યાસ પૂરો થયા બાદ સ્વામીશ્રી પોતે પ્રગતિ માટે વિચારતા હતા તેથી એમને મનોમન નક્કી કર્યું કે “ગુરુધ્યાની સ્વામીના ઘણા શિષ્યો અમદાવાદ અને વડોદરા રહે છે તો અમદાવાદ નરનારાયણ દેવની નિશ્રામાં જઈએ અને ત્યાં અનેક પ્રવૃત્તિઓ મળી રહે એવું વિચારી પૂ. ધ્યાની સ્વામીને અમદાવાદ જવા માટે પ્રાર્થના કરી પહેલીવાર તો સહમત ન થયા. પછી યોગાનું યોગે સંમતિ આપી અને અમદાવાદ આવ્યા. પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ આચાર્યશ્રી તેજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજે રાજી થઈને ઉતારો આપ્યો અને સ્વામીશ્રીની સાથે સેવામાં રહેવા લાગ્યા. બે વર્ષ સુધી ગુરુ ધ્યાની સ્વામી સાથે રહી રસોઈ-પાણી

કરવા, કથા-કિર્તન કરવા અને નાના-પ્રકારની સેવાઓ કરવી વગેરે કામ કરતા હતાં.

આ સમયગાળા દરમ્યાન વિદ્વાનો પાસે બેસી શ્રીમદ ભાગવત, સત્સંગિજીવન, સત્સંગિભૂષણ અને રામાયણ જેવા શાસ્ત્રોનો અભ્યાસ કર્યો. પૂ. ગુરુધ્યાની સ્વામી પાસે નવા સંતો સેવામાં આવેલ હોવાથી સ્વામીશ્રીએ ગામડામાં ફરવાની મંજૂરી માંગી તેથી સ્વામીશ્રી પ્રથમ બાલાસિનોર દેશના ગામોમાં નર-નારાયણ દેવના ધર્મદા માટે સત્સંગ વિચરણ કરી ધર્મદો ઉઘરાવવાની સેવા કરી આ પછી પંચમહાલ દેશ, કડી-કુંડાલ દેશ, વિરમગામ દેશ, સાણંદ - ગોધાવી દેશ અને કરજીસણ-ડાંગરવા દેશ આ દેશના ગામોમાં સત્સંગ પ્રચાર જેવી પ્રવૃત્તિ કરી. ધર્મદો ઉઘરાવી નરનારાયણ દેવના ચોપડે જમા કરાવેલ.

ત્યારબાદ પ.પૂ.ધ.ધુ. ૧૦૦૮ આચાર્યશ્રી તેજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજની આજ્ઞા થતાં ૧૮૮૮ની સાલમાં સિદ્ધપુર મંદિરની મહંતાઈ સ્વીકારી. સાડાચાર વર્ષ દરમ્યાન સિદ્ધપુરમાં ધર્મભક્તિ હરિકૃષ્ણ મહારાજ અને રાધાકૃષ્ણ દેવની સેવા કરી અને આજુબાજુ વિસ્તારના હરિભક્તોને સત્સંગ પ્રવૃત્તિથી રાજી કર્યા. પછી આચાર્ય મહારાજશ્રીની આજ્ઞા થતાં હરિનારાયણદાસજી સ્વામીના શિષ્ય ભક્તિ જીવનદાસજી સ્વામીને મહંતાઈ સોંપી અને ૧૮૮૪માં જેઠ વદ બીજના દિવસે શ્રી સ્વામિનારાયણ વિશ્વમંગળ ગુરુકુળના વિકાસ અંગે સંત મંડળ સહિત કલોલ પધાર્યા.

કલોલ ગુરુકુળમાં આવ્યાના થોડા સમય પછી પ.પૂ.ધ.ધુ. ૧૦૦૮ આચાર્યશ્રી તેજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજની આજ્ઞા થતાં બે વર્ષ માટે પ્રાંતિજની મહંતાઈ સ્વીકારી ત્યાં ઘનશ્યામ મહારાજની સેવા કરી અને આજુબાજુના વિસ્તારના હરિભક્તોને સત્સંગ કરાવી રાજી કર્યા. પ્રાંતિજની મહંતાઈ બાદ આચાર્ય મહારાજશ્રીની આજ્ઞા થતાં અમદાવાદ નારાયણપુરા મંદિરની મહંતાઈ સ્વીકારી. ત્યાં પણ નવ વર્ષ સુધી ઘનશ્યામ મહારાજની સેવા કરી. અમદાવાદ વિસ્તારના હરિભક્તોને કથા-વાર્તા, સત્સંગથી રાજી કર્યા. આ બંને મહંતાઈ દરમ્યાન કલોલ

ગુરુકુળનું કાર્ય અવિરત ચાલુ હતું.

સ્વામીશ્રીએ આજદિન સુધી મહંતાઈની સેવા સાથે પ.પૂ.ધ.ધુ. ૧૦૦૮ આચાર્યશ્રી તેજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજની આજ્ઞા મુજબ અમદાવાદ દેશના નાના-મોટા ઘણા નવા મંદિરોનું નિર્માણ તથા જીર્ણોદ્ધાર કર્યો. જેની યાદી નીચે મુજબ છે.

૧. કડી તાલુકામાં કોલાદ નવું મંદિર.
૨. ખેડા જિલ્લામાં બાલાસિનોર પાસે છત્રપૂરા નવું મંદિર.
૩. અમદાવાદ તાલુકાના ગરોડિયામાં નવું મંદિર.
૪. સિદ્ધપુરમાં જૂના મંદિરમાં બહેનોનું મંદિર.
૫. ડિશામાં નવું મંદિર.
૬. મોરબી પાસે જૂના દેવળીયામાં નવું મંદિર.
૭. મહેસાણા જિલ્લામાં પાનસર નવું મંદિર.
૮. મહેસાણા જિલ્લામાં ગેરિતા મંદિરનો જીર્ણોદ્ધાર.
૯. અમદાવાદ નારાયણપુરા બહેનોનો મંદિરનો જીર્ણોદ્ધાર.
૧૦. ખેડા જિલ્લામાં બાલાસિનોર મંદિરનો જીર્ણોદ્ધાર.
૧૧. રાજસ્થાનમાં વાપા નવું મંદિર.
૧૨. રાજસ્થાન ખારવામાં નવું મંદિર.
૧૩. રાજસ્થાન દેવળામાં નવા મંદિર માટે જમીન સંપાદન.
૧૪. કપડવંજ જિલ્લામાં નવા ગામમાં નવા મંદિર માટે જમીન સંપાદન.
૧૫. કડી તાલુકાના નારાયણપુરામાં નવું મંદિર.
૧૬. સિદ્ધપુરમાં હાઈવે ઉપર પાંચ શિખરનું નવું મંદિર.

આ સિવાય આચાર્ય મહારાજશ્રીની આજ્ઞા થતા શિકાગો સ્વામિનારાયણ નવા મંદિરમાં ચાર માસ સેવા આપી તેમજ ચેરહિલમાં નવા મંદિરના કામમાં સહભાગી બન્યા.

આ ઉપરાંત સ્વામીશ્રીએ પોતાની આગવી સુઝબુઝથી ધાનજ મુકામે રામજી મંદિર તથા મહાકાળીમાતાના મંદિરનો જીર્ણોદ્ધાર કર્યો છે. જેના ફળ સ્વરૂપે આ ગામમાં પણ સત્સંગના બીજ રોપાયાં છે. અને કેટલાકને નવા સત્સંગી બનવાની પ્રેરણા મળી છે.

સ્વામીશ્રીએ આફ્રિકા, મૌરિશિયસ, સાઉથ આફ્રિકા, સિસર્ગ, દુબઈ (અરબસ્તાન), લંડન, કેનેડા અને અમેરિકા જેવા દેશોમાં સત્સંગ પ્રચાર અને વિવિધ કાર્ય માટે પ્રવાસ કરેલ છે. અને સત્સંગી ભક્તોને ખુશ કર્યા છે. તેમજ ઘણા હરિભક્તોને સાથે લઈને બ્રીનારાયણ ચાર ધામની તથા દક્ષિણ ભારત નાની-મોટી યાત્રાઓ તેમજ ગુજરાતમાં હરિભક્તોના સંઘ સાથે વડતાલ, જૂનાગઢ, ગઢડા, અને ભૂજ તેમજ તમામ શિખર બંધ મંદિરોની યાત્રાઓ ઘણીવાર કરેલી છે.

ટુંકમાં કહેવું હોય તો કહી શકાય કે સ્વામીશ્રીએ કર્મ, ધર્મ, ભક્તિ અને સત્સંગ આ બધાનો સમન્વય કરીને પણ સર્વે સુખાની ભવન્તુ એ આદર્શ રાખી સર્વજન હિતાય, સર્વજન સુખાય સર્વે સંતુ નિરામયા. તમામ પ્રવૃત્તિ સમાજના બહોળા વર્ગના લાભ માટે કરી છે. અને પોતાનું સર્વસ્વ જીવન ન્યોચ્છાવર કર્યું છે.

ભૂમિ પૂજના

ઈ.સ. ૧૯૮૩ શીતળા સાતમનાં દિવસે રવિવારે કલોલ ખાતે એક ઈતિહાસ લખાવવા જઈ રહ્યો હતો. સ્વામીશ્રીએ શ્રી સ્વામિનારાયણ વિશ્વમંગલ ગુરુકુળ માટેનું ભૂમિપૂજન પ.પૂ.ધ.ધુ. ૧૦૦૮ આચાર્યશ્રી તેજેન્દ્રપ્રસાદજીના શુભ હસ્તે કરાવ્યું હતું. પૂ. આચાર્ય મહારાજશ્રીના સંપૂર્ણ આશીર્વાદ સાથે વિશ્વમંગલ ગુરુકુળની શરૂઆત કરવાનું મુરૂત સચવાઈ ગયું. પ્રખર આચાર્ય મહારાજ શ્રી તેજેન્દ્રપ્રસાદજીએ હૃદયપૂર્વક આપેલા તેજ પૂંજ સમા આશીર્વાદથી હવે આ ગુરુકુળનો વિકાસ ક્યારેય નહીં રોકાય.

સ્વામીશ્રીની પ્રખર ઈચ્છા શક્તિ, ઉપાડેલું કાર્ય સફળતાપૂર્વક પૂર્ણ કરવાની એમની નેમ, એ પાછળનો એક એક પળનો પુરૂષાર્થ ધીરજ ખૂટી જાય એવી સહનશક્તિ આવનાર કોઈ પણ ઉપાધિ કે વિધને દૂરંદેશીથી નિવારવી અને યોગ્ય સમયે યોગ્ય નિર્ણય તાકીદે લેવા આવા બધા સર્વ ગુણ સંપન્ન સ્વામીશ્રીની મહેનત અને ઝુંબેશને કારણે આજે આ શ્રી સ્વામિનારાયણ વિશ્વમંગલ ગુરુકુળ ઉચ્ચ શિખર ઉપર છે. આ ગુરુકુળ એક પછી એક પ્રગતિના શિખરો સર કરી રહ્યું છે આજે જે સેવા સંસ્કાર, શિક્ષણ અને લોકકલ્યાણ માટેનું આવું વિરાટશ્રી સ્વામિનારાયણ વિશ્વમંગલ ગુરુકુળ જોઈ રહ્યા છીએ એની પાછળ પૂ. સ્વામીશ્રીની અથાગ મહેનત, કેટલીયે તકલીફો વેઠી, વિધનો પસાર કર્યા એ બધી વાત વાચકો સાથે વહેંચીશું બધી જ સારી વિગતો જણાવીશું કે જે દરેકના જીવન માટે પ્રેરણાદાયી છે. આજે શ્રી સ્વામિનારાયણ વિશ્વમંગલ ગુરુકુળ એક પ્રેરણાનું પ્રતિક છે. એક અનોખું ગૌરવચિહ્ન છે.

સિદ્ધપુરમાં સ્વામીશ્રીને ઘણા હરિભક્તો આજુબાજુના ગામડાઓમાં આદરથી જોતા હતા અને એના પરિણામે મોટી માર્કેટમાં સાત દિવસની સત્સંગિજીવનની પારાયણ પણ કરી હતી. તે દરમિયાન માર્કેટની દરેક પેઢીઓએ ખૂબ ઉમદા સેવા કરી હતી. આ પ્રસંગે પ.પૂ.ધ.ધુ. ૧૦૦૮ આચાર્યશ્રી

તેજેન્દ્રપ્રસાદજી પધાર્યા હતા. આટલો વિશાળ સમુદાય જોઈને મહારાજશ્રીએ પૂછ્યું હતું કે “ભાગવતની કથા કરો છો?” ત્યારે સ્વામીશ્રીએ કહ્યું કે “ના સત્સંગિજીવનની” આચાર્ય મહારાજશ્રીએ આશીર્વાદ આપ્યા અને કહ્યું કે “સત્સંગિજીવનની પારાયણમાં પણ પરોક્ષના આટલા બધા હરિભક્તોને ભેગા કરી શકો છો. સ્વામિનારાયણ ભગવાનને રાજી કરવા આ બહુ મહત્વનું કામ કરો છો.”

કથાની સમાપ્તિ થયા બાદ મહારાજશ્રી ભોજનપ્રસાદ લેવા બેઠા હતા ત્યારે એટલું કહ્યું કે “સ્વામી હવે હાઈવે ઉપર એક નવા મંદિરનું નિર્માણ કરીએ અને આ પ્રસાદીના ધર્મભક્તિ હરિકૃષ્ણ મહારાજને ત્યાં પ્રસ્થાપિત કરીએ. સ્વામીશ્રી ઉત્તરમાં એટલું જ બોલ્યા કે “હરિકૃષ્ણ મહારાજની ઈચ્છા અને આપના આશીર્વાદ.”

શ્રી સ્વામિનારાયણ ગુરુકુળ, સિદ્ધપુરના વિવાદને કારણે સ્વામીશ્રીનું મન અશાંત થઈ ગયું હતું. તેથી જ ૧૯૮૨માં શ્રી સ્વામિનારાયણ વિશ્વમંગલ ગુરુકુળની સ્થાપના માટે કલોલમાં સાત વિદ્યા જમીન સંપાદન કરી આ કાર્યમાં ટ્રસ્ટિશ્રી લક્ષ્મણભાઈ જોઈતારામ, મણીભાઈ નારાયણ ભાઈ(બિલીયા), હિરાભાઈ ઈશ્વરભાઈ (બિલીયા) એ ખૂબ ખૂબ મહેનત કરી હતી. આ સિવાય પણ કલોલના ડૉ. ડાહ્યાભાઈ, ઊઝાના લીલાચંદભાઈ (એલ.વી.), મહેસાણાના આત્મારામભાઈ મગનભાઈ, સુરેશભાઈ મુખી, ડૉ. એ. કે. પટેલ સાહેબ, અંબાલાલ ચારી, મક્તુપુરના દેવચંદભાઈ વગેરે હરિભક્તોનો ગુરુકુળના વિકાસમાં મહત્વનો ફાળો રહ્યો છે.

જમીન સંપાદન થઈ પછી મહારાજશ્રીએ સ્વામીશ્રીને ગુરુકુળના બંધારણ માટે બોલાવેલા એટલે ટ્રસ્ટિશ્રી લક્ષ્મણભાઈ જોઈતારામની સાથે સ્વામીશ્રી પોતે બનાવેલું બંધારણ લઈને મહારાજશ્રી પાસે ગયા. પરંતુ મહારાજશ્રીને બંધારણ પસંદ ન આવતા થોડા નારાજ થયેલા. પછી અડધો કલાક સ્વામીશ્રી સાથે ચર્ચા વિચારણા કરી પછી સ્વામીશ્રીએ હાથ જોડીને અતિ વિનમ્ર વચને પ્રાર્થના કરી કે

“બાપજી તમે અમારા બાપ છો આપની ઈચ્છા ન હોય તો ગુરુકુળ આપણે નથી કરવું. અમે તો તમારે આશરે આવ્યા છીએ.” આ સ્વામીશ્રીની વિનંતી સાંભળીને મહારાજશ્રી રાજી થયા અને આટલા શબ્દ બોલ્યા હતાં કે “હવે આ બાબતે મારે અને તમારે ક્યારેય બોલવાનું નહીં થાય.”

મહત્ત્વની વાત એ છે કે આ ચર્ચા થઈ ત્યારે કાલુપુર મંદિરના લગભગ મોટા સંતો મહારાજશ્રીની ઓફિસમાં હાજર હતા ત્યારે સ્વામીશ્રીનો બધાને પહેલીવાર પરિચય મળ્યો પછી મહારાજશ્રીએ સ્વામીશ્રી પાસે બંધારણ હતું તે લીધું અને પોતા પાસે બંધારણ હતું તે બંધારણ પણ વાંચી બંનેનો સમન્વય કરીને સ્વામીશ્રીને બંધારણ આપ્યું અને આશીર્વાદ આપતા કહ્યું કે “જાઓ નિશ્ચિત થઈને ગુરુકુળ બંધાવો અમારો રાજીપો છે.”

ત્યારબાદ સ્વામીશ્રી ગુરુકુળના ભૂમિપૂજન માટે મહારાજશ્રીનો સમય લેવા ગયા ત્યારે મહારાજશ્રીએ પૂછ્યું કે “કઈ તારીખ આપું?” સ્વામીશ્રીએ કહ્યું કે “જે ખાલી તારીખ હોય તે આપો.” રાંધણ છઠ્ઠનો દિવસ ખાલી હતો. તેથી સ્વામીશ્રીએ કહ્યું કે ચાલશે. “પરંતુ મહારાજશ્રીએ કહ્યું કે “તે દિવસે શનિવાર છે અને શનિવારના દિવસે લોકો ભેગા થાય નહીં અને તમારા ગુરુકુળનું કામ સફળ થાય નહીં. પરિણામે તમો હિંમત હારી જાવ તેથી હું રવિવાર તમને આપીશ.” સ્વામીશ્રી ખૂબ ખૂશ થયા અને ભૂમિપૂજન માટે રવિવાર એટલે કે શીતળા સાતમનો દિવસ નક્કી કર્યો.

શ્રી સ્વામિનારાયણ વિશ્વમંગલ ગુરુકુળની પહેલી સભા થઈ તે સમયે ગુરુકુળમાં ચારેય બાજુ વરસાદને કારણે કાદવ કીચડ અને ગટરનું પાણી ભરાયેલું હતું અને એની દુર્ગંધ અસહ્ય હતી. અને વધારામાં રેઢિયાળ બાવળ પણ ઉગેલા હતા. પરંતુ દીર્ઘદષ્ટ સ્વામીએ ત્યારે એટલું જ કહ્યું કે “ભગવાન શંકરે ઝેર પીધું ત્યારે ૧૪ રત્ન પ્રાપ્ત થયા તેમ આપણે ઝેર પીશું તો કાલે કોઈ રત્ન જરૂર મળશે.”

હાલની તારીખે જ્યાં મુખ્ય પ્રવેશદ્વાર છે ત્યાં થોડી જગ્યા કોરી હોવાથી તે જગ્યાએ સભાનું આયોજન કર્યું હતું. આચાર્ય મહારાજશ્રી તેમણે આપેલ નિયત

સમયે સવારે આઠ વાગ્યે પધાર્યા. ત્રણ રસ્તા એટલે આંબેડકરના બાવલાથી વિશાળ શોભાયાત્રાનું આયોજન કરવામાં આવ્યું અને હજારો માણસોની મેદની વચ્ચે વાજતે ગાજતે શોભાયત્રા ગુરુકુળમાં સભા સ્થળે લાવવામાં આવી. આચાર્ય મહારાજશ્રી ગાદી સ્થાને બિરાજમાન થયા. સૌ સભાજનો પોતાની રીતે બેસી ગયા. હવે સભા સંચાલન કોણ કરે એ પ્રશ્ન ઊભો થયો. કારણ કે સ્વામીશ્રીએ આથી પહેલા ક્યારેય આચાર્ય મહારાજશ્રીની હાજરીમાં સભા સંચાલન કરેલું નહીં. તેથી દ્વિધામાં હતાં. પરંતુ સભા સંચાલન માટે કોઈ યોગ્ય વ્યક્તિ ન મળવાથી સ્વામીશ્રીએ સંચાલનનો દોર પોતે સંભાળ્યો અને એ સૌને ગમ્યું પણ ખરું.

જેવી સભાની શરૂઆત થઈ કે આકાશમાં વરસાદી વાતાવરણ જામ્યું. પરંતુ સ્વામીશ્રીએ ભગવાનનું બળ રાખી બેધડક રીતે કહ્યું કે સભાજનો નિશ્ચિત રહો. આજના દિવસે વરસાદ નહીં પડે જે સભામાં ભગવાનના પૂત્ર પ.પૂ.ધ.ધુ. ૧૦૦૮ આચાર્યશ્રી તેજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજ બેઠા હોય ત્યાં ભગવાનની સદા અમીદષ્ટિ હોય જ અનેક આશ્ચર્ય વચ્ચે થોડીવારમાં વરસાદ વિરમી ગયો અને વાતાવરણ ચોખ્ખું થઈ ગયું. આ સભામાં પૂ. પૂર્ણપ્રકાશ સ્વામીએ પોતાના પ્રવચનમાં કહ્યું હતું કે “આ જગ્યા જોઈએ મને એમ જણાય છે કે કાલુપુર ખાતે ભવિષ્યમાં આ પ્રથમ નંબરનું ગુરુકુળ થશે.” સમય જતા એમની વાત સાર્થક પણ થઈ અને આ સભામાં નાના મોટા ઘણા સંતોએ શુભેચ્છા પાઠવી. આ સભામાં સંસ્થાના પ્રમુખશ્રી પંચાયત મંત્રી આત્મારામ મગનદાસ પટેલ (લાડોલ) પણ હાજર હતા. પછીથી હરિભક્તોએ પોત પોતાની શક્તિ પ્રમાણે યોગદાન આપ્યું હતું. જેમાં અંબાલાલ આદરભાઈ (ધમાસણા) અને માધવલાલ શેઠે (વિહાર) મુખ્ય દાન આપ્યું.

સભા પત્યા બાદ ગુરુકુળની સામે જનકભાઈની ફેક્ટરીમાં ભોજન પ્રસાદનું આયોજન કરેલું હતું. આચાર્ય મહારાજશ્રીને પહેલા માળે ઉતારો આપ્યો હતો તે સમયે પ્રસાદ લેતી વખતે આચાર્ય મહારાજશ્રીએ વાત્સલ્ય ભાવથી પૂછ્યું હતું કે “સ્વામીશ્રી કેટલી સેવા નોંધાઈ? ત્યારે સ્વામીશ્રીએ જણાવ્યું કે સાતલાખની

જમીન અને સાતલાખની સેવા નોંધાઈ છે. ત્યારે મહારાજશ્રી એટલું જ બોલ્યા કે
“હવે તમે આ જગ્યાનો વિકાસ કરી શકશો કારણકે જમીનનું દેવું તમારી ઉપર
નથી.”

ભાવના હતી ઉદાત્ત અમારી

વિશ્વના કલ્યાણની

જન હિત હૈયે ધરી

વિશ્વ મંગલના ભાવની

નામ રાખ્યું વિશ્વમંગલ

ભૂમિનું પૂજન કર્યું.

મહારાજશ્રીની આજ્ઞા ધરી

નવું સ્થાન સિદ્ધ કર્યું.

હોય સાથ હરિકૃષ્ણનો

તો વિધ્નો શું અમને નડે ?

લાખ લાખ હોય વિપદા તોય

માર્ગ અમને અંધારે જડે...

ભૂમિ સંપાદન

શ્રી સ્વામિનારાયણ વિશ્વમંગલ ગુરુકુળ ખાતે જમીન સંપાદન પાછળ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણનો જ દોરી સંચાર અને કૃપા હતી. જેના ફળસ્વરૂપે સ્વામીશ્રીએ અનેક વિટંબણાઓમાંથી પસાર થઈને સફળતા મેળવી. સ્વામીશ્રીની દૃઢ ઈચ્છાશક્તિ અને પ્રબળ પુરુષાર્થ રંગ લાવ્યો. જેવી રીતે ખાંડવવનમાંથી પાંડવોએ ઈન્દ્રપ્રસ્થ બનાવ્યું એમાં શ્રી કૃષ્ણ ભગવાનની કૃપા દૃષ્ટિ હતી. ગીતામાં પણ કહ્યું છે કે “પુરુષાર્થ કર્યે જા, ફળની ઈચ્છા ના રાખીશ. અપેક્ષા વિના પુરુષાર્થ કર એનું ફળ હું આપીશ.”

સ્વામીશ્રીના પ્રસંગમાં આવું જ બન્યું. સ્વામીશ્રીએ કલોલ ખાતે શ્રી સ્વામિનારાયણ વિશ્વમંગલ ગુરુકુળનો સંકલ્પ કર્યો ત્યારે આર્થિક સંપત્તિ હતી જ નહીં. પરંતુ ભગવાન સ્વામિનારાયણ તરફ પ્રબળ આસ્થા હતી. સાથે સાથે દૃઢ સંકલ્પશક્તિ સાથે પુષ્કળ પુરુષાર્થ હતો. આના કારણે ભગવાન સાથે ને સાથે રહ્યા. સ્વામીશ્રી પાસે માત્ર ૩૫૦ સાડાત્રણસો રૂપિયા હતા.

ગુરુકુળની જમીન સંપાદનમાં જ્યારે ૬૮/૧ નંબર લેવનું નક્કી કર્યું ત્યારે રૂ. ૧૧૦૦૦/- બહાનું કરવા આપવા માટે નહોતાં. ત્યારે સ્વામીશ્રીએ તેમના હેતવાળા ધનાકાકા પાસેથી ઉછીના લીધા હતાં. એ વખતે ધનાકાકા એ કહ્યું હતું કે “પૈસા પાછાં મળશે ને ?” ત્યારે સ્વામીશ્રીએ કહ્યું કે “એવું કેમ બોલ્યા ?” ધનાકાકાએ કહ્યું કે “તમે જમીનના પૈસા ચુકવશો કે મને મારાં પૈસા પાછા આપશો ?” ભવિષ્યમાં એવું જ બન્યું. સ્વામીશ્રીને ધનાકાકાને પૈસા આપવામાં થોડો વિલંબ થયો તે ધનાકાકાએ આ સંસ્થામાં સહભાગી બનવા બીજા

૧૪૦૦૦ આપી ને રૂમની સેવા નોંધાવી.

ભગવાનની પૂર્ણદયા હતી. ગુરુકુળનો આરંભ કરતાં પહેલા ગુરુકુળની જમીન ઉપર મોટા આચાર્ય મહારાજશ્રીના સાંનિધ્યમાં શીતળા સાતમના દિવસે સભાનું આયોજન થયું હતું. તેમાંથી જે રકમ મળી ને તે જમીન માલિકને આપી જમીનનો કબજો લીધો હતો.

પછીથી જેમ પૈસા આવતા ગયાં તેમ તેમ પૈસા ચૂકતે કરીને ૬૩/૧ ની પરવાનગી લઈને દસ્તાવેજ કરી લીધો. ભગવાનની કૃપાથી જમીનના પૈસા ચૂકતે કરવામાં ખાસ તકલીફ ના પડી.

ત્યારબાદ ૧૫૩૪ નંબરનો રોડ ઉપરનો પ્લોટ જે હાલ ડિપ્લોમા ડિગ્રી કોલેજની બાજુનો ખુલ્લો પ્લોટ છે. તે જગ્યા લેવામાં આવી. આ જમીન રણછોડભાઈ મોતીદાસની માલિકીની હતી. એની પૂછપરછ કરતાં એમણે એક મીટરનો ૧૨૧ રૂપિયા ભાવ કીધો. સ્વામીશ્રીને થયું આટલા પૈસા ક્યાંથી લાવવા ? મનમાં અમે થયું કે થોડો સમય રાહ જોઈએ. કદાચ ભાવ ઓછો કરે. પરંતુ એમણે ૧૫ દિવસમાં જ જમીન બીજાને આપી દીધી. સ્વામીશ્રીએ ખૂબ દુઃખ થયું. કારણકે ગુરુકુળના વિકાસ માટે આજુબાજુ બીજી જગ્યા મળે એમ નહોતી. ભગવાને સ્વામીશ્રીનો સંકલ્પ સંભાળી લીધો હોય એમ એક જ મહિનામાં રણછોડભાઈના પાર્ટનર આત્મારામ બ્રાહ્મણનો ફોન આપ્યો કે ‘પેલું બહાનું જમીનનું રદ થયું છે તો તમારે જમીન લેવી હોય તો રણછોડભાઈને મળી લેજો.’” પછી રણછોડભાઈને મળ્યા અને તેમણે મીટરનો ભાવ ૧૨૫ રૂપિયા કરી દીધો. ૪ રૂપિયા ભાવ વધી ગયો. ખુબ દુઃખ થયું છતાં સ્વામીશ્રીએ ઈશ્વરનું નામ લઈ આંખ મીંચીને જમીન લઈ લીધી.

સ્વામીશ્રીએ રણછોડભાઈને કહ્યું કે “મારે આ જમીન પર ૬૩/૧ ની પરવાનગી લેવાની હોવાથી ૧૦ માસ જેવો સમય નીકળી જશે. તો તમે રાહ જુઓ તો સારું. રણછોડભાઈએ સ્પષ્ટ શબ્દોમાં કહ્યું કે ‘મારે પણ આ જમીન ભાગમાં હોવાથી તમે ત્રણ મહિનામાં વ્યવસ્થા કરી લેજો.’” પછી સ્વામીશ્રી મુંઝાયા

કે આટલી મોટી રકમ લાવવી ક્યાંથી ?” પરંતુ ૧૫ દિવસ પછી રણછોડભાઈનો ફોન આવ્યો કે “ હું તમને હાલમાં દસ્તાવેજ નહીં કરી આપી શકું, કારણકે અમારે જમીનના ભાગીદાર જોડે થોડો કલેશ ચાલે છે. ભલે તમારું જમીન અંગેનું બહાનું મારી પાસે રહેશે.”

રણછોડભાઈના ભાગીદાર સાથેનો આ કલેશ લગભગ બાર માસ ચાલ્યો. બાર માસ પછી રણછોડભાઈનો ફોન આવ્યો. કે “સ્વામી અમારે સમાધાન થઈ ગયું છે. તો તમે હવે દસ્તાવેજ કરાવી શકો છો. આ બાર માસ દરમ્યાન સ્વામી પાસે પૈસાની વ્યવસ્થા થઈ ગઈ હતી તે ચુક્તે કરી દુ/ગ ની પરવાનગી લઈ દસ્તાવેજ કરી દીધો. ખરેખર આ શ્રીજી મહારાજની દયા હતી જે કરવું શક્ય જ ન હતું એને પાર કરી બતાવ્યું. આમ પુરુષાર્થ અને શ્રદ્ધાના સંગમથી ચમત્કાર સર્જાયો.

૧૫૨૮/ક કે જે અત્યારની હોસ્પિટલ વાળી જગ્યા આશરે ૧૧ વીઘા છે. આ જમીન ૬૮/૧ પહેલા લેવાઈ હતી. પરંતુ બંને જમીનના પૈસા એક સાથે આપી શકાય તેમ ન હતા. આથી આ જમીન માલિકને પૈસાની જરૂર હોવાથી આ જમીન બીજાને આપી દીધી. આની જાણ સ્વામીશ્રીને થતાં તેમણે માલિકને જમીન ગુરુકુળને આપવા માટે વિનંતી કરી. એ સંમત થયા નહી. પછી સ્વામીશ્રીએ પલસાણા રોડની સામેની બાજુએ નવ વીઘા જમીન ખરીદી અને થોડા સમય પછી જમીન માલિક રાજી થતાં બંને જમીન અરસપરસ કરી દીધી અને સ્વામીશ્રીને ઉપરના બે વીઘાના પૈસા જમીન માલિકને ચુકવી દીધા.

આમાં પ્રશ્ન એ હતો કે દુ/ગની પરમીશન વિના દસ્તાવેજ કરાય નહી અને દસ્તાવેજ થઈ ગયો હતો એની એન્ટ્રી પણ થઈ ગઈ હતી. દુ/ગ ની પરમીશન લેવી જરૂરી જ હતી. આ સમય દરમ્યાન ઔડાના ચેરમેન ભાવસાર સાહેબને સ્વામીશ્રીને પરિચય થયો. તેઓ સારાં સત્સંગી હતા. સ્વામીશ્રીએ વાત કરી કે સાહેબ આવો પ્રશ્ન ઊભો થયો છે.

આજ સમયગાળામાં ગુજરાતમાં ભયંકર ભૂકંપ આવ્યો. આથી

કલેક્ટરશ્રીએ ૧૦,૦૦૦ નાસ્તાના પેકેટસની જરૂર પડી. આ સમયે ભાવસાર સાહેબનો ફોન આવ્યો અને સ્વામીશ્રીએ આખી રાત્રી જાગીને ૫૦૦૦ પેકેટ નારાયણપુરા અને ૫૦૦૦ પેકેટ કલોલથી બનાવીને આપ્યા. આમ ૧૦,૦૦૦ પેકેટસ અને વીસ હજાર (૨૦,૦૦૦) પાણીનાં પાઉચ કલેક્ટરશ્રીની ઓફિસમાં પહોંચાડ્યા. ભૂકંપનું રાહતકાર્ય પૂર્ણ થયા બાદ સ્વામીશ્રીએ ભાવસાર સાહેબને દુ/ગ પરમીશન માટે યાદ કરાવ્યું. ભાવસાર સાહેબે કલેક્ટર સાહેબને રજુઆત કરી તેથી તેમણે મામલતદાર ઓફિસમાં ફોન કરીને આ જમીનની ફાઈલ તૈયાર કરવાનું કહ્યું અને ફાઈલ તૈયાર કર્યા પછી કલેક્ટરશ્રીને પહોંચાડી અને કલેક્ટરશ્રીએ સરકારશ્રીના કાયદા અનુસાર પાશ્ચાતવર્તી અસરથી પરવાનગી આપી દીધી.

સ્વામીશ્રીને આપણા ટ્રસ્ટી લક્ષ્મણભાઈ સાથે ગાંધીનગર જવાનું થયું એ વખતે ૧૪૭૦/૧ જમીનની વાત ચાલતી હતી. લક્ષ્મણભાઈએ કહ્યું કે “આ ૧૩ વીધા જમીનની વાત ચાલે છે. તમારે લેવી છે?” સ્વામીશ્રીએ ‘હા પાડી’ અને દસ્તાવેજ કરી લીધા પરંતુ પાછળથી એન. એ. નો પ્રશ્ન ઊભો થયો. અને કલેક્ટરનો આદેશ થયો દુ/ગની પરવાનગી લઈ ફરી દસ્તાવેજ કરો. સ્વામીશ્રીએ જમીનના માલિક સુઘડ ડેરવાળા કનુદાદાને બોલાવી આની ચર્ચા કરી. કનુદાદા ખૂબ જ પ્રમાણિક માણસ હતા. એમણે કહ્યું કે “તમે ભાવની ચિંતા ના કરો. જે સમયે પ્રમાણે જે પૈસા લીધા છે એમાં હું તમારું કામ કરી આપીશ અને દસ્તાવેજ કરી આપ્યો.”

આ પછી એન. એ. માટે ફાઈલ મૂકી ત્યારે ઈન્ડસ્ટ્રીયલ ઝોન ચાલતો હતો. ત્યાં ફેક્ટરી બની શકે પણ ગુરુકુળ ન બની શકે. ઔડામાં અરજી મુકી અને શૈક્ષણિક હેતુ માટે પરવાનગી માંગી. આ અરજી અમલમાં આવી અને જમીન રહેણાંક ઝોનમાં આવી. ફરી કલેક્ટર પાસે પરિવર્તન કરી મંજૂરી માટે મૂકી કલેક્ટરે નિયમ પ્રમાણે દંડનો હુકમ કર્યો. જીસીઈઆરટી માં કેસ લડ્યા અને એમાં સંસ્થાની જીત થઈ દંડ પેટે કેટલીક રકમ ભરવી પડી. છતાંય એન. એ. રહેણાંક માટે જ મળ્યું. પણ આપણે તો શૈક્ષણિક કરવું હતું. ફરી ઔડામાં

અભિપ્રાય માટે પ્રયત્ન કર્યો. છ મહિના સુધી જવાબ ન મળ્યો. ફાઈલ દફતરે કરવાની કામગીરી સમયે સ્વામીશ્રીએ કલેક્ટર સાહેબનો સંપર્ક કર્યો અને ફાઈલ દફતરે કરવાની કામગીરી સમયે એમણે આદેશ કર્યો કે “ઔડાનાં અભિપ્રાય માંગીને એન. એ. આપી દો. ઔડાએ અભિપ્રાય આપી દીધો. અને કહ્યું કે “૧૫ દિવસમાં ફાઈલ મંજૂર થઈ જશે.”

૧૫૩૫/૩ નંબરની જમીન મુળ શેરથાના રણછોડકાકાના નામે હતી. તે પ્રમાણિક હતા. તેમણે સામેચાલીને સ્વામીશ્રીને કહ્યું કે પહેલો હક્ક પાડોશીનો તમારે જમીન લેવી હોય તો પહેલા તમે અને ના લેવી હોય તો બીજાને આપું.” સ્વામીશ્રી સંમત થયા અને તરત જ એક હરિભક્ત પાસેથી ઉછીના પૈસા લઈ બાનુ આપી દીધું અને ૬૩/૧ ની પરવાનગી લઈ દસ્તાવેજ કરી દીધો.

શ્રી સ્વામિનારાયણ વિશ્વમંગલ ગુરુકુળ નિર્માણ કરવા માટે ઘણી બધી તકલીફો પડી. મુસીબતો આવી, કઠીનાઈ સહન કરવી પડી, છતાંય સ્વામીશ્રીની સૂઝબુઝ અને કુનેહના કારણે આ બધા પ્રશ્નો ઉકેલી શક્યા અને સ્વામીશ્રીની હરિકૃષ્ણ મહારાજ પ્રત્યે નિષ્ઠા રંગ લાવી. જમીન સંપાદનનો પેચીદો પ્રશ્ન ઉકેલાઈ ગયો અને ધારી સફળતા મળી.

ગુરુકુળના વિકાસમાં આવેલ અવરોધો :

ભૂમિપૂજન થયા બાદ અંદાજે દોઢ બે વર્ષ સુધી ગુરુકુળનો કોઈ વિકાસ થયો ન હતો. કારણ કે સ્વામીશ્રીએ આ સમય દરમિયાન સિદ્ધપુરના જુના સ્વામિનારાયણ મંદિરની મહંતાઈ સ્વીકારી હતી. ૧૯૯૩માં રજત સુવર્ણ જયંતિ અમદાવાદ નરનારાયણ દેવના મહોત્સવ બાદ જેઠ વદ-૨ (બીજ) ના દિવસે મહંતાઈનો ચાર્જ મહારાજશ્રીની આજ્ઞાથી હરિનારાયણદાસજી સ્વામીના શિષ્ય ભક્તિ જીવન સ્વામીને આપીને કલોલ ગુરુકુળની સંપૂર્ણ જવાબદારી સ્વીકારી.

પહેલું વર્ષ થોડું કટોકટી અને કસોટી ભર્યું રહ્યું. કારણકે ગુરુકુળની સંપૂર્ણ જમીનમાં કેડ કેડ સમા પાણી ભરાયેલા હતા. ઘણી જગ્યાએ તો ગળા સુધી પાણી ભરાયેલું હતું. પણ સ્વામીશ્રીએ રહેવા માટે એક ઝૂંપડી બનાવી હતી અને બાજુમાં સંડાસ બાથરૂમની વ્યવસ્થા કરી હતી અને પાણીનો એક બોર બનાવેલો હતો. તેથી સામાન્ય પરિસ્થિતિમાં ચાલતું હતું, અહીં સાપનો ત્રાસ બહુ મોટો હતો.

તેમાં પણ એક દિવસે ભારે વરસાદ પડવાથી ચારેય બાજુ ખૂબ જ પાણી ભરાયેલું હતું. ટેકરાના ભાગમાં જ્યાં ઝૂંપડી બનાવી હતી તેનાથી એક-બે ઈંચ પાણી નીચે રહ્યું હતું અને શંકા હતી કે ચાલુ વરસાદને કારણે પાણી ઝૂંપડીમાં આવશે. ભગવાનની કૃપાથી ઝૂંપડીમાં પાણી તો ના આવ્યું પણ ઓચિંતા એટલા બધા મંકોડા નીકળ્યા કે જાણે નીચે કાળી ચાદર પથરાઈ ગઈ. હવે નીચે બેસવા જેવું રહ્યું નહીં અને ઝૂંપડીમાં સત્તર જણા રહેતાં હતાં.

તે સમયે સ્વામીશ્રી પાસે માત્ર બે પાટ હતી. પાટના પાચે થોડું તેલ ભરીને વાટકા મુક્યા અને આખી રાત્રી એ પાટ ઉપર બેસી રહ્યા. તે સમયે નાના સંતો અને ભક્તોએ કહ્યું કે “ગુરુજી આમાં દિવસો કેમ જશે?” સ્વામીશ્રીએ હિંમત આપતાં કહ્યું કે “દિવસ ક્યાં કાઢવા છે. રાત્રી જ કાઢવાની છે ને. પાંડવોએ ૧૪ વર્ષ વનવાસ ભોગવ્યો તેમાં સુખદુઃખ વેઠ્યા જ હશે ને તો આપણે શું એક રાત્રી ન કાઢી શકીએ?” આમને આમ આ રાત્રી પસાર કરી દીધી છતાં ધીમે ધીમે

સવાર થતાં મંકોડા જમીનમાં સમાઈ ગયા. વરસાદ છેક દિવાળી સુધી ચાલ્યો હતો. અને આ વર્ષ એ હતું સદામહુસેને ઈરાન ઈરાકમાં તેલના કુવા સળગાવ્યા હતાં.

અત્યારે જ્યાં મુખ્ય પ્રવેશ દ્વાર છે ત્યાંથી આવી શકાતું ન હતું. કારણકે પાણીમાંથી નીકળવાની જગ્યા જ ન હતી. તેથી પલસાણા રોડ ઉપર થઈને અવર-જવર થતી હતી. સ્વામી ઘણા વર્ષોથી અંબાજીમાં ભાદરવી પૂનમનો ખીચડી કઢીનો કેમ્પ રાખતા હતા તે આ વર્ષે પણ રાખ્યો હતો અને તે કેમ્પમાં બાલાસિનોર ઓથવાડથી અંદાજે સોએક માણસ સેવામાં આવ્યા હતા. તે બધાને ગુરુકુળની જગ્યા જોવી હતી તેથી તે લોકો ગુરુકુળમાં તો આવ્યા પણ તે જ દિવસે વરસાદ થયેલો હતો. તેથી આખા ગુરુકુળમાં જળબંબાકાર હતું. તેથી આ બધાનું જમવાનું તો ઝૂંપડીમાં બનાવી દીધું પણ સુવું ક્યાં એ પ્રશ્ન હતો. પછી તો કેટલાક ઝૂંપડીમાં સુતા, કેટલાક જીપ ઉપર તો કેટલાક પાણીની ટાંકી ઉપર અને મોટે ભાગે તો પલસાણા રોડ ઉપર સૂઈ અને રાત્રી પસાર કરી હતી.

શરૂઆતના વર્ષમાં સ્વામીશ્રી પાસે આર્થિક સુવિધા ન હતી અને આજુબાજુના ગામોમાં પણ એટલો પરિચય ન હતો. આર્થિક સુવિધા વગર શાકભાજી દૂધની તકલીફો રહેતી હતી. શાકભાજી તો પંદર દિવસમાં એકવાર તુલસીભાઈ બેન્કર થેલી ભરીને લાવતા હતા. તે દિવસે શાક બનતું અને દૂધની વ્યવસ્થા માટે સ્વામીશ્રી કોલાદથી બે ગાયો લાવ્યા હતા. જેમાંની એક સફેદ ગાય મણિભાઈએ દાનમાં આપેલી અને બીજી લાલ ગાય રબારી પાસેથી લાવ્યા હતાં. આ બંને ગાયો ગુરુકુળ માટે કામધેનું સમાન હતી. ગાયો તો લાવ્યા પણ હવે બાંધવી ક્યાં એ પ્રશ્ન હતો. કારણકે ચોમાસાના ચાર મહિના માટે તો ચારેય બાજુ પાણી ભરાય રહેતું હતું. પરંતુ હાલની તારીખે જ્યાં ડીગ્રી એન્જનીયરીંગ કોલેજ છે ત્યાં એક ટેકરો હતો. અને ત્યાં વધારે પૂરાણ કરીને સ્વામીશ્રીએ જાતે જ માટીથી દસેક ફૂટ ઉંચી દિવાલો ચણી અને ઘાસ ભરવા માટેનું ગોડાઉન અને ગૌશાળા તૈયાર કરી.

પરંતુ ગંભીરતા એ હતી કે આ જ જગ્યા ઉપરથી ૧૧,૦૦૦ કે.વી.ની વિજ લાઈનો પસાર થતી હતી. તેથી આ માટીની દિવાલ પર પતરાં નાખવા કોઈ તૈયાર થયું નહીં. તેથી આ કાર્ય સ્વામીશ્રીએ વાંકા વળી વળીને જાતે કર્યું કારણકે ઉભા થાય તો ઉપર તાર અડે અને કરંટ લાગે.

એક સમયે ભારે પવન ફુંકાયો અને પતરાં ઉડી ગયા. આ પતરાને ઢાંકવા માટે સ્વામીશ્રી બે સંતો તથા બે સેવકોને લઈ પતરાં ઢાંકવાનું શરૂ કર્યું અને વાવાઝોડું વધારે ત્રાટક્યું. પતરાં ફુટબોલની જેમ ઉછળ્યા અને સ્વામીશ્રી સંતો તથા સેવકો બધા નીચે પડ્યા કે તરત એક ભારે પતરૂ તો તેમના માથા પરથી ઉડીને ૬૦ મીટર દૂર ચંદ્રકાકાની ફેક્ટરીમાં રોડની બીજી બાજુ જઈ પડ્યું અને સંતો પડ્યા તે દિવાલ વિરૂદ્ધ બાજુ પડી અને બાકીની ત્રણ દિવાલ અંદરની બાજુ પડી તેથી કોઈ જાનહાની થઈ નહીં. નહીં તો હવામાં ઉડતું પતરું બધાના ગળા કાપી નાખત અને આશ્ચર્યની વાત એ હતી કે સ્વામીશ્રી, સંતો અને સેવકો જે ઘાસ ઉપર વાવાઝોડા વખતે પડ્યા હતા ત્યાંથી જ્યારે ઉભા થયા ત્યારે નીચેથી છ-સાત ફુટ લાંબો કાળો સાપ નીકળ્યો.

તેથી સ્વામીશ્રીએ સંતોને કહ્યું કે “સંતો આપણા ભગવાન અતિ દયાળું છે. સૂડીનું દુઃખ કાંટે ટાળે છે.” એ આપણે પ્રત્યક્ષ જોયું. જેમ ભગવાન ગર્ભમાં બાળકનું રક્ષણ કરે તેમ મહારાજે આપણી રક્ષા કરી.

આ જ દિવસે સ્વામીશ્રીને આચાર્ય મહારાજશ્રી સાથે અમેરિકા જવાનું હતું તેની તૈયારીમાં લાગી ગયા. આ પછી સ્વામીશ્રી અને નિલકંઠ સ્વામી બંને મહારાજશ્રી સાથે અમેરિકા ગયા અને અહીં ગુરુકુળમાં ઘણી અમંગળ ઘટનાઓ ઘટી. ધ્યાન રાખે તેવું કોઈ ન હતું તેથી કામધેનુ જેવી ગાય કરંટ લાગીને મરી ગઈ. પાંચ મહિનાનો અમેરિકાનો પ્રવાસ સ્વામીશ્રીને બહુ ભારે પડ્યો.

એક વખત સ્વામીશ્રીએ પોતાના શિષ્ય હરિકૃષ્ણ સ્વામીને કહ્યું કે “ઘાંસની ગંજી બહાર પડી છે. વરસાદ જેવું વાતાવરણ છે. પતરાં ઢાંકી આવો કે જેથી ઘાંસ બગડે નહીં.” હરિકૃષ્ણ સ્વામી ઘાસની ગંજી ઉપર ચડી પતરાં ઢાંકવા

લાગ્યા આ દરમ્યાન એક પતરું ૧૧,૦૦૦ કે.વી.ની વિજ લાઈનને અડ્યું અને તેમને ભારે કરંટ લાગ્યો. આ કરંટની ઈજા મરણ તોલ હતી. પરંતુ ભગવાને રક્ષા કરી અને શરીરમાંથી કરંટ ફૂટી ગયો અને જીવ બચી ગયો.

એક પ્રસંગ એવો પણ બન્યો કે દાહોદ જિલ્લાનાં ભૂરાભાઈ ઈત્યાદિક દસ કર્મચારીઓ ગુરુકુળમાં કામ કરતા હતા. ગુરુકુળમાં સુવાની બીજી સારી વ્યવસ્થા નહી હોવાથી જ્યાં ૧૧,૦૦૦ કે.વી.ની વિજ લાઈન જતી હતી તેના નીચે થોડી જગ્યા સારી હતી ત્યાં ૧૦ જણા સુઈ ગયા. રાત્રીના સમયે આ વિજ લાઈન નો તાર તૂટ્યો અને આ તાર દસેય માણસ માથે પડ્યો. પણ આશ્ચર્યની બાબત એ હતી કે “જે બાજુથી કરંટ આવતો હતો એ ભાગ પંદરથી વીસ ફૂટનો જ હતો એ તૂટીને થાંભલો લબડી રહ્યો. પણ જેમાં પાવર કટ થઈ ગયો હતો તે તાર આમના ઉપર પડ્યો તેથી કોઈ જ જાનહાની થઈ નહીં.

પળે પળે જે પરચા થાય છે તે ગણતાં કેમ ગણાય.

એક પ્રસંગ નોંધનીય છે કે ગુરુકુળમાં રૂમોના ફ્લોરીંગ બનાવવા માટે પથ્થર ન હતાં. ત્યારે ગોકુલમિલવાળા વિનોભાઈએ કહ્યું કે મારી ફેકટરીમાં મોટાં મોટાં આરસના પથ્થરો પડ્યા છે. તમે લઈ જાવ અને વહેરીને રૂમોમાં નખાવી દો.

આ સમયે સ્વામીશ્રી અને અન્ય ૮ થી ૧૦ હરિભક્તો સાથે મળીને લોખંડની હાથ ધોડીથી પથ્થર ટ્રકમાં ચડાવતા હતાં. એ સમયે અકસ્માતે ૫૦ મણ વજનનો મોટો પથ્થર ઓચિંતો છટક્યો અને નીચે પડ્યો. આ પથ્થર પડ્યો પણ એવી રીતે પડ્યો કે કોઈના પર ના પડ્યો. કોઈને ઈજા ના થઈ. દૂર જઈને પડ્યો. બધાએ ભગવાનનો ઉપકાર માન્યો. બધા નીચે જ હતાં પરંતુ ભગવાને દયા કરી પથ્થર દૂર ફેંકી દીધો.

એક સમયે ગુરુકુળમાં ઘઉંની અછત સર્જાઈ પરંતુ આર્થિક સંપત્તિનાં અભાવે ઘઉં ક્યાંથી લાવવા તે પ્રશ્ન હતો તે સમયમાં ધમાસણના અંબાલાલભાઈ ઉર્ફે બાપુજી સ્વામીશ્રીના સારા સંપર્કમાં હતા. તેમને સ્વામીશ્રીનો સંપર્ક ડાંગરવા દરબારોના મંદિરમાં સત્સંગ વાર્તા દરમિયાન થયો હતો. અને તેઓ માનતા કે

“સ્વામીશ્રી એક સારા સંત છે અને મારે મારા મોક્ષ માટે તેમનો સમાગમ કરવો જોઈએ.” આમ તેઓ સ્વામીશ્રીના ચાહક હતા.”

તેથી સ્વામીશ્રીએ ઘઉં ખૂટ્યાની વાત અંબાલાલભાઈ, કાંતિભાઈ અને ઈશ્વરભાઈને કરી. તેઓએ સ્વામીશ્રીને પોતાના ગામમાં તેડાવ્યા અને સ્વામીશ્રી સાથે રહીને ગામમાં ઘઉં માટે ઝોળી ફેરવી. ઘઉં તો મળી ગયા પરંતુ એક પ્રસંગ એવો બની ગયો કે જેણે ગુરુકુળને સ્વાવલંબી બનાવ્યું.

એક બહેને ઝોળીમાં કચરાવાળા ઘઉં નાખ્યા અને બોલ્યા કે “અંબાલાલ બાપુજીનો આ જ ધંધો જ્યારે જોઈએ ત્યારે સાધુને બોલાવીને ઝોળીમંગાવે જાણે કે આપણે ઘઉં એમના માટે ના પકવતા હોઈએ.” આ વાત સ્વામીશ્રીએ પ્રત્યક્ષ સાંભળી ન હતી. પરંતુ અંબાલાલ ભાઈએ સાંભળી હતી. તેથી તેમણે સ્વામીશ્રીને કહ્યું કે “આપણે ઝોળીન માંગીએ અને આપણી જ જમીનમાં ઘઉં વાવીએ તો?” સ્વામીશ્રી એ કહ્યું કે “અમે તો સંત છીએ અને લોકોનું અનાજ અમારું જ છે.” ત્યારે અંબાલાલ ભાઈએ બહેન સાથે બનેલી ઘટના કહી સંભળાવી અને આ સાંભળી દૃઢ નિશ્ચય સ્વામીશ્રીએ નિર્ણય કર્યો કે “હવે પછી કલોલ ગુરુકુળ માટે ક્યારેય ઝોળીનહી માંગુ જાતે મજૂરી કરી ઘઉં, ચોખા, પકવીશું. હાલની તારીખે સંસ્થા જાતે જ હજાર થી ૧૧૦૦ મણ ઘઉં પકવે છે અને ૪૦૦-૫૦૦ મણ ડાંગર પકવે છે. આમ આજે ગુરુકુળ અનાજની બાબતે સ્વાવલંબી બન્યું છે.

“સ્વમાન છે તો માન છે બાકી ક્યાં અભિમાન છે.

ખૂલી જાય આંખો પછી પરિશ્રમ એ જ પહેચાન છે.”

આવી તો અનેક તકલીફો આ સંસ્થાને ઊભી કરવામાં થઈ છે. આવી અનેક વિટંબણાઓમાં પણ પૂ. સ્વામીશ્રી હિંમત ન હાર્યા અને ભગવાનનું બળ રાખી આગળ વધ્યા.

૧૯૮૪ની સાલમાં મકાન બનાવવવાનો આરંભ કર્યો પહેલાં તો એવો વિચાર કરેલો કે વિશાલાવાળા સુરેન્દ્રભાઈના વિચાર અનુસાર બધી જ માટીની ઝૂંપડીઓ બનાવીને પુરાતન આશ્રમ અનુસાર વિદ્યાર્થીઓને અભ્યાસ કરાવવો.

પરંતુ વિશાલાવાળાએ જે ઝૂંપડી બનાવી હતી એટલે ગુરુકુળમાં સ્વામીશ્રીને રહેવા માટે ઝૂંપડી બનાવી હતી. તેમાં આટલી નાની ઝૂંપડીમાં અંદાજે ૧૦૦-૧૫૦ ઉંદરો રહેતા હતા. ઉંદરો રહે એટલે સ્વભાવિક રીતે સાપની અવર-જવર રહે. તેથી સ્વામીશ્રીએ કંટાળીને આ પ્લાન માંડી વાળી ધાનજવાળા પ્રવિણભાઈ જોડે કોલાદમાં મંદિર પ્રતિષ્ઠા વખતે ચર્ચા કરીને આર.સી.સી. કામ કરાવવાનું નક્કી કર્યું પરંતુ તે પહેલાં વિના કોલમે પાયા ભરી ધાબાના લેવલ સુધી દિવાલો પહોંચાડી દીધી હતી. તેથી પાયા ઉપર ટી બિમ્બનાખીને બાર મહિનામાં બે માળનું મકાન શરૂ કરી દીધું.

પણ આ કામને વેગ આપવા આર્થિક સંપત્તિની જરૂર જણાતા સુરતમાં એક સપ્તાહનું આયોજન કરેલું તે આયોજનમાં મુખ્ય સૂત્રધાર હિરાભાઈ ઈશ્વરભાઈ અને મણિભાઈ નારાયણભાઈ આ બંને ગુરુકુળના ટ્રસ્ટિઓએ આ અર્થિક સંકળામણ દૂર કરવા માટે સપ્તાહનું આયોજન કરાવેલું.

આમ તો સ્વામીશ્રીને સિદ્ધપુરની મહતાંઈ દરમ્યાન સિદ્ધપુરમાં ગુરુકુળ કરવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો અને હરિકૃષ્ણ મહારાજને ૧૨૫ વર્ષ થતાં એમના નિમિત્તે એક સપ્તાહનું આયોજન પણ કરવામાં આવ્યું હતું અને આ સપ્તાહમાંથી ગુરુકુળ માટે ૮-૧૦ લાખ જેવી સારી એવી રકમ પણ લખાવી હતી. પણ તેમાં સ્વામીશ્રીનું સંચાલન ન હતું. તે સંચાલન કરવા માટે બીજા સંતોની નિમણૂક કરી પરંતુ સાનુકૂળતા જણાઈ નહીં. તેથી સ્વામીશ્રીને ગુરુકુળ સંભાળવા માટે આગ્રહ કર્યો. પણ તેઓની શરત મુજબ. પરંતુ સ્વામીશ્રીની આ વાત માન્ય ન હતી તેનું કારણ એ હતું કે સ્વામીશ્રી જાણતા હતા કે અહીં ઉપદ્રવ થવાનું સંભવ છે.

ઉપદ્રવ એ હતો કે એક તો તમો ગુરુકુળ બનાવવા માટે પૈસા આપો. બીજું અમે કહીએ તેમ ગુરુકુળ ચાલે તમે તમારી રીતે ગુરુકુળ ન ચલાવી શકો. સ્વામીશ્રીને આ બંને શરતો માન્ય ન હતી. કારણ કે સ્વામીશ્રી જાણતા હતા. જ્યાં ગૃહસ્થનું સામ્રાજ્ય હોય ત્યાં ત્યાગી સાધુ પોતાનું શાસન ચલાવી શકે નહીં. કારણકે ગૃહસ્થ નીજ હિત માટે પ્રયત્ન કરતા હોય છે અને સાધુઓ પરમાર્થી

હોય છે. આ બંને કદી એક વ્યુમાં ચાલી શકે નહીં. તેથી સ્વામીશ્રીએ સિદ્ધપુર છોડવાનો દૃઢ સંકલ્પ કર્યો હતો. અને કલોલમાં નાની જગ્યા લઈ સામ્રાજ્ય સ્થાપવાનો નિર્ણય કર્યો હતો. અને તેથી જ સ્વામીશ્રી સુરતમાં જઈ પોતાના હેતુપ્રિતવાળા પાસે સપ્તાહ માટે ઝોળી ફેલાવી હતી.

સ્વામીશ્રીના ખાસ હેતુવાળા હરિભક્તોમાં હિરાભાઈ ઈશ્વરભાઈ, મણાભાઈ, નારાયણભાઈ, ધનાભાઈ, રામાભાઈ, છગનભાઈ, જેઠાભાઈ, મોહનકાકા આ હરિભક્તો સ્વામીશ્રીની અનન્ય નિષ્ઠાવાળા હતા. આ બધા હરિભક્તો સાથે સુરત ગયા. પણ સ્વામીશ્રીએ જાણ્યું કે કથાનો રંગ નહી જામે. કારણ કે સુરતમાં મોટા મોટા વક્તાઓની કથા ચાલતી હતી. એક મોરારી બાપુની કથા, બીજી મહુવાવાળા જગત પ્રકાશ સ્વામીની કથા. તેથી સ્વામીશ્રીએ હરિભક્તો ભેગા કરીને કહ્યું કે “હાલની તારીખે કથા મુલતવી રાખી.” આ સમયે કાશીરામ બીરલા શેઠે કહ્યું કે “સ્વામીજી સમુદ્રમાં પાણી ઘણુંય છે. પણ જેની જેવી શક્તિ હશે તે પ્રમાણે પાણી પીશે માટે આપ ચિંતા ન કરો અને કથાની શુભ શરૂઆત કરો. તેથી સ્વામીશ્રીએ હિંમત રાખી શિંગાપુરની વાડીમાં કથાનું આયોજન કર્યું અને રાયચંદભાઈ બિલિયાવાળાને કથાના મુખ્ય યજમાન બનાવ્યા તે સમયમાં તેમણે અઢાર હજારની સેવા આપી હતી.

પણ વિઘ્ન બહુ આવ્યા પહેલું વિઘ્ન તો એ આવ્યું બિલિયાના કેટલાક વિરોધ દર્શાવતા હરિભક્તોએ ઘરો-ઘર ફરીને અને કાગળ લખી લખીને દરેક હરિભક્તોને ચેતવ્યું કે “કોઈએ કથામાં ન જવું” તેમાં પણ એક ખાસ સ્વામીશ્રીના હેતુવાળા હરિભક્ત હતા. તેમની પાસે સ્વામીશ્રી ગયા. સ્વામીશ્રીએ એમને વ્યવહારિક કામમાં ઘણી મદદ કરી હતી અને સારું કામ કરી આપ્યું હતું. તેથી રાજી થઈને એમને કહ્યું હતું કે “સ્વામીશ્રી મારા લાયક કોઈ કામ હોય તો કહેજો ત્યારે સ્વામીશ્રીએ કહ્યું હતું કે “અત્યારે તો મારે કોઈ કામ નથી પણ હું સુરત કથા કરવા આવવાનો છું ત્યારે મને સહકાર આપજો.” ત્યારે તેમણે જણાવ્યું કે “નિશ્ચિત આવજો હું મારાં લગતી બધી જ સેવા કરીશ.” કારણ કે એ સુખી

માણસ હતાં.

સ્વામીશ્રી જ્યારે સમય જતા કથા પ્રસંગે એમને મળવા ગયા ત્યારે સ્પષ્ટ શબ્દમાં એમને સ્વામીશ્રીનું અપમાન કર્યું હતું અને એવું બોલ્યા હતાં કે “તમારી સેવા કરું એના કરતા મારી દીકરીઓને ધર્મદો ન કરી દઉં” ત્યારે સ્વામીશ્રીને ખૂબ દુઃખ લાગ્યું હતું. અને સ્વામીશ્રીએ મુળદાસને યાદ કર્યા હતાં. મુળદાસને ઉંઘે ગધેડે બેસાડ્યા એનું એટલું દુઃખ ન હતું. પરંતુ મુળદાસની સાથે રાત્રી દિવસ રહેનારા ગામના મુખીએ જ કંઠી તોડી એનું દુઃખ પારાવાર હતું. તેમ સ્વામીશ્રીએ આ ભાઈનું દુઃખ પારાવાર લાગ્યું અને સ્વામીશ્રી નારાજ થયા. સમય જતા આ હરિભક્તોને બહુ મુશ્કેલી પડી.

આવા અનેક વિઘ્નો આવ્યા તેમ છતાં કથામાં મદદ કરનારા હરિભક્તો મળી રહ્યા. હિરાભાઈ ગણેશભાઈ તેમજ તેમના ભાઈ નરસિંહભાઈના દિકરા રમેશલાલ તથા જયંતીલાલ તથા તે સમયના ટ્રસ્ટી મોહનભાઈ બાજી અને એમના ભાઈ ઈશ્વરલાલ આવા ઘણા હરિભક્તોએ મદદ કરી હતી તેથી આ કથામાંથી ધારેલી રકમ તો પ્રાપ્ત ન થઈ પરંતુ તે સમયમાં ખર્ચ કાઢતાં પાંચથી છ લાખની બચત થઈ હતી.

આ પ્રસંગમાં ઘણા ઉપદ્રવ વચ્ચે મહારાજશ્રીની હાજરી સૂચક રહી જેના માટે સ્વામીશ્રી મહારાજશ્રીના આભારી છે.

આવી જ કથા સ્વામીશ્રીને અમદાવાદમાં આકાશગંગાના મેદાન ઉપર કરવાનો વિચાર આવ્યો. આ સ્વામીશ્રીની અમદાવાદ દેશમાં પહેલી જાહેર કથા હતી. આ કથામાં ઉપદ્રવ થવાના કારણે કેટલાક હરિભક્તો સ્વામીશ્રીની વિરુદ્ધ થઈ ગયા પણ મોટાભાગના હરિભક્તોએ સાથ આપ્યો.

ખરેખર તો આકાશગંગાનો પ્રસંગ નારાયણપુરા મંદિરથી સ્વામીશ્રી કરવા ઈચ્છતા હતા પણ નારાયણપુરાના કેટલાક અગ્રગણી હરિભક્તોના વિરોધથી સ્વામીશ્રી સમજી ગયા કે આ હરિભક્તો મંદિરમાં ખર્ચ કરવા નહિ દે તેથી તમામ ખર્ચ કલોલ ગુરુકુળથી કરવામાં આવ્યો અને પાવતીઓ પણ ગુરુકુળની જ મુકાઈ

અને છેવટે તે સમયમાં મળેલી સારી એવી મદદ પણ શ્રી સ્વામિનારાયણ વિશ્વમંગલ ગુરુકુળમાં જ આવી. ગુરુકુળને ફાયદો એ થયો હતો કે તે સમયે આ સેવાથી સસ્તા ભાવની આજુબાજુની જમીનો હતી તે ખરીદી લીધ અને એ જે ગણો તે પણ હરિકૃષ્ણ મહારાજના મોટા આશીર્વાદ જ હતાં.

શાસ્ત્રી સ્વામીશ્રી પ્રેમસ્વરૂપદાસજીને નારાયણપુરાની મહંતાઈ દરમ્યાન કેટલાક હરિભક્તો તરફથી તકલીફ થઈ પણ સારી રીતે સમજી શકીએ તો નારાયણપુરા એક સત્સંગનું હાર્ટ છે. એટલે કે હૃદય સમાન છે. નારાયણપુરાના ઘણાંક એવા સત્સંગીઓ એકાંતિક ભક્ત છે. આમ કહીએ તો ખોટું નથી કે નારાયણપુરા એક સત્સંગનો અખાડો છે. ૨૪ કલાકમાંથી ૧૪ કલાક કથા વાર્તા કિર્તન-ભક્તિ ચાલતી હોય છે. બધાને કલેશ-કંકાશમાં રસ નથી હોતો. મોટા ભાગના હરિભક્તોને સત્સંગનો જ રસ હોય છે. તેથી સ્વામીશ્રીએ આવા અનેક ઉપદ્રવોમાં કથા-વાર્તાનું જોર ખૂબ રાખ્યું. આને પરિણામે મોટા ભાગનો સત્સંગ સમુદાય સ્વામીશ્રી સાથે જોડાઈ ગયો અને ખૂબ જ સત્સંગમાં રસ લેવા લાગ્યો. સ્વામીશ્રી સવારે ૬:૩૦ કલાકે વચનામૃત, સત્સંગ સભા શરૂ કરી દેતા લોકોને રસ પડતા લોકો ખોટી વસ્તુથી ચેતી ગયા. સત્સંગમાં વિક્ષેપ કરનારાનો ત્યાગ કરી ભજન કરવા લાગ્યા. જનરલી આવું ઓછું બનતું હોય કે જ્યાં પૈસા હોય અને સત્સંગ પણ હોય. સમાજનો નિયમ એવો છે કે જ્યાં પૈસા હોય ત્યાં સત્સંગ ન હોય પરંતુ નારાયણપુરા સત્સંગ અને લક્ષ્મીનું કેન્દ્ર સ્થાન છે.

જ્યારે મોટા આચાર્ય મહારાજશ્રીનો ષષ્ઠીપૂર્તિ ઉત્સવ ઉજવાતો હતો ત્યારે આચાર્ય મહારાજશ્રીએ સ્વામીશ્રીને હરિભક્તોને પ્રેરણા કરવા માટે કહ્યું હતું. તે સમયે સ્વામીશ્રીએ ઘણી મોટી સેવા નારાયણપુરાથી કરી આપી. આ વાત જણાવે છે કે ત્યાંના સત્સંગીઓ માત્ર સત્સંગ કરે છે એટલું જ નહીં પરંતુ વ્યવહારમાં સાવધાન છે અને આજુબાજુનાં વિસ્તારમાંથી કોઈ સંત ઝોળી માટે આવે તો નારાયણપુરાના સત્સંગીઓ ક્યારેય પણ એમને ખાલી હાથે જવા દેતા નહીં. આવી સેવા માટે તેઓ ગૌરવ અનુભવે છે.

આ રીતે જોઈએ તો નારાયણપુરાનો સત્સંગ કાલુપુર ગાદીમાં સુવર્ણ અક્ષરે લખાયેલો છે ત્યાંના સત્સંગીઓ ધીરગંભીર અને પ્રૌઢ પ્રકૃતિના છે. સંતોના વચન ઉપર વિશ્વાસ વાળા છે. કારણ કે આ સ્વામીશ્રીએ જાતે અનુભવેલું છે.

જ્યારે સ્વામીશ્રી મહંતાઈની મોરછાપ લઈને નારાયણપુરા ગયા ત્યારે એમની પાસે આઠ-દસ વર્ષના નાના-નાના સંતો હતા. આ તમામ નાના-નાના સંતોનું નારાયણપુરાના સત્સંગીઓ સારી રીતે જતન કરી જાળવ્યા છે અને ભવિષ્યમાં આ સત્સંગમાં પ્રકાંડ વિદ્વાન અને એકાંતિક થશે. એવા આદરની સાથે રાખેલા છે. એમની નાની-મોટી ભૂલો તરફ ક્યારેય પણ ધ્યાન દોર્યું નથી. એટલે કે ક્ષમ્ય ગણ્યા છે. આ છે નારાયણપુરાના સત્સંગીઓનો સંત પ્રત્યે અને સત્સંગ પ્રત્યે ઉદાર ભાવ.

સ્વામીશ્રીએ સિદ્ધપુર મંદિરના લાભાર્થે અમદાવાદમાં પાંચ કથાઓ કરી હતી તે પૈકી આ પાંચમી કથા નારાયણપુરા વિસ્તારમાં ડી. કે. હોલમાં સાત દિવસ માટે યોજાઈ તી. આમાં પણ એટલું મોટું કલેક્શન થયું ન હતું. લગભગ આઠ-નવ લાખ રૂપિયાનું કલેક્શન કર્યું. પણ આ કથામાં ઉપાધીઓ ખૂબ રહી. ઉપાધીઓ અમદાવાદની ન હતી પરંતુ કલોલ ગુરુકલથી ઉપજી હતી.

સ્વામીશ્રી નારાયણપુરાની મહંતાઈ સંભાળતા હોવાથી ગુરુકુળ બહુ રહી શકતા ન હતા. તેથી અહીંનું શાસન દિવ્યસ્વરૂપ સ્વામી સંભાળતા હતા ત્યારે તેમની ઉંમર ૧૪-૧૫ વર્ષની હતી. તે સમયે સ્વામીશ્રીએ દિવ્ય સ્વરૂપ સ્વામીની નાની ઉંમરને કારણે કેટલાક હરિભક્તોને ગુરુકુળનું ધ્યાન રાખવાનું કહ્યું હતું. પણ તે હરિભક્તોએ સારી રીતે ધ્યાન રાખી ના શક્યા અને નિષ્ફળતા મળી એનાથી સંસ્થાને ઘણી નુકસાની થઈ.

એક વિદ્યાર્થી માતા-પિતા વગરનો હોવાથી એના કાકાને ત્યાં મોટો થયેલ એના કાકા ગુરુકુળમાં મૂકી ગયેલા. પરંતુ જ્યારે વેકેશનમાં ઘરે જાય ત્યારે એના કાકા ત્રાસ આપે. તેથી છોકરો ઘરે ન ગયો અને અમદાવાદ લાલગેબીના આશ્રમમાં સંતાઈ ગયો. લાલગેબીએ પણ છોકરા પાસેથી સેવા લીધા કરી પણ ‘છોકરો અહીં

છે.’ એવી જાણ ગુરુકુળમાં ન કરી અને એના કાકાને પણ ન કરી. તેથી એના કાકાએ ગુરુકુળ ઉપર આક્ષેપ મૂક્યો અને એમને કહ્યું કે “કાં તો મારો છોકરો આપો, કાં તો મને બીજી રીતે મદદરૂપ થાઓ.” આમની સાથે ગુરુકુળના ઘણા દ્વેષી લોકોએ ભેગા મળી પત્રકારોને બોલાવી છાપે ચડાવ્યું. આ અસહ્ય દુઃખ હતું. અસહ્ય દુઃખ એ બાબતનું હતું કે “નાની વયમાં નિર્દોષ સાધુને ગુનાહિત્ કહેવા એ મહાપાપ છે.”

ભક્તો આના પરિણામે આમાં સમાયેલી ટુકડીની હાલત બહું જ ખરાબ થઈ. મે મારી નજર સામે સંતોના દ્રોહ કરનારને જોયા છે જેને સંતોને વિના કારણે ઉપદ્રવ કર્યો છે. તે કોઈ જગ્યાએ સુખીયા થયા નથી અને સુખી થશે પણ નહીં. કારણ કે આવા દ્રોહીને હરિકૃષ્ણ મહારાજ ક્યારે સારો રસ્તો બતાવતા નથી.

સંત સંતાપે જાત હૈ ધર્મ રાજ અરૂ વંશ

તુલસી તીનો ન રહ્યા રાવણ, કૌરવ, કંશ

શ્રી સ્વામિનારાયણ વિશ્વમંગલ ગુરુકુળની શરૂઆત અને વિકાસના માર્ગમાં અનેક મુશ્કેલીઓ આવી અને મુસીબતોના વાદળો મંડરાયા અને એ વાદળો વચ્ચે ઝબૂકતી વિજળીની જેમ કેટલાય યુવાનોએ પોતાનું યોગદાન આપી, સ્વહિતને ભૂલી હૃદયપૂર્વક પોતાનું સર્વસ્વ અર્પ્યું છે. આવા યુવાનોમાં જે યુવાન યાદ આવે છે તેમાં રાયચંદભાઈ માધવલાલ અને તેમના મિત્ર કાંતિભાઈ શંકરભાઈ આ લોકોએ સ્વામીશ્રીને પોતાની ઝંઝાવાતો સામે ઝઝૂમતા જોય છે અને હુંફ આપી છે. એમનું આ સમયે સ્મરણ કરવું આવશ્યક છે. એનો પ્રસંગ આમ છે.

સ્વામીશ્રી પાસે જૂના સમયમાં એક પીજોટ ગાડી હતી એ ગાડીના હપ્તા બાલાસિનોરના સત્સંગીઓએ ભર્યા હતા. આ ગાડી જૂની થઈ ગઈ હતી. સ્વામીશ્રીને ગુરુકુળમાં વાર્ષિક કથા પ્રસંગ હતો. આ પ્રસંગમાં રાયચંદભાઈ અને કાંતિભાઈ કથા શ્રવણ કરવા માટે આવેલ હતાં.

આ સમય દરમ્યાન રોજ ગાડીને ધક્કા મારીને ચાલુ કરવામાં આવતી

એ જોઈને આ બંને હરિભક્તોને લાગી આવ્યું. સત્સંગની પ્રવૃત્તિમાં આવી ગાડી કેવી રીતે ચાલી શકે ? કથાની પૂર્ણાહૂતિ સમયે સ્વામીશ્રીને કહ્યું કે “સ્વામીશ્રી અમારા બંનેની ઈચ્છા છે કે આપ અમારાં ઘરે સુરત પધરામણી કરો અને મહાપૂજા કરો.”

તારીખ નક્કી કરીને તેઓ સુરત ગયાં. મહાપૂજા કર્યા પછી બંને મિત્રોએ સ્વામીશ્રીને કહ્યું કે “આપશ્રીને એટલાં માટે બોલાવ્યા છે કે આપ દમણથી નવી ડી.આઈ.જીપ લઈ લો એના જે ડાઉન પેમેન્ટના પૈસા થાય તે અમો આપીશું. આ વાત ૨૩-૨૪ વર્ષ પહેલાની છે. જ્યારે રૂપિયો ગાડાનાં પૈંડા જેવો મોટો હતો. એટલે કે રૂપિયાની ઘણી કિંમત હતી. તે સમયે રૂ. ૭૫૦૦૦ કાઢીને નવી ગાડી લઈ આપી હતી. એક પોતાના ગુરુજીને અગવડના પડે એટલા માટે વ્યવસ્થા કરી. અત્યાર સુધી બંને જણાનો એવો જ સ્નેહ છે. ક્યારેય મંદ પડ્યો નથી. અમે આ સમયે એમને ના બિરદાવીએ તો કૃતઘ્ની કહેવાઈએ.

સ્વામીશ્રીના પ્રખર વ્યક્તિત્વના જાદુના કારણે અનેક વડીલો, પ્રૌઢો અને યુવાનો સંપર્કમાં આવતા સ્વામીશ્રીની દીર્ઘ દૃષ્ટિને લીધે સ્વામીશ્રી કોની પાસે કેવું કામ લેવું તે બરોબર જાણતા હતા. એમને પૂરેપૂરો ખ્યાલ કે વડીલો એમના કાર્યમાં સહકાર આપી શકે. પણ કેટલાક કાર્ય એવા હોય કે જેમાં યુવાનોની જ જરૂર પડે. અને યુવાનો પણ સ્વામીજીના સ્વભાવ અને પ્રભાવથી આકર્ષાઈને શારીરિક, માનસિક અને આર્થિક બધી જ રીતે મદદ કરવા માટે તત્પર હોય. આવા યુવાનોમાં સમયે સમયે હૃદયથી સહકાર આપનારા એવા રૂપેશભાઈ બાટા, સુરેશભાઈ મુખી, રાજુભાઈ બાટા, વિષ્ણુભાઈ દિપા ઈલેક્ટ્રિક સ્ટોર, જયંતીભાઈ કેશવલાલ પટેલ, સઈજ, રાજુભાઈ સોમદાસ પટેલ ઈટાદરા, વિષ્ણુભાઈ પટેલ ડાંગરવા, જે. કે. પટેલ વિહાર, ગોવિંદભાઈ પટેલ, જોયફૂલ (આર.એસ.એસ.), મેહુલભાઈ વકીલ, ભીખાભાઈ નાથાભાઈ સઈજ, અશોકભાઈ પલસાણા, જયેશભાઈ લાલભાઈ જેવા ઘણા યુવાનોએ ગુરુકુળને મદદરૂપ થયા છે.

આ યુવાનો ઉપરાંત વડીલોની ઘણી હુંફ મળેલી છે. જેમાં ખાસ રીતે ધાનજના રમણભાઈ પટેલ સાહેબ શેરથા હાઈસ્કૂલ ના પ્રિન્સિપાલ હતા અને

જ્યારે સ્વામીશ્રીએ ધાનજના રામજી મંદિરના જીર્ણોદ્ધાર માટે કથા કરી ત્યારે તેઓ સ્વામીશ્રીના સાંનિધ્યમાં આવ્યા અને શરણાગતિ સ્વીકારી, સ્વામી પાસે કંઠી બંધાવી અને પ્રતીજ્ઞા કરી કે “હવેનું જીવન સ્વામિનારાયણ ભગવાન અને સ્વામીશ્રીની સેવા માટે જ સમર્પિત કરવામાં આવશે.”

ત્યારબાદ એમનું શરીર જ્યાં સુધી સ્વસ્થ હતું ત્યાં સુધી તો દિવસ-રાત જોયા સિવાય અવિરત સ્વામીશ્રી અને સંસ્થાની સેવા કરી અને સ્વામીશ્રીના પડછાયાની જેમ એમની સાથે રહ્યા. આજે પણ ઉંમરનો ઉમરો ઓળંગી ગયા પછી શરીર સાથે આપતું ન હોવા છતાંય પૂર્ણ સમર્પિત થઈ અને સ્વહિતને એકબાજુ રાખી સતત સેવા આપે છે. આવી વિરલ વ્યક્તિ સંપ્રદાયનું ગૌરવ હતી.

આવા જ એક પરમ ભક્ત માણસાના પ્રહલાદ ભગત જન્મજાત સત્સંગી હતા અને છે. પરંતુ જ્યારથી સ્વામીશ્રીની સંપર્કમાં આવ્યા ત્યારે જ એમણે મનોમન પ્રતિજ્ઞા લીધી કે “એ પછીનું તમામ જીવન સ્વામીની નિશ્રામાં અને સેવામાં અર્પણ કરવું છે.” સ્વામીશ્રી જ્યાં જ્યાં જાય ત્યાં ત્યાં એમને સાથે લઈ જાય અને પ્રહલાદ ભગત પૂર્ણ રીતે સમર્પિત થઈ સ્વામીની સેવા કરે છે.

અને આવા જ એક બીજા ભક્ત જોઈતારામ ગોકળદાસ છે. જેઓ ગુરુકળ સંસ્થાનું અને સંતોનું અંગત ધ્યાન રાખી ખૂબ મોટી સેવા કરે છે.

આવા તો અનેક ભક્તો સ્વામીશ્રી સાથે જોડાયેલા છે. કે જેમણે સ્વામિનારાયણ ભગવાન માટે અને સ્વામીશ્રી માટે જીવન સમર્પિત કરેલા છે. તે પૈકી ઘણા ભક્તોના દૃષ્ટાંતો નીચે છે.

❖ બાલાસિનોરના કેશવલાલ :

સ્વામીશ્રીએ બાલાસિનોર સ્વામિનારાયણ મંદિરનો જીર્ણોદ્ધાર કર્યો અને ૧૫૦ વર્ષનો પાટોત્સવ આજથી ૨૫ વર્ષ પહેલા લાખો રૂપિયાના ખર્ચે કર્યો. જેમાં ધ્યાની સ્વામીને પણ બોલાવેલા અને પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ આચાર્યશ્રી તેજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીએ આ ઉત્સવમાં ત્રણવાર દર્શન આપેલા.

આ જીર્ણોદ્ધાર નિમિત્તે ફંડ ફાળા માટે બાલાસિનોરના ભક્તો મુંબઈ

રહેતા હોવાથી સ્વામીશ્રીને ફંડ ફાળા માટે મુંબઈ જવાનું થયું તેથી પોતાના હેતવાળા કેશવલાલભાઈ (કોઠારી) ને સાથે આવવા માટે કહ્યું પણ કેશવલાલ ભાઈની દશા સૂડી વચ્ચે સોપારી જેવી થઈ. કારણકે તેમના પત્ની બિલકુલ છેલ્લા દિવસો વિતાવી રહ્યા હતા. તેથી કેશવલાલભાઈએ પત્નીને કહ્યું કે “મારે સ્વામીશ્રીની આજ્ઞા છે તો મુંબઈ જવાનું થયું છે.” એમના પત્નીશ્રી પણ ભગવાનની ખૂબ નિષ્ઠાવાળા હતા. તેથી કેશવલાલને કહ્યું કે “ગુરુની આજ્ઞા એ ભગવાનની આજ્ઞા છે. મારી ચિંતા છોડો અને સ્વામીશ્રીની સેવામાં જોડાવો મારું ભગવાન સારું જ કરશે.

પછી કેશવલાલ ભાઈએ ૧૨ દિવસમાં સ્વામીશ્રી સાથે મુંબઈનો પ્રોગ્રામ કર્યો. બારમે દિવસે સાંજે ૪:૦૦ વાગે સ્વામીશ્રી સાથે બાલાસિનોર આવ્યા. કેશવલાલભાઈએ સ્વામીશ્રીની આજ્ઞા માંગી ઘરે ગયા. એમના પત્નીની તબિયત સારી તો ન હતી જ. પણ બોલી શકતા હતા. સ્વામીશ્રીની આજ્ઞા પાળી પાછા આવ્યા તેથી બહુ જ રાજી થયા અને તે જ રાત્રીએ ભગવાનના ધામમાં સિધાવ્યા.

❖ કાંતિલાલ લાલદાસ :

પલસાણા ગામના પટેલ કાંતિલાલ લાલદાસનો આખો પરિવાર સ્વામિનારાયણ ભગવાનની કૃપા પાત્ર છે. અને સ્વામીશ્રી વિષે વર્ષોથી ગુરુપણાની નિષ્ઠા ધરાવે છે. સ્વામીનો કોઈપણ પ્રસંગ એવો ન હોય કે જેમાં આ પરિવારની હાજરી ન હોય અને સ્વામીશ્રીની આજ્ઞા થતા કોઈ પણ સેવા નિઃસ્વાર્થ ભાવે કરતા. પોતાના વ્યવહારનું કોઈ પણ કામ હોય તો સ્વામીશ્રીને પૂછ્યા વિના કરતા ન હતાં.

પણ કાળે કરીને બિમાર પડ્યા કારણકે ઉંમર ખૂબ થઈ હતી. સ્વામિનારાયણ ભગવાનનું હર હંમેશ ચિંતવન કર્યા કરે પણ છેવટે જીવ જતો ન હતો પછી તેમાં બંને દિકરાએ પૂછ્યું કે “બાપુજી આપને શું તકલીફ છે. આપની કોઈ ઈચ્છા હોય તો કહો પુત્ર તરીકે પૂર્ણ કરવાની અમારી ફરજ છે.” ત્યારે કાંતિભાઈ બોલ્યા કે “હું સ્વામિનારાયણ ભગવાનનો આશ્રિત છું. તેથી મારી

કોઈ ઈચ્છા તો નથી પરંતુ વર્ષોથી મારા ગુરુ શાસ્ત્રી સ્વામીશ્રી પ્રેમસ્વરૂપદાસજી સાથે મેં મન ઝોળીરાખ્યું છે. માટે કોઈ પણ ભોગે મારે એમનાં દર્શન કરવા છે. તો સ્વામીશ્રીને બોલાવી આપો.”

પછીથી ઈટાદરાવાળા સોમાકાકાના સુપુત્ર રાજુભાઈ પાપડીવાળાને એમના પુત્રોએ વાત કરી કે “પપ્પાની આવી ઈચ્છા છે.” તે સમયે સ્વામીશ્રી નારાયણપુરા સ્વામિનારાયણ મંદિરના મહંત પદે સેવા સંભાળતા હતા. સ્વામીશ્રીને ફોન ઉપર વિનંતી કરી કે “સ્વામીશ્રી એક હરિભક્ત દુઃખી છે. આપના દર્શનની રાહ જુએ છે.”

સ્વામીશ્રી એક ક્ષણનો વિલંબ કર્યા સિવાય હરિકૃષ્ણ મહારાજને સાથે લઈ તા. ૧૮-૧૨-૨૦૦૪ નાં રોજ સાંજે ૫ થી ૫:૩૦માં એમને ઘરે પલસાણા ગયા. કાંતિભાઈ સ્વસ્થ હતા. ખુરશીમાં બેઠા બોલી શકતા હતા. તેથી તેમના સુપુત્ર રાજુભાઈને કહ્યું કે “મેં ગૌદાનનો સંકલ્પ કર્યો છે. તો ગુરુજીને ગૌદાન માટે ૨૫૦૦ રૂપિયા આપો.” ૨૫૦૦ રૂપિયા ગૌદાનના આપ્યા. સંતોને ધોતિયા ઓઢાળ્યા. સ્વામીશ્રીએ હરિકૃષ્ણ મહારાજની આરતી કરી. આરતીમાં પણ જોડીયા પછી સ્વામીશ્રીએ ઘણી જ હિંમતની વાતો કરી ‘ભગવાન સ્વામિનારાયણના ધામમાં જે સુખ છે. તે અહીં નથી’ એવી ઘણી જ વાતો પ્રેમથી સાંભળી અને સ્વામીશ્રીને વિદાય કર્યો.

સ્વામીશ્રીના ગયા બાદ અડધા જ કલાકમાં ભગવાનનાં ધામમાં પધાર્યા. આ હતી સ્વામી પ્રત્યે ભક્તોની ગુરુનિષ્ઠા.

❖ પટેલ મણિભાઈ (લસુંદ્રા)

સ્વામીશ્રીના યોગમાં આવેલા હરિભક્તો કેવું કેવું બલિદાન આપી શકે છે. સ્વામીશ્રી વિચરણ કરતા કરતા કઠલાલ જોડે લસુંદ્રા ગામે ગયેલા ત્યાં એક સ્વામીશ્રીને ડ્રાઈવરની જરૂર હતી તો મણિભાઈ પટેલ સ્વામીશ્રીના ડ્રાઈવર તરીકે સેવા કરતા હતા. ઘણા વર્ષો સેવા કર્યા બાદ સ્વામીશ્રીને આચાર્ય મહારાજશ્રીએ ૧૯૮૯ની સાલમાં સિદ્ધપુરની સ્વામિનારાયણ મંદિરની મહંતાઈ આપી ત્યારે

પણ મણિભાઈ સેવામાં હતા. આ લખું છું ત્યારે પણ વિદ્યમાન છે.

પછીથી થોડી પગની તકલીફ થવાથી સ્વામીશ્રીએ એમને ઘરે જવાની આજ્ઞા કરી અને પોતાના ઘરનો વ્યવહાર સાંભળવાનું કહ્યું ત્યારે એમના મનમાં ઘરે ગયા પછી વિચાર આવ્યો કે મારું તો મોટું ભાગ્ય મેં સ્વામીજીને સેવ્યા પણ હવે મારા પુત્ર સુનીલને સ્વામીશ્રીની સેવામાં મૂકુ પછીથી સુનિલ સ્વામીશ્રીની હજુરી સેવા કરતો હતો.

પરંતુ એકવાર સાલ ૧૯૮૧માં ગુરુપૂર્ણિમાંના દિવસે ગુરુ ધ્યાની સ્વામીના દર્શન કરવા ગાંધીનગર ગયેલા અને વળતા અંધારું થયેલ અને ભારે વરસાદ થયેલો તેમાં મહેસાણા આવતા પહેલા ભયંકર એક્સિડન્ટ થયેલ જેમાં બે જણા ગંભીર ઈજા થવાથી મૃત્યુ પામ્યા. તેમાં એક સુનિલની પણ આ દશા થયેલી. આવા સમયે ચારે બાજુ શોકનું વાતાવરણ છવાયેલું હોય તે સમયે મણિભાઈએ પોતાનો દિકરો મૃત્યુ પામ્યો છે. એની ચિંતા નહી કરતા સ્વામીશ્રીને આશ્વાસન આપતા કહ્યું કે ‘‘સ્વામીશ્રી આપ ઢીલા ના પડતા, નારાજ ના થતા, અમારા ઉપર રાજી રહેજો. હજી હું પુત્રવાળો છું. મારો દિકરો સોહિલ હજી ઘરે છે. તો હું બેજ દિવસમાં સોહિલને અહીં મૂકી દઉં છું. આપની સેવા કરશે. આપની સેવા કરતા મારો દિકરો મૃત્યુ પામ્યો મને એનું દુઃખ નથી. કારણ કે એતો મહારાજના ધામમાં જ જાય.’’

ત્યાર પછી ઘણા વર્ષો સુધી સોહિલ સ્વામીશ્રી જોડે રહી સ્વામીશ્રીની સેવા કરી આ મણિભાઈનો દિકરી, દિકરા, જમાઈ આખો પરિવાર સ્વામિનારાયણ ભગવાન વિશે નિષ્ઠાવાળો છે. વર્ષોથી સ્વામીશ્રી જોડે ગુરુપણાનો નાતો છે.

આ છે હરિભક્તોની ગુરુજી પ્રત્યે નિષ્ઠા આવા અનંત દૃષ્ટાંત છે. પણ અહીં જરૂરિયાત દૃષ્ટાંત આપ્યા છે.

આ બધા યુવાનો અને વડીલોને કોટી કોટી ધન્યવાદ. કે જેમણે પોતાનું યોગદાન આપી શ્રી સ્વામિનારાયણ વિશ્વમંગલ ગુરુકુળને ઘણી જ મદદ કરી છે અને તેમના સહકારથી જ ગુરુકુળના વિકાસનું કાર્ય પૂરા જોશમાં ચાલ્યું.

ગુરુકુળના વિકાસ કાર્યો.

ટેકનીકલ વિભાગની પરવાનગીઓ (સ્કૂલ, ડીપ્લોમાં ડિગ્રી, ફાર્મસી)

સ્વામીશ્રીને શિક્ષણ સેવા અને નવ યુવાનોમાં જાગૃતિ લાવવાનો અદમ્ય ઉત્સાહ હતો એવા સ્વામીશ્રીના નસ નસમાં વહેતો ગુણ છે. જમીન સંપાદન કર્યા પછી શિક્ષણ માટે વર્ગ શરૂ કરવા પરમીશન ધીમે ધીમે લેતા ગયા અને ઉચ્ચ વર્ગની શિક્ષણ પદ્ધતિઓ અમલમાં મૂકતા ગયા. સમાજને શિક્ષણની જરૂરિયાત હોવાથી સ્વામીશ્રીએ શિક્ષણ વિભાગનું ચિંતવન કર્યું હતું. શિક્ષણ એ સમાજની મૂળભૂત જરૂરિયાત છે. શિક્ષણનો પાયો જેટલો મજબૂત હોય સમાજ એટલો પ્રગતિ કરશે.

૧૯૯૭માં સ્વામીશ્રીએ મહેસાણાના શિક્ષણ વિભાગમાંથી ધોરણ પાંચ થી સાત ની પરવાનગી લીધી હતી. આ સમયે મહેસાણા જિલ્લો લાગુ પડતો હતો. આ સંસ્થાના પ્રમુખશ્રી આત્મારામ લાડોલવાળા, પંચાયત મંત્રી હતા. પ્રાઈમરી સ્કૂલ ની પરવાનગી પંચાયત દ્વારા મળતી હતી. સેવાભાવી અને શિક્ષણને પ્રોત્સાહન આપવા આત્મારામ કાકાએ પરમીશન આપી હતી.

આ પછી ક્રમાંક પ્રમાણે ધોરણ ૮, ૯, ૧૦ ની પરમીશનો તથા બોર્ડ સુધીનાં ધોરણ ચાલુ થઈ ગયાં.

આ દરમિયાન સ્વામીશ્રી અમેરીકા અને શિકાગોની યાત્રાઓ કરવા ગયાં હતાં. ત્યાં સત્સંગ સભાઓ, કથાઓ, મહાપૂજાઓ કરી હરિભક્તોને રાજી કર્યા હતા અને હરિભક્તો પાસેથી શિક્ષણ માટે ઘણી સેવા એકઠી કરી લાવ્યા હતાં. જેથી કલોલ ગુરુકુળનો વિકાસ થઈ શકે. આમ ધીમે ધીમે ગુરુકુળનો પ્રયાસ સફળતાપૂર્વક આગળ વધવા લાગ્યો.

જેમ જેમ નાણાંની વ્યવસ્થા થતી ગઈ તેમ તેમ ગુરુકુળમાં શિક્ષણ માટેના બિલ્ડિંગના બાંધકામ થવા લાગ્યા. ૨૦૦૦ ની સાલમાં સ્વામીશ્રી અમેરીકાનો પ્રવાસ ખેડી સારી એવી સેવા ગુરુકુળના વિકાસ માટે લાવ્યા હતા. એ સમયની સાનુકૂળતાએ ગુરુકુળનું ત્રણ માળનું બિલ્ડિંગ દોઢ વર્ષમાં પૂરું કરી દીધું હતું.

પછી સમય જતા ૨૦૦૧ માં ધોરણ ૧૧-૧૨ સાયન્સ અને કોમર્સ બંનેની પરમીશન મળી. પછી તો બિલ્ડીંગનો કોઈ પ્રશ્ન હતો નહિ. તેથી ૧૧-૧૨નું સાયન્સ અને કોમર્સ બંને સારી રીતે ચાલ્યા. પણ સમય જતા સાયન્સની સંખ્યા નહી મળવાથી ત્રણ વર્ષ ચલાવ્યા બાદ બંધ કર્યું અને કોમર્સ તથા આર્ટ્સ તો અભ્યાસ સુધી ચાલે છે.

ક્યારેક એવું બનતું કે બિલ્ડીંગના કામ ચાલુ કરવાનું હોય પણ પાસે નાણાં હોય નહીં. એન્જનીયરે સ્વામીશ્રીને પૂછ્યું કે “તમારી પાસે નવી ડિપ્લોમાં બિલ્ડીંગ બનાવવા માટે કેટલું ભંડોળ છે ?” ત્યારે સ્વામીશ્રીએ કહ્યું કે “માત્ર ૫૦૦૦ રૂા. છે.” છતાં હરિકૃષ્ણ મહારાજની કૃપાથી અનુદાન મળી રહેતું અને કામ પૂર્ણ થતાં ગયાં. જ્યારે જ્યારે તકલીફ પડતી ત્યારે સ્વામીશ્રી દેશ-વિદેશમાં ફરી સેવા સત્સંગ કથા-વાર્તા કરી ત્યાંના હરિભક્તોને રાજી કરી સેવા લાવતા હતાં. અને ગુરુકુળનો વિકાસ કરતા હતાં.

અત્યારે જ્યાં ડિપ્લોમાં એન્જનીયરીંગ ચાલે છે તે જગ્યાથી ઓ.એન.જી.સી.નો વેલ ૨૫ ફૂટ જ દૂર હતો. એટલે ૩૨ હતો કે બાંધકામ માટે પરમીશન નહીં મળે. આથી સ્વામીશ્રીએ ત્યાં ગૌશાળા બનાવી દીધી. એમ આખો માળ બાંધીને ગૌશાળા તરીકે ઉપયોગમાં લીધો. સમય જતા કોઈ ઓબ્જેક્શન ન આવતાં બીજો માળ લઈને ઉપયોગ કરવાનો ચાલુ કર્યો.

સમય જતા ઓએનજીસી વાળાને ધ્યાને આવ્યું કે આ તો વેલની નજીક ત્રણ માળના બે બિલ્ડીંગ બંધાઈ ગયા છે તે દરમ્યાન ૨૦૦૫ માં ગૌશાળા ઉપર ત્રીજો માળ પણ બનાવી દીધો હતો. તેથી ઓ.એન.જી.સી. વાળાએ વિચાર કર્યો કે શૈક્ષણિક ક્ષેત્રમાં આપણે દબલ કરવું તે યોગ્ય નથી. કારણકે અગાઉ પણ જ્યારે એ. કે. પટેલ સાહેબ આ સંસ્થાના ટ્રસ્ટી હતા અને મિનિસ્ટ્રીમાં ખનીજ વિભાગ સંભાળતા હતા. તે વખતે ઓ.એન.જી.સી. વાળા ગુરુકુળમાં રહેલ ગેસ વેલનું ડિસચાર્જ કરવા આવ્યા હતા. તે સમયે સંસ્થામાં તેમને નાની મોટી મદદ કરેલી. તેથી તેઓ સ્વામીશ્રી ઉપર ખુશ હતા. ત્યારે અધિકારીએ કહેલું “આપે અમારી

ઘણી મદદ કરી છે તો અમે તમારા માટે શું કરી શકીએ ?” સ્વામીશ્રીએ કહ્યું કે
“આ અમારી શિક્ષણ સંસ્થા છે આપને યોગ્ય લાગે તે સેવા કરી શકો છો.”

તે સમયે આ ગેસના ઈન્ચાર્જ બીટ સાહેબ, તોમર સાહેબ અને માંડલ સાહેબ હતા. તેને બીજે દિવસે સ્વામીશ્રીને ચાંદખેડા મુખ્ય ઓફિસે બોલાવ્યા અને સ્વામીશ્રી સાથે ચર્ચા કરી કે અમો આપશ્રીને માત્ર બે વસ્તુની મદદ કરી શકીએ. એક તો ગેસ આપી શકીએ અને બીજું તેલ આપી શકીએ. સ્વામીશ્રીએ કહ્યું કે “અમારે તેલની જરૂરિયાત નથી, રસોઈ પકાવવા માટે ગેસની વ્યવસ્થા કરી આપો.” તેઓ સંમત થયા કારણ કે તેઓશ્રીએ અગાઉ ઉવારસદમાં અપંગ શાળામાં ગેસની મદદ કરેલી હતી.

પરંતુ ગેસ આપવા માટે આ ત્રણેય સાહેબો પર્યાપ્ત ન હતા. તેઓને એવો વિચાર આવ્યો કે આપણે શુભ કાર્ય કરવા જઈ રહ્યા છીએ પણ આમાં ઉપરી અધિકારી ક્વિલેન સાહેબ ભેગા ભળે તો જ કામ થાય. ભગવાનની કૃપા ગણો કે ઈશ્વરના આશીર્વાદ. એ જ સમયે વડોદરાથી ક્વિલેન સાહેબ ઉપરી અધિકારી હોવા છતાંય જાણે ઈશ્વરે બોલાવ્યા હોય તેમ માંડલ સાહેબ અને તોમર સાહેબની ઓફિસમાં આવ્યા અને તરત બોલ્યા કે માંડલ, તોમર આ જ કલ એ સંતો કે સાથ બેઠકર સત્સંગ કરતે હો ક્યા ? તે સમયે બંને સાહેબ બોલ્યા કે “સત્સંગ તો બઢિયા કર રહે છે પરંતુ ઈસમે આપકે મદદકી જરૂરિયાત છે” તો બોલિયે ક્યા બાત છે ? ત્યારે બંને સાહેબ બોલ્યા કે “સ્વામીજી ગેસ કી માંગ કર રહે છે” ક્વિલેન સાહેબ બોલ્યાં કે “ગેસ તો કિતના મહેંગા છે, અને સાહેબ બોલ્યા કે “ઈનકો તાલાબ કી જરૂરત નહી. સીફ બુંદ કી જરૂરત છે” ક્વિલેન સાહેબ બોલ્યા “બાત તો અચ્છી છે લેકીન વો હો સકતા છે” ઉત્તર આપતા કહ્યું કે “અગાઉ ઉવારસદ અપંગ શાળાને પ્રબંધ કીયા છે” પછી થી તો ક્વિલેન સાહેબે પણ આ વાત સ્વીકારી લીધી.

પરવાનગી મળતા બીજે દિવસે ઘણા બધાં અધિકારીઓ ગાડીઓ લઈને જોવા આવ્યા અને ફાઈલ કરી ગેસનો પ્રબંધ કરી આપ્યો. છ માસ સુધી ફાઈલ

થયા પછી પણ ગેસનું કનેક્શન ન મળ્યું. એટલે સ્વામીશ્રીએ નજીકની બેઠકવાળા સુરેશભાઈને વાત કરીને એ. કે. પટેલના નિવાસ સ્થાને ગયા અને એ. કે. પટેલ સાહેબ ખનીજ વિભાગમાં હોવાથી તાત્કાલિક ગુરુકુળમાં ગેસ કનેક્શન આપવાનો આદેશ કર્યો. અને ત્રીજે દિવસે તોમર અને માંડલ સાહેબ પોતાના કાફલા સાથે આવીને જોડાણ કરી આપ્યું અને પછી તો જીજીએસ-૨ માંથી વીસ લાખ રૂપિયા ખર્ચાને ગુરુકુળમાં ગેસનો પ્રબંધ કર્યો.

ગુરુકુળમાં વાલ્વની જરૂર હતી ત્યારે કર્મચારીએ વાલ્વ સ્વામીશ્રીને લાવવા કહ્યું ત્યારે માંડલ સાહેબે સારો જવાબ આપી કહ્યું કે “સારી ભેંસ દેદી અબ સાંકળ કી ચિંતા ક્યો કરતે હો, લેલો ગોડાઉન મેંસે” તોમર અને માંડલ સાહેબે બધી વ્યવસ્થા કરી સ્વામીશ્રીના આશીર્વાદ મેળવ્યા અને બંને અધિકારીઓને કોટી કોટી ધન્યવાદ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ સદાય સુખીયા રાખે.

અને ક્વિલેન સાહેબની આ મદદને કારણે તેમને કેન્દ્રનું સર્વોચ્ચ પદ મળ્યું. તેથી પાછળ એમના સ્થાને આવનાર શુભ સાહેબને જણાવ્યું કે “મેં શ્રી સ્વામિનારાયણ વિશ્વમંગળ ગુરુકુળને ગેસની સેવા કરી તો મને ભગવાન સ્વામિનારાયણે સર્વોચ્ચપદ આપ્યું. શુભ હજી ગુરુકુળનું વેલ કાઢવાનું કામ બાકી છે એ સેવાનો લાભ તમે લેજો તો ભગવાન તમને મોટી પદવી આપશે.” અને પાછળથી શુભ સાહેબે ગેસ વેલ બંધ પડતા સંસ્થામાંથી ગેસ વેલ કાઢવાની સેવા સ્વીકારી હતી.

આ વાત ક્વિલેન સાહેબે ચાંદખેડા ઓફિસમાંથી વિદાય લેતા જાહેર સભામાં સૌ ઓફિસરોને જણાવી હતી.

અઢાર વર્ષ બાદ ગેસના જોડાણ વાપર્યા બાદ કોઈક કારણસર ગેસની એટલી આવશ્યકતા ન જણાતા કનેક્શન કટ કરાવ્યું. તેથી ઊર્જા માટે ઓએનજીસસી ની મદદ માંગી અત્યારે સોલર ઊર્જાનું કનેક્શન છે જે ઓએનજીસસી ને આભારી છે.

આ સંસ્થામાં સૌ પ્રથમ ટેલીફોન, વીસ ગેસના બટલા કે

ઓ.એન.જી.સી.નું ગેસ કનેક્શન તે આ બધી સેવા આ સંસ્થાના ટ્રસ્ટી શ્રી એ. કે. પટેલના ફાળે જાય છે. એમના સહકારથી શક્ય બન્યું હતું.

સંસ્થાને ગટરનું કનેક્શન કરાવી આપવા માટે ધારાસભ્ય બળદેવજીનો ઘણો સહકાર મળ્યો. આ સિવાય સંસ્થાનાં વિકાસમાં જે જે દાતાઓએ ફાળો આપ્યો છે તે બધાને ધન્યવાદ આપીએ છીએ.

આ સંસ્થામાં જે શરૂઆતમાં રોડ રસ્તા બન્યાં, પાણીના ટાંકાઓની સુવિધાઓ કરવી એ બધી જ મદદ લાડોલવાળા શ્રી આત્મારામ મગનભાઈ તથા સુરેશભાઈ ધારાસભ્ય (પલીયડ) તેમજ ગરુકુળના વિકાસમાં દરેક બાબતમાં ગામ સંઘજના સરપંચ ઠાકોર પ્રતાપજીનું યોગદાન મહત્વનું છે.

સંસ્થાનો આમ ક્રમશઃ વિકાસ થતો ગયો. ૨૦૦૫ માં ભોપાલથી બી.એડ.ની પરમીશન મેળવી અને બે વર્ષ પછી પી.ટી.સી. કોલેજની પરમિશન મેળવી લીધી. આ બે કોલેજો આવી જવાથી સંસ્થાને ઘણી મોટી રાહત થઈ ગઈ. આ બે કોલેજો ચાલુ કરવામાં શ્રી સુરેશભાઈ મુખીનું મહત્વનું યોગદાન છે.

સુરેશભાઈ મુખી હાલ વર્તમાનમાં સંસ્થાના ટ્રસ્ટી છે. આ સંસ્થાને અને સ્વામીશ્રીને પોતાના માને છે. આ સંસ્થામાં શ્રી લક્ષ્મણભાઈ જોઈતારામનો ફાળો નાનો સૂનો નથી. એમણે આ સંસ્થાના વિકાસમાં ખૂબ યોગદાન આપ્યું છે. આજ સુધીના ઇતિહાસમાં આડખીલીરૂપ નથી થયાં. દરેક કાર્યમાં એમની હયાત હાજરી શ્રી લક્ષ્મણભાઈ જોઈતારામને બિરદાવે છે. કોટી કોટી ધન્યવાદ આપે છે.

આ એવી એક વ્યક્તિ છે કે જેને દેશમાં કે વિદેશમાં જ્યાં જરૂર પડી ત્યાં પૂરો સહયોગ આપ્યો છે. એમને સંસ્થાના વિકાસમાં જ રસ છે. તેઓ સંસ્થાના માત્ર ટ્રસ્ટી નહીં પરંતુ સત્સંગ અને સંત પ્રેમી સભ્ય છે.

આ સંસ્થાની જમીનો લેવાથી માંડીને સંસ્થાના વિકાસની ક્રિયામાં શ્રી હિરાભાઈ ઈશ્વરદાસનો પૂરો પ્રયાસ રહ્યો છે. તેમણે સ્વામીશ્રી સાથે ખભેખભો મેળવીને અનેક કાર્યમાં સાથ આપ્યો છે.

શ્રી મણીભાઈ નારાયણદાસે સ્વામીશ્રીના દરેક કાર્યમાં ઘણી જ મદદ

કરી છે. નાનાં મોટા પ્રસંગે હાજરી આપીને લોકો સુધી સંસ્થાની કિર્તી પહોંચાડવાનું કાર્ય કરી કિર્તી વધારી છે.

શ્રી લીલાચંદ્રભાઈ ઉંઝાવાળા આ સંસ્થાના ટ્રસ્ટી છે. અને જ્યાંથી સંસ્થાની શરૂઆત થઈ ત્યારથી જ્યાં જરૂર પડી ત્યાં સંસ્થાનો સહયોગ આપેલ છે.

ડૉ. ડાહ્યાભાઈ સાહેબશ્રી પણ સંસ્થાના ટ્રસ્ટી છે. અને શરૂઆતથી સંસ્થાના વિકાસમાં સાથે રહ્યા અને અદ્યપિ સુધી આ સંસ્થામાં યોગદાન પુરું પાડ્યું.

આ બધા ટ્રસ્ટીઓ પહેલેથી કરીને અત્યાર સુધી આ સંસ્થા સાથે પ્રેમથી જોડાયેલા છે. આ બધાંય ટ્રસ્ટીઓને આ સંસ્થા ભાવથી અપનાવે છે. અને સંસ્થાનું અંગ માને છે.

આમ ક્રમે ક્રમે વિકાસ કરતાં ૨૦૦૭માં ફાર્મસી કોલેજની પરમીશન માટે પ્રયત્ન કર્યો. જ્યારે ફાર્મસી કોલેજના પરમીશન મળી તેના છ મહિના અગાઉ અમદાવાદ રાણીપ જી.એસ.ટી. ફાટકે ઔડામાંથી જમીન સંપાદન કરવા ટેન્ડર ભર્યું હતું. પરંતુ આ જમીનની સાત મહિના સુધી હરાજ થઈ નહી તે દરમ્યાન સંસ્થા પાસે ૬૦ થી ૭૦ લાખ જેવી રકમ પડેલી અને સ્વામીશ્રી પૈસાનો સંગ્રહ કરવામાં માનતા ન હતા તેથી સ્વામીશ્રીને લાગ્યું કે ‘હજી જમીનનું નક્કી નથી થયું ત્યાં સુધી ફાર્મસી કોલેજ બનાવી દઈએ’ અને ફાર્મસી કોલેજનું કામ ચાલુ કરી દીધું.

ભગવાનનું કરવું ને એક જ માસ પછી ઔડામાં જમીનની હરાજ નીકળી અને સ્વામીશ્રી એ જમીનના ટેન્ડરમાં જે ભાવ ભર્યા હતાં તે પ્રમાણે જમીન મળી ગઈ. એ જમીનની કિંમત ૧ કરોડ ૮ લાખ હતી. આટલી મોટી રકમ સ્વામી પાસે નહી હોવાથી પંડ્યા સાહેબને જમીન પાછી રાખવા કહ્યું. તેથી પંડ્યા સાહેબે સ્વામીશ્રીને સમજાવતા કહ્યું કે અત્યારે દશાંશ હોય તો ભરી દો.”

પંડ્યા સાહેબ ધાર્મિક અને સહિષ્ણુ હોવાથી સ્વામીશ્રીને માર્ગ કાઢી આપ્યો કે “જમીનના પૈસા સાથે ૧૫ % વ્યાજ પણ ભર્યા કરો.” એવો કાગળ લખી આપ્યો. આ રીતે ૧૨ મહિના સુધી વ્યાજની સાથે થોડા થોડા પૈસા ભરતા રહ્યા.

પછી પંડ્યા સાહેબની બદલી થતા સ્વામીશ્રીએ તેમને પૂછ્યું કે “હવે મારે શું કરવું?” ત્યારે સાહેબે પૂછ્યું કે “કેટલા સમયમાં બાકીના પૈસા ભરી શકશો?” ત્યારે સ્વામીશ્રીની બેંકની લોન મંજૂર થવાથી કહ્યું કે “સાત દિવસમાં ભરી શકીશ.” એટલે પંડ્યા સાહેબની બદલી થતી હોવા છતાંય ફાઈલ મંગાવીને સમય મર્યાદામાં રાહત કરી અને જમીનના પૈસા ચુકવાઈ ગયા. દસ્તાવેજ થઈ ગયો.

હવે મુસીબત એ બાબતની હતી કે ફાર્મસી કોલેજના બાંધકામનું શું થાય. દશા સાપે ગળેલા છઠ્ઠાંદર જેવી થઈ પરિસ્થિતિ એવી ઉભી થઈ કે ન તો જમીન જતી કરી શકાય અને ન તો ફાર્મસી કોલેજનું બાંધકામ છોડી શકાય. તેમાં પણ ૧ કરોડની લોન લીધી તેનું વ્યાજ દર છ મહિને આવીને ઊભું રહે. આ સમયગાળા દરમ્યાન સંસ્થા ઉપર ઘણું મોટું દેવું થઈ ગયું. કારણ કે આવક મર્યાદિત અને જાવક ગણનાથી અધિક થઈ ગઈ હતી. ઘણીવાર સ્વામીશ્રીને રાત્રે ઉંઘ પણ આવતી ન હતી. આને આ વિચારોમાં આખી રાત્રી ઉજાગરા થતા હતા. પણ હવે પરિસ્થિતિ હલ કર્યા વગર ચાલે નહીં. પરિસ્થિતિ શાહબુદ્દીન રાઠોડની વાત જેવી થઈ.

એક ભાઈ નોકરી ધંધો કાંઈ નહિ મળવાથી દૂર દેશાવરમાં ચાલ્યો ગયો. ત્યાં એક ડોક્ટરના કંપાઉન્ડર તરીકે નોકરી કરી ઘણા વર્ષો નોકરી કર્યા બાદ પૈસા સારા ભેગા થયા. એટલે સાહેબ પાસે ઘરે જવાની રજા માંગી. સાહેબે પ્રેમથી રજા આપી. સાહેબ સાથે હેત વાળા હોવાથી સાહેબને કહ્યું કે ‘મને પણ કોઈ એવી દવા આપો. એટલે હું પણ લોકોને દવા કરું.’ સાહેબ વિચાર કર્યો કે આ કાંઈ ડોક્ટરી ભણ્યો નથી તેથી બીજી કોઈ દવા ન અપાય. પણ નેપાળાની ગોળી આપી જુલાબ કરવા માટે.

આ ગોળી લઈને ઘરે આવ્યો. લોકોમાં એવી જાહેરાત કરી કે હું ડોક્ટર બનીને ઘરે આવ્યો છું. તેથી એક બહેન પોતાના છોકરાને લઈને આવ્યા. કહ્યું કે ડૉ. સાહેબ આને પેટમાં દુઃખે છે. એટલે સાહેબે નેપાળાની ગોળી આપી અને છોકરાને ઝાડા થઈ ગયા અને પેટ મટી ગયું.

આ વાત આખા ગામમાં ફેલાઈ ગઈ કે આપણા ગામનો કમલો તો ડોક્ટર

થઈને આવ્યો. તેથી એક કુંભારણ આવી અને કહ્યું કે ડૉ. સાહેબ મારો ગધેડો ખોવાઈ ગયો છે.” તે કમાએ એને પણ નેપાળાની ગોળી આપી કહ્યું કે આ ગોળી ખાઈ લો. ગધેડો મળી જશે. કુંભારણે ગોળી ખાધી અને એવો રેચ લાગ્યો કે ઝાડા ઉપર ઝાડા થયા. એટલે ડબલુ લઈને જંગલમાં જાય અને ઘરે આવે ફરી પાછું જવાનું થાય. આમ ઉપરા ઉપરી સો વાર ઝાડા થયા. હવે તો પાણી લેવા પાણી ક્યાંથી લેવું તે પ્રશ્ન આવ્યો. તેથી એક ડબલું અહીંથી ભરે અને બીજું ડબલું ત્યાંથી ભરે એવું થયું આવી હાલતમાં સોમી વખત જ્યારે જંગલ જઈને આવી તો સામે ગધેડો દેખાયો. તેથી કુંભારણ બોલી કે ‘કમલાની દવા કાઠી તો પડી પણ આખરે ગધેડો મળી ગયો.’

સ્વામીશ્રીની હાલત પણ એવી થઈ કે અહીંથી પૈસા લીધા, ત્યાંથી પૈસા લીધા. આમ કરીને વહીવટ ચલાવ્યો પણ હવે વ્યાજ સહિત પૈસા તો ભરવાના. તેમાં પણ ૨૦૦૭માં પરમીશન મળ્યા પછી ફાર્મસી કોલેજ ચાલુ કરી શક્યા નહી. કારણકે સેન્ટર બોર્ડે મંજૂરી આપી પણ ગુજરાત બોર્ડે મંજૂરી ના આપી. બહું પ્રયત્નને અંતે નિષ્ફળ ગયા.

પછી ૨૦૦૮ માં ફાર્મસી કોલેજ શરૂ કરી. અંતે એડમીશન પણ સારા થયા તેથી દેવામાં તો ઘણી રાહત થઈ ગઈ. આ એ સમયની વાત છે કે જ્યારે ફાર્મસીના એડમીશનમાં તેજી હતી.

પણ મુસીબત એ ઊભી થઈ કે સ્વામીશ્રીએ મેનેજમેન્ટની સીટો ભરી નાખી પછી ગુજરાત ગર્વમેન્ટે મેરીટ ઉપર મેનેજમેન્ટ સીટો ભરવાનું નક્કી કર્યું. હવે વધારે ગુચવાડો ઊભો થયો. પૈસા જે મળ્યા તે દેવામાં ભરી દીધા. હવે મેનેજમેન્ટની ફીના પૈસા પરત કરવા ક્યાંથી લાવવા. છેવટે સ્વામીશ્રી થાકીને પોતાના ઈષ્ટદેવ સિદ્ધપુરવાળા શ્રી હરિકૃષ્ણ મહારાજના શરણમાં કરગર્યા અને પ્રાર્થના કરી કે “બાપ હવે તું માર્ગ કાઢ.”

શ્રી હરિકૃષ્ણ મહારાજની મહાપૂજા પ્રાર્થના કરી અને શણગાર આરતી કરી. તે સમયે સિદ્ધપુરની મહંતાઈ સ્વામીશ્રીની જ હતી. તે સમયે સિદ્ધપુર

મંદિરમાંથી ભારે હૃદયે બહાર નીકળ્યા અને જ્યાં સરસ્વતી નદીનો પૂર્વ કિનારો આવ્યો ત્યાં હરિકૃષ્ણ મહારાજે સ્વામીશ્રીની પ્રાર્થના સાંભળી લીધી. અને સ્વામીશ્રી પાસે એક બોર્ડ અધિકારીનો નંબર હતો તે નંબર ઉપર અધિકારીને સ્વામીશ્રીએ ફોન કર્યો અને પોતાની મુસીબત જણાવી તે જ સમયે અધિકારી સાહેબે સરસ માર્ગદર્શન આપ્યું અને એડમીશન પ્રક્રિયા પૂરી કરી.

હરિકૃષ્ણ મહારાજે મોટી કૃપા કરી. આખરે આ બંધનમાંથી મુક્ત કર્યા. સ્વામીશ્રી કાયમ ભગવાનને પ્રસન્ન કરવા માટે પ્રાર્થના કરતાં. આજે સ્વાર્થ સાંધી વિપદા ટાળવા પ્રાર્થના પહેલીવાર જ કરી હતી., જે છેલ્લીવારની સ્વાર્થ માટેની પ્રાર્થના શ્રી સ્વામીશ્રી ગદ્ગદ્ થઈ હરિકૃષ્ણ મહારાજના આ કરુણામય આશીર્વાદથી ચરણોમાં આભાર વશ થઈ વંદન કરી રહ્યાં.

સ્વામીશ્રીએ આ પ્રસંગ પછી નિર્ણય કર્યો કે ક્યારેય વિચાર્યા વિનાનું કોઈ કામ ન કરવું. જેથી હરિકૃષ્ણ મહારાજને દોડવું પડે. આવક પ્રમાણે જ જાવક કરવી. પરંતુ પરિશ્રમ અને પ્રભુની દયાથી આ પરમાર્થનું કાર્ય ફાર્મસી કોલેજને અદ્ભુત સફળતા મળી. બે જ વર્ષમાં બધું જ દેવું ચૂકતે કરી દીધું. કારણ કે આ કોલેજ સમયે સ્વામીશ્રીની જાત મહેનત જ હતી. જોડમાં કોઈ સાધુ પણ નહોતા. કે જે સ્વામીશ્રીને મદદ કરી શકે. માનસિક સહારો અને હૂંફ આપી શકે. એકલવીર થઈને બધાં જ ક્ષેત્રે તેઓ સફળતાપૂર્વક ઝઝૂમ્યા અને સફળતા પ્રાપ્ત કરી.

આ લેખ લખાઈ રહ્યો છે ત્યારે તો સ્વામીશ્રી પાસે નિપુણ, એકથી એક ચડિયાતા ૧૧ સાધુની ધરખમ ટીમ છે.

સામાન્ય માણસને પ્રેરણા મળે એવાં પ્રસંગો સ્વામીશ્રીના આ કાળમાં બની ગયાં. જીવનભર નરનારાયણ દેવ, હરિકૃષ્ણ મહારાજ અને આચાર્ય મહારાજશ્રીના આશીર્વાદ તથા મોટા સંતો, હરિભક્તોના સહકારથી ગુરુકુળના વિકાસના એક પછી એક સોપાન ચઢતા રહ્યા અને સફળતા મેળવતાં ગયા.

આમ સ્વામીશ્રી એક દિવસ ડીપ્લો એન્જનીયરીંગ કોલેજ ધાબા ઉપર

બેઠા હતા અને એક ભાઈએ સમાચાર આપ્યા કે એકસેલ કોલેજમાં રીસર્ચ સેન્ટર ખોલેલ છે. જેમાં કોમ્પ્યુટર પી.સી. આઈ.ટી. મીકેનીકલ જેવા કોર્સ ચાલે છે. આથી વધુ માહિતી માટે સ્વામીશ્રીએ બે શિક્ષકોને બહોળો અભ્યાસ કરવા અને માહિતી જાણી લાવવા જણાવ્યું. એ શિક્ષકોએ અભ્યાસ કરીને સ્વામીશ્રીને વિગતથી માહિતી આપી.

આ શિક્ષણ અને કોર્સને જાણી સ્વામીશ્રીને સારું લાગતા એ ચાલુ કરવાનો નિર્ણય કર્યો. ડીપ્લો. એન્જનીયરીંગ વાળુ ત્રણ માળનું બિલ્ડીંગ હતું. તેથી સ્વામીશ્રીએ જી.ટી.યુ. તથા સરકારશ્રીને અરજી કરી. પરમીશન માંગી એ સમયે સ્ટેટ લેવલે જ પરમીશન મળતી દિલ્હી જવાની જરૂર પડી ન હતી. અરજી મૂકતા સ્ટ્રક્ચરની યોગ્યતા જોવા કમિટી બોલાવી. તે લોકોએ જે ખામીઓ હતી એની પૂર્તિ કરવા કહ્યું, સુધારા કરાવ્યા પછી રાત્રે નવ વાગ્યા સુધી બેસીને ફાલઈ પૂરી કરીને કહ્યું કે હાલની તારીખમાં સરકારીમાં પહોંચાડી દેવાની. એ પ્રમાણે કાર્ય કર્યું. કોઈપણ ખામી વિના કોલેજ પાસ થઈ ગઈ.

કમિટીમાં અધિકારીઓ ઘણાં સારા હતા. ઘણો સહકાર આપ્યો તથા કમિટીમાં મનહરભાઈ પાટણનાં હતાં. તે ધાર્મિક વૃત્તિના અને શિક્ષણમાં સહકાર આપવાવાળાં હતાં. તેથી કાર્ય સારી રીતે સફળ થયું. આમ ડીપ્લોમાં એન્જનીયરીંગ કોલેજની મંજૂરી સરળતાથી મળી તે સમયે ચાલતા મીકેનીકલ ઈ.સી., આઈ.ટી., કોમ્પ્યુટર તેમજ સિવિલ આમ કુલ પાંચ કોર્સની મંજૂરી મળી ગઈ.

શ્રી સ્વામિનારાયણ વિશ્વમંગલ ગુરુકુળ સંસ્થાને પ્રગતિ કરવામાં ડિપ્લોમાં કોલેજ મોટું સોપાન હતું. તેથી જોરશોરથી પ્રગતિ થવા લાગી હતી. આગળ વધુ પ્રગતિ કરવા માટે વધુ જગ્યાની વ્યવસ્થા માટે ૧૭-૨૦ લાખના ખર્ચે બનાવેલી ગૌશાળા બીજી જગ્યાએ ખસેડીને ત્યાં ડીગ્રી એન્જનીયરીંગ કોલેજનું બિલ્ડીંગ બનાવી દીધું.

૨૦૧૧માં ડીગ્રી બિલ્ડીંગનું કામ ચાલતું હતું અને ડીપ્લોમાં કોલેજ પણ ચાલતી હતી. તેથી ડીગ્રી કોલેજને પરમીશન મળી નહી. પછી ૨૦૧૨માં બિલ્ડીંગ

પૂરું થઈ ગયું. પરમીશન માટે અરજી કરી હતી., અધિકારીઓની કમિટી આવી શિક્ષણ અને ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર લેવલે પૂરી તૈયારી હતી. ભોપાલથી સાહેબ આવેલા. એમના નિરીક્ષણ હેઠળ પરમીશન મળી ગઈ. તેઓ ઘણા ધાર્મિક હતા. એમને સ્વામીશ્રીના માટે અહોભાવ થયેલો કે એમના માતૃશ્રીના નિધનમાં મહાપૂજા કરવા ઈન્દોર બોલાવેલા અને સ્વામીશ્રીએ જઈને મહાપૂજા કરીને રાજી કર્યા હતાં.

૨૦૧૩માં એમ.ઈ.ની પરમીશન લીધી એમ.ઈ. કોર્ષમાં સૌ પ્રથમ મીકેનીકલ અને કોમ્પ્યુટર આ બે શાખાઓ લીધી. ત્યારબાદ ૨૦૧૪માં ઈલેક્ટ્રીકલ અને ડીપ્લોમાં લેવલે ઈલેક્ટ્રીકલ અને ઓટોમોબાઈલની પણ લીધી.

હાલની તારીખે ડીગ્રી કોલેજમાં મેકેનીકલ, સીવીલ ઈલેક્ટ્રીકલ, કોમ્પ્યુટર, ઓટોમોબાઈલ આમ પાંચ કોર્ષ રનીંગમાં છે.

આમ સંક્ષિપ્તમાં ડીગ્રી એન્જનીયરીંગ કોર્ષનો સાર લખ્યો છે. ભાવિકોને જણાવવાનું કે કેવાં પ્રયત્નો અને શિક્ષણ ક્ષેત્રે ગુરુકુળ સેવામાં કેટલું આગળ છે તે દર્શાવવાનો પ્રયાસ માત્ર છે.

હાલના તબક્કે આ ટેકનીકલ વિભાગની તમામ કોલેજોનું સંચાલન ભક્તિનંદન સ્વામી કરે છે. થોડા વર્ષોમાં તેમણી સારી એવી કોલેજો ઉપર અને સ્ટાફ ઉપર પક્કડ છે. ગમે તેવી અટપટી બીનાને સરળ બનાવી સ્મુથ રીતે દરેક ટેકનીકલ કોલેજનું સફળ સંચાલન કરે છે. આ કોલેજમાં હાલને તબક્કે અંદાજે ૧૫૦૦ થી ૨૦૦૦ વિદ્યાર્થીઓ અભ્યાસ કરે છે. અંદાજે ૨૦૦ થી ૨૫૦ જેટલા શૈક્ષણિક સ્ટાફ જોડાયેલો છેતો દરેકનું અંગત ધ્યાન રાખે છે.

આટલું સંભાળવું ધારો એટલું સુગમ નથી. તેમાં પણ સંતોને તે માત્ર કારખાના કરવા મુખ્ય નથી હોતા એ તો સામાન્ય ગૃહસ્થ પણ સંભાળી શકે છે. આની સાથે પોતાને સત્સંગમાં પણ રચ્યું પચ્યું રહેવાનું હોય છે. આટલેથી પૂરું નથી થતું. આ તમામ વિદ્યાર્થીઓને સાથે બેસાડી સત્સંગની સભાનું યોજતા હોય છે. જેથી આ ટેકનીકલ વિભાગમાં ભણતા વિદ્યાર્થીઓ સંસ્કારી બને, આસ્તિક બને તથા ગુરુની અને માતા-પિતાની સેવા કરે અને પોતાનું ભાવિ ઉજ્જવળ કરી

આ છે એમનો ધ્યેય.

હોસ્પિટલોના વિકાસ અને દર્દીઓ તરફથી મળેલા આશીર્વાદ

આ બધી જ કોલેજો કર્યા બાદ સ્વામીશ્રીને ડેન્ટલ કોલેજ કરવાની ઈચ્છા થઈ. પરંતુ એના માળખામાં સંસ્થા ખાતે ૧૨૫ પથારીની હોસ્પિટલ હોવી જરૂરી છે તો જ ડેન્ટલ કોલેજ થઈ શકે. સ્વામીશ્રીએ પ્રથમ ૧૨૫ બેડની હોસ્પિટલ બનાવી લીધી આમાં સ્વામીશ્રીના શિષ્યો સ્વામી ભક્તવત્સલદાસજી અને સ્વામી ભક્તિનંદનદાસજી કાર્યરત થઈ ગયાં હતાં. હોસ્પિટલને ચાલુ કરી ચલાવવા સુધી એ લોકોના પ્રયાસો છે.

હોસ્પિટલ તો સ્વામીશ્રીના આશીર્વાદથી સરસ ચાલુ થઈ ગઈ. પરંતુ નવો કાયદો એવો આવ્યો કે ડેન્ટલ કોલેજ ત્યારે જ મળે જ્યારે મેડીકલ કોલેજ સાથે જોડાણ હોય અને તે પણ દસ કી.મી. એરીયામાં જ જોઈએ. બહુ પ્રયાસો કર્યા પછી શક્ય ના જણાતા ડેન્ટલ કોલેજનો પ્રયાસ પડતો મૂકવો પડ્યો.

પરંતુ એના કારણે ઊભી થયેલી હોસ્પિટલ ખૂબ સરસ ચાલતી થઈ ગઈ. સ્વામી ભક્તવત્સલ દાસજીના પ્રયાસો અને મહેનત રંગ લાવી હોસ્પિટલ સરસ ચાલી રહી છે. તેમાં માં અમૃતમ યોજના, ચીરંજીવી યોજનાની સરકારશ્રી તરફથી પરમીશન મળી ગઈ. સરકારશ્રી તરફથી આ યોજનામાં ભાગ લેનારાઓને મફતમાં ઓપરેશનો થવા લાગ્યા અને હોસ્પિટલનો સારામાં સારો વિકાસ થયો.

આ હોસ્પિટલથી ગુરુકુળને હંમેશા લોકોના આશીર્વાદ મળતા રહે છે અને વિવિધ દર્દીઓ તરફથી મળેલા આશીર્વાદ નીચે મુજબ છે.

હોસ્પિટલનાં પ્રસંગો

❖ પૂ. બાલકૃષ્ણદાસજી સ્વામી

હું પોતે બાલકૃષ્ણદાસજી સ્વામી મૂળીધામ રાધાકૃષ્ણદેવની નિશ્રામાં રહું છું. અવાર-નવાર ગુજરાતના કેટલાક ગામોમાં સત્સંગ માટે આવતો જતો રહું છું. તેમાં પણ કલોલ જોડે ઘમાસણા ગામના સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના હરિભક્તો

બહુ ભાવિક અને પ્રેમી છે. તેથી ઘણીવાર સત્સંગ માટે ધમાસણા આવતો રહું છું.

એ જ રીતે જ દિવાળી નજીકનો સમય હતો. હું ધમાસણા ગામ સત્સંગ માટે આવ્યો હતો તેમાં મને ઓચિંતો પેટનો દુઃખાવો ઉપડ્યો દુઃખાવો અસહ્ય હતો તે સમયે ધમાસણા ગામના હેતવાળા હરિભક્ત ભીખાભાઈને કહ્યું કે “મને પેટનો દુઃખાવો ખૂબ થાય છે અને સહન થતું નથી” તેથી ભીખાભાઈ તરત હરિભક્તની ગાડી લઈ કલોલ દવાખાને લાવ્યા. તપાસ કરી તો જાણ થઈ કે કીડનીમાં બે મોટી પથરી છે. પણ તે સમયે મારી પાસે એટલી સુવિધા ન હતી કે હું ખર્ચ કરી શકું. કારણકે અંદાજે ખર્ચ ૪૦ થી ૫૦ હજાર વચ્ચે થઈ શકે એટલો હતો.

ભીખાભાઈએ કહ્યું કે “સ્વામી ચિંતા ના કરતા. આપણે ગામના હરિભક્તોને વાત કરી લઈશું” આ મારા ઈશારાને ડૉ. કિરીટ પટેલ (દર્શન હોસ્પિટલ) જાણી ગયા. અને કહ્યું કે આપ પૈસાની ચિંતા કર્યા સિવાય શ્રી સ્વામિનારાયણ વિશ્વમંગલ ગુરુકુળમાં પી.એસ.એમ. (પ્રેમસ્વરૂપદાસ સ્વામી મલ્ટિસ્પેશિયલિટી હોસ્પિટલ) માં પહોંચી જાવ.

તેથી અમો પીએસએમ હોસ્પિટલમાં આવ્યા. ત્યાં પહેલા જ પ્રેમસ્વરૂપદાસજી સ્વામી મળ્યા. મારાથી પરિચિત હતા તેથી કહ્યું કે “બાલુસ્વામી કેમ વહેલું વહેલું આવવાનું થયું?” મેં મારી બધી રજુઆત સ્વામીશ્રીને કરી. સ્વામીશ્રીએ પોતાના ડૉક્ટરને રીપોર્ટ બતાવીને કહ્યું કે “પહેલા તો તમો સીટી સ્કેન કરાવી લ્યો. પૈસાની જરૂર હોય તો હોસ્પિટલમાંથી લઈ જાવ.” ભીખાભાઈએ જવાબ આપતા કહ્યું કે “સ્વામીજી સીટી સ્કેનના પૈસા છે.” આટલું કહેતાની સાથે અમો કલોલ હોસ્પિટલે સીટી સ્કેન કરાવી પાછા આવ્યા અને બીજે જ દિવસે મને કોઈ તકલીફ ન થાય તે માટે બે-ચાર ડૉક્ટો સાથે મળી સફળ ઓપરેશન કર્યું.

હું જ્યારે ઘેનમાંથી બહાર આવ્યો ત્યારે મેં ડૉક્ટરને પૂછ્યું કે “સાહેબ મારું ઓપરેશન નથી કરવું?” ડૉક્ટરે ઉત્તર આપતા કહ્યું કે “સ્વામીશ્રી આપ

ચિંતા ના કરતા. આપનું ઓપરેશન થઈ ગયું અને બહું સફળ થયું છે. આપ આરામ કરો.” ઓપરેશન કર્યાં. પછી દોઢથી બે કલાક થોડો દુઃખાવો રહ્યો તે દરમિયાન શાસ્ત્રીસ્વામી પ્રેમસ્વરૂપદાસજી આવીને પાણી પીવડાવ્યું. જયુસ પીવડાવ્યું અને હું સ્વસ્થ થઈ ગયો. પછી મને દુઃખાવાનો અહેસાસ ન થયો. તેમ છતાં સ્વામીશ્રીએ ત્રણ દિવસ માટે આરામ કરવા માટે હોસ્પિટલમાં જ રાખ્યો. સ્વામીશ્રી પોતે સાંજે સવારે મારી પાસે આવતા. સારી સારી વાતો કરતા.

એક દિવસે મેં સ્વામીશ્રીને કહ્યું કે “સ્વામીશ્રી તમે મારું બહું જ ધ્યાન રાખો છો.” ત્યારે સ્વામીશ્રીએ જવાબ આપતાં કહ્યું કે આ તો એક ફરજ છે હોસ્પિટલ છે એટલે સેવાનો લાભ મળે છે.”

હું પ્રશંસા માટે નથી કહેતો. પણ ખરેખર આ હોસ્પિટલને લગતો મારો પ્રસંગ છે તે જ લખ્યો છે. નર્સો અને ડોક્ટરો આ હોસ્પિટલમાં બહુ જ ઉમદા સેવા બજાવે છે. દર્દીઓ માટે ખડે પગે ઉભા રહે છે. ખાવા-પીવાનું પણ એટલું જ ધ્યાન રાખે છે.

આ હોસ્પિટલમાં મારા જેવા સેંકડો દર્દીઓ લાભ લે છે. ધન્યવાદ છે. આ હોસ્પિટલના સંચાલકોને કે દુઃખીયાઓની સેવા કરી સુખિયા કરે છે. ત્યાગી સંતો માટેનો આ હોસ્પિટલ મારા શબ્દમાં કહું તો આશીર્વાદ રૂપ છે.

❖ રોહિત

અમદાવાદના પોશ વિસ્તારમાં રહેતો. હું ૧૫ વર્ષનો હતો ત્યારે એક ટેકસીની જોરદાર ટક્કરને પગલે મારા જમણા હિપમાં ફ્રેક્ચર થયું હતું. આ દુર્ઘટનાને પગલે મારું રોજીંદું જીવન અસ્તવ્યસ્ત થઈ ગયું હતું. મારા પરિવાર પર અચાનક આભ તૂટી પડ્યું હતું. આ અકસ્માત બાદ અમદાવાદમાં બે વાર મારી સર્જરી થઈ. પરંતુ તેમા જોઈતી સફળતા મળી ન હતી. મારા સાંધાના હલનચલન તીવ્ર રીતે સીમિત બન્યા અને જમણા હિપમાં તીવ્ર દર્દ અનુભવતો હતો. તદુપરાંત મારી જમણા પગની નીચેનો ભાગ ટૂંકો થઈ ગયો હોત. આ સમસ્યાઓને પગલે ફરજિયાત મારે ટેકાના સહારે ચાલવાની નોબત ઊભી થઈ

હતી. આ અકસ્માતને કારણે મારી મનગમતી પ્રવૃત્તિઓ પણ બંધ થઈ ગઈ. પોતાના મિત્રો સાથે હું રમી ન શક્યો તથા મારા મોજશોખ પૂરા કરી શકતો ન હતો.

તેવામાં સોશીયલ મીડીયા દ્વારા મને પી.એસ.એમ. હોસ્પિટલની જાણકારી મળી. જેમાં ડૉ. અતિત શર્મા ઓર્થોપેડીક સર્જન આવતા હતા. તદ્દપરાંત સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયની હોસ્પિટલ હોવાથી મને આશા બંધાણી કે મારી સર્જરી પી.એસ.એમ. હોસ્પિટલમાં ડૉ. નું કન્સલ્ટેશન લેવા માટે પહોંચ્યા ત્યારે સર્જન ડૉ. અતિત શર્મા એ જણાવ્યું હતું કે “આ કેસ ટેકનીકલ લ મુશ્કેલીઓ અને અગાઉ થયેલ બે સર્જરી નિષ્ફળ થઈ હોવાથી પડકારજનક છે. કારણ કે માત્ર ૧૬ વર્ષની ઉંમર એ ઉપચાર માટે કૃત્રિમ નિતંબ (હિપ) ગોઠવવાની આવશ્યકતા હતી.”

એ જ સમયે ત્યાં હોસ્પિટલના મેનેજિંગ ટ્રસ્ટી સ્વામી પ્રેમસ્વરૂપદાસજી આવ્યા હતા. તેમને મારી નાની ઉંમર અને તકલીફ જોઈ મને આશ્વાસન આપ્યું કે સ્વામિનારાયણ ભગવાન પર છોડી દે બધું અને સર્જરીની તૈયારી કરો. મે સ્વામીના આશીર્વાદ લઈ ડૉ. ને સર્જરીની તૈયારી કરવાની કહી.

બીજા દિવસથી મારા રીપોર્ટસ અને બીજા જરૂરી એક્સ-રે રીપોર્ટસ કરવાની તૈયારી કરી દીધી. એક અઠવાડિયા પછી માઝું ઓપરેશન કરવાનું નક્કી કર્યું. મને ઓપરેશનમાં લઈ જતા હતા ત્યારે સ્વામી પ્રેમસ્વરૂપદાસજી આવ્યા હતા અને મારા માથા પર હાથ મૂકી મને આશીર્વાદ આપ્યા હતાં. ૩ કલાકની મહેનત બાદ મારી સર્જરી સફળ રહી હતી અને મને રૂમમાં શિફ્ટ કરવામાં આવ્યો જ્યારે આંખો ખુલી ત્યારે મેં પહેલા સ્વામીજીના દર્શન કર્યા હતાં. એમના જ આશીર્વાદથી મારી સર્જરી સફળ રહી હતી. હું એમનો દિલથી આભારી છું.

❖ કમલેશભાઈ પટેલ

હું મારા પરિવાર સાથે કલોલ તાલુકાના રામનગર ગામમાં રહું છું. આજથી બે વર્ષ પહેલા મને પેટના નીચેના ભાગમાં અસહ્ય દુઃખાવો રહેતો. હતો. તો હું કલોલ શહેરમાં આવેલ શ્રી સ્વામિનારાયણ સંસ્થાની પી.એસ.એમ.

હોસ્પિટલમાં ડૉ. ને બતાવવા ગયો. ડૉ. એ મને કિડનીના રીપોર્ટ કરાવવા કહ્યું. મેં બે દિવસમાં એ જ હોસ્પિટલમાં રીપોર્ટસ કરાવ્યા. અને ફરીથી ડૉ. ને બતાવવા ગયો. ત્યારે ડૉ. એ રીપોર્ટ જોઈ મને કહ્યું કે તમારી ડાબી કિડની પર મોટી ગાંઠ છે. અને કિડની કામ કરતી બંધ થઈ ગઈ છે. આની સારવાર માટે કિડની કાઢવી પડશે. અને તેનો ખર્ચો લગભગ ૧.૫ થી ૨ લાખ સુધી થશે. ત્યારે મારા પગ નીચેથી જમીન ખસી ગઈ. મારું મગજ તો શૂન્ય થઈ ગયું. જેમ તેમ જાતને સંભાળીને હોસ્પિટલની બહાર નીકળ્યો. ત્યારે હોસ્પિટલના મેનેજિંગ ટ્રસ્ટી સ્વામી પ્રેમસ્વરૂપદાસજી મળ્યા. મને થયું કે ‘સ્વામીજીને મારી આર્થિક પરિસ્થિતિની વાત કરું. પરંતુ મન કચવાતું હતું.’ એવામાં સ્વામીજીએ મને સામેથી બોલાવી પૂછ્યું કે “શું થયું?” ત્યારે મેં બધી વાત કરી. સ્વામીજીએ શાંત ભાવે કહ્યું. બધી જ ચિંતા છોડી દે. સ્વામિનારાયણ ભગવાન પર અને સર્જરીની તૈયારી કરો. મારી સર્જરી અઠવાડિયા પછી નક્કી કરી હતી. મને તો પૈસાની ચિંતા હતી કે પૈસાની વ્યવસ્થા કઈ રીતે કરવી. તેવામાં બીજા જ દિવસે ગુજરાત સરકારે મુખ્યમંત્રી અમૃતમ યોજનાની જાહેરાત કરી. જેમાં ગરીબ સારવાર આપવી. આ વાત સાંભળી મને તુરત સ્વામી પ્રેમસ્વરૂપદાસજી ની વાત યાદ આવી ગઈ. સ્વામિનારાયણ ભગવાન બધાનું ભલું જ કરે છે. મારું ઓપરેશન પણ સફળ રહ્યું અને એક પણ પૈસાનો ખર્ચ ના થયો. ત્યારથી આજ દિન સુધી હું સ્વામીજીના દર્શન કરવા આવતો રહું છું.

❖ મગનભાઈ :

હું સ્વામિનારાયણ ધર્મ અને સંપ્રદાય સાથે પહેલેથી જ સંકળાયેલો છું. હું અવારનવાર કલોલ સ્વામિનારાયણ ગુરુકુળમાં સ્વામી પ્રેમસ્વરૂપદાસજીના દર્શન કરવા જતો હોઉં છું. મને પ.પૂ. શાસ્ત્રીસ્વામી પ્રેમસ્વરૂપદાસજી પર પહેલેથી જ અતૂટ વિશ્વાસ રહેલો છે. હું મારા ઘરમાં અને પરવારમાં કઈ પણ વાહન ખરીદવું હોય કે બીજા કોઈ નાના મોટા પ્રસંગ કરવાના હોય તો સ્વામીજીને પૂછ્યા સિવાય કરતો નથી.

મારા અને સ્વામીજીનાના મોટા એવા ઘણા પ્રસંગો છે કે જેથી મારા સાળાને ગળામાં બહુ જ દુઃખાવો થતો હોવાથી તેને રાજકોટ, જામનગર, ગોંડલ અને અમદાવાદ બતાવેલ પણ તે બધાં જ ડોક્ટરો એ જવાબદારી લીધેલ નહીં તેથી મેં મારા સાળાને કહ્યું કે બધી જ ફાઈલો લઈને કલોલ (ઉ.ગુ.) આવી જા અને મેં ગુરુકુળમાં બનેલ હોસ્પિટલમાં બતાવેલ તો તેના ડોક્ટર સ્ટફ બધા જ ગળાને લગતા નિદાન કરી તેના ગળાના થાઈરોઈડની ગાંઠ થઈ ગયેલ તેનું ઓપરેશન કરી આઠ દિવસમાં ખાતાપીતો થઈ ગયો અને મોટા સ્વામીના આશીર્વાદથી તેને જલદી સાફ થઈ ગયું. તે ગોંડલ તાલુકાના શીવરાજગઢ નો વતની હતો. અને ખેત મજૂરી કરતો હોવાથી તેને અહીં કલોલમાં પી.એસ.એમ. હોસ્પિટલમાં ઓપરેશન કરાવીને સાફ થઈ ગયું. બધા સંતો અને મોટા સ્વામીના આશીર્વાદથી સરસ થઈ ગયેલ છે.

નામ : વિઠ્ઠલભાઈ છગનભાઈ કયાડા

ગામ : શીવરાજગઢ, તા. ગોંડલ, જી. રાજકોટ

ઉંમર : ૩૫ વર્ષ

❖ ચતરામજી દેવાસી (રાજસ્થાન)

ચતરામજી સન ઓફ ગજારામજી ગાંવ આલપુરા તહસીલ ગુડામાલની (બાડમેર) રાજસ્થાન ૧૯.૬.૨૦૧૭ સુબહ ૮.૩૦ સુબહ કો મોટરસાઈકલ ચલાતે હુણ પીછે સે આ રહી તેજ ગતિ સે કાર ટકરાઈ ઓર ટક્કર લગતે હી ચતરામજી મોટરસાઈકલ સે દૂર ઝડૂકે મેં જા ગીરે ।

ગિરતે હી અચાનક ચતરામ ગંભીર હો ગયે । ૧૦૮ દ્વારા ચતરામજી કો ગુડામાલની અસ્પતાલ પહુંચાયા ગયા । ગંભીર હોને ગુડામાલની અસ્પતાલ સે ઉન્હે તુરંત મેહસાના લાર્ડન્સ જનરલ અસ્પતાલ મે રિફર કિયા ગયા ૧૯-૬-૨૦૧૭ દોપહર ૧૨.૩૦ સાંજ ગંભીર સ્થિતિ મેં મેહસાના અસ્પતાલ આયે ।

मेहसाणा अस्पताल से डॉक्टर से सारवार नहीं होने से चतराराम अत्यधिक गंभीर हो गये । २०-६-२०१७ सुबह ६.०० सुबह चतराराम ने अपने प्रिय गुरुजी प्रेमस्वरूपदासजी कलोल गुरुकुल को कॉल किया और बताया कि आप मुझे दर्शन देने के लिये जरूर पधारो गुरुजी की तबियत अच्छी नहीं होने से गुरुजी अपने शिष्य भक्तवत्सलदासजी स्वामीजी तथा दिव्यनारायणदासजी स्वामीजी को भेजा । स्वामीजी ने अस्पताल निरक्षण किया और सारवार तथा डॉक्टर नहीं होने से मेहसाणा अस्पताल से तुरंत छुट्टी दिलवाई और चतराराम को कलोल गुरुकुल अस्पताल लाया गया ।

दोपहर करीब २.०० चतराराम को पी.एस.एम. होस्पिटल की डॉक्टर टीम ने चेक किया और बताया कि चतराराम जिवित रहने की संभावना १ टका है । अब चतराराम जिवित नहीं रह सकते हैं और चतराराम का शरीर अब पुरा काम नहीं करता । भगवान स्वामिनारायण की दया परम पूज्य गुरुजी प्रेमस्वरूपदासजी स्वामी के आशीर्वाद तथा भक्तवत्सल दासजी स्वामीजी की प्रेरणा से डॉक्टर रवी खेतान न्युरोसर्जन के द्वारा २०-०६-२०१७ सांय ७.०० बजे से रात्री १०.०० बजे तक ओपरेशन करवाया गया । दि. २१.०६.१७ से २३-०६-२०१७ तक चतराराम गंभीर स्थिति में रहे. तथा चतराराम का शरीर गर्दन से नीचे पुरा काम करना बंध हो गया।

२०-०६-२०१७ को गुरुजी प्रेमस्वरूपदासजी के आशीर्वाद से सुबह १०.०० चतराराम को दोरा आया तथा जय श्री स्वामिनारायण अपने मुख से बोला ।

धीरे धीरे चतराराम का शरीर काम करने लगा तथा ये भगवान को याद करने लगे. २८-०७-२०१७ को चतराराम का शरीर ६० प्रतिशत काम करने लगा

આર ચતરામ કો પી.એસ.એમ. અસ્પતાલ સે અપને ઘર પે ૩૦૮ દ્વારા પહુંચાયા ગયા ।

૮-૮-૨૦૧૭ કો ચતરામ વાપિસ ચેક કરવાને કે લિયે પી.એસ.એમ. હોસ્પિટલ આયે ।

કરીબ ૩-૪ માહ બાદ પીએસએમ અસ્પતાલ ડૉક્ટર ટીમ તથા પૂજ્ય ગુરુજી પ્રેમસ્વરૂપદાસજી સ્વામીજી કે આશીર્વાદ સે ચતરામ ચલને લગે । ડૉ. રવિ ચેતાન ને બતાયા કિ ચતરામ જૈસા ગંભીર કેસ ઝનકી જિન્દગી મેં પહલી બાર ગુરુજી કે આશીર્વાદ સે ઠીક હુએ હૈ ।

ચતરામ કા પરિવાર આજ તક યા ભવિષ્યમેં પી.એસ.એમ. અસ્પતાલ કી ડૉક્ટર ટીમ તથા પરમ પૂજ્ય ગુરુજી પ્રેમસ્વરૂપદાસજી કા આભારી હૈ ઓર રહેગા ।

❖ સેવંતીભાઈ દંતાણી

હું સેવંતીભાઈ દંતાણી કલોલમાં રહું છું. મારું કામ મજૂરીનું છે. મજૂરી કામ કરતી વખતે પડી ગયો હોવાથી માથાના ભાગમાં ઈજાઓ થઈ હતી. પરંતુ મેં એટલું બધું ધ્યાન ન આપ્યું. ૩-૪ દિવસ પછી મને સખત દુઃખાવો રહેતા અને ઈજામાં કોઈ ફરકના પડતાં મેં શ્રદ્ધા હોસ્પિટલમાં સર્જન સાહેબને બતાવ્યું. તેમને રીપોર્ટ કરાવ્યા. અને મને આઈ.સી.સી.યુ.માં દાખલ થવાનું કહ્યું કેમકે મને ડાયાબીટીશ અને માથામાં વધારે ઈજાઓ હતી. જેની રીકવરી આઈ.સી.સી.યુ. માં દાખલ થયા પછી જ આવશે એમ કહ્યું હું દાખલ થયો ૩, ૪ દિવસ ત્યાં દાખલ રહ્યો. પરંતુ મારી તબિયત વધારે ખરાબ થઈ. ત્યારે મારા પરિવાર વાળા મને સ્વામિનારાયણ સંસ્થા દ્વારા ચાલતી પી.એસ.એમ. હોસ્પિટલમાં લઈ ગયા. ત્યાં ડૉ. મનુભાઈની દેખરેખમાં મને આઈ.સી.સી.યુ.માં દાખલ કરાયો. હોસ્પિટલમાં મને ૧૫ દિવસ રાખ્યો. ત્યાંના સ્ટાફ અને ડૉ. ટીમની મહેનતથી મને સારું થઈ

ગયું. પરંતુ હોસ્પિટલનો ખર્ચો વધી ગયો હતો. આશરે એક લાખ બીલ બન્યું હતું. હવે હું મજૂરી કામ કરવાવાળો આટલા પૈસા ક્યાંથી લાવું. મને એનો તો અંદાજો હતો કે જો મને અમદાવાદ કોઈ હોસ્પિટલમાં લઈ ગયા હોત તો આના કરતા વધારે ખર્ચો થયો હતો. હવે ધર્મ સંકટ હતું. હોસ્પિટલનું બીલ કઈ રીતે ભરવું. ત્યારે હોસ્પિટલના એક સ્ટાફે મને કહ્યું કે તમે શાસ્ત્રી સ્વામી પ્રેમસ્વરૂપદાસજીને મળો જે હોસ્પિટલના મેનેજિંગ ટ્રસ્ટી છે તે ચોક્કસ આપની મદદ કરશે.

હું હોસ્પિટલના બીલના પૈસામાં કંઈક ઓછું થશે એવી આશા સાથે સ્વામી પ્રેમસ્વરૂપદાસજી પાસે ગયો. મેં મારા ઘરની, કામની અને થયેલ બીમારી વિષે વાત કરી. સ્વામીજી એ શાંતિથી બધી વાત સાંભળી અને હોસ્પિટલનું કામ સંભાળતા સાહેબને બોલાવીને કહ્યું કે આ ભાઈના બીલમાં ૫૦ હજાર ઓછા કરી દો અને બાકીની રકમ ધીરે ધીરે આપી જશે.

આ સાંભળી હું સ્વામીજીના પગે લાગ્યો. સ્વામીજીએ એક ક્ષણ પણ વિચાર્યા વગર ૫૦ હજાર ઓછા કરી દીધા. ખરેખર અત્યારની દુનિયામાં કોણ આવી સેવા કરે છે. તેથી સ્વામીજીનો દિલથી આભાર માન્યો અને જ્યારે પણ ટાઈમ મળે સ્વામીજીના દર્શન કરવા જતો હોઉં છું.

❖ અલ્પેશ

હું કલોલ તાલકુના પાનસર ગામમાં રહું છું. થોડા સમય પહેલા મારી દાદી ઘરમાં ચાલતા ચાલતા પડી ગયા હતા. તો એમને થાપના ભાગમાં ઈજાઓ થઈ હતી. અમે તેમને કલોલ પી.એસ.એમ. હોસ્પિટલમાં લઈ ગયા હતા. ત્યાં દાદીની સારવાર ખુબ સર થઈ. મેં જ ઘરવાળાઓને કહ્યું હતું કે પી.એસ.એમ. હોસ્પિટલ લઈ જાઓ. કારણકે કલોલમાં અને આજુબાજુના ગામમાં આ પી.એસ.એમ. હોસ્પિટલનું નામ સારું છે. અને સ્વામિનારાયણ સંસ્થા દ્વારા ચાલતી હોસ્પિટલ હોવાથી રાહત દરે સારવાર થાય છે અને ત્યાંના ટ્રસ્ટી સ્વામીનો સ્વભાવ ખુબ સરળ અને શાંત છે. જે જરૂરિયાત મંદ દર્દીઓના પૈસા પણ નથી લેતા. મારા

દાદી આ હોસ્પિટલમાં સારા થઈ ગયા અને ખુબ ઓછા ખર્ચમાં જ્યારે અત્યારે તો હોસ્પિટલનું મન પડે તો ખર્ચો દર્દીને બિમાર કરે છે. અમારા પરિવાર માટે આ હોસ્પિટલ બીજું મંદિર છે. જ્યાં ડોક્ટરની સાચી સલાહ અને સ્વામિનારાયણ ભગવાનના અને સંતોના આશીર્વાદ મળી રહે છે.

આયુર્વેદિક, હોમિયોપેથી અને નર્સિંગની પરમીશન.

પ્રેમસ્વરૂપસ્વામી સ્પેશ્યાલિટી હોસ્પિટલ કાર્યરત થતા એમાંથી ઘણી નવી પ્રેરણાઓ મળી. સૌ પ્રથમ હોસ્પિટલને કારણે ડેન્ટલ કોલેજ શરૂ કરવાનું નક્કી કર્યું હતું. પરંતુ ડેન્ટલ કોલેજ ચલાવવા માટે મેડીકલ હોસ્પિટલનું જોડાણ આવશ્યક હતું જે શક્ય ન હોવાથી તેમાં સફળ થઈ શક્યા નહિ. તેથી નિષ્ણાત અધિકારીઓનું સલાહ-સૂચન લેતા જાણવા મળ્યું કે આ સંસ્થામાં આપણે આયુર્વેદિક કોલેજ શરૂ કરી શકીએ.

આયુર્વેદિક કોલેજનો વિચાર આવતા આયુર્વેદિક કોલેજ ના નિષ્ણાતોને બોલાવ્યા તેમની સાથે ચર્ચા વિચારણા કરતા જાણવા મળ્યું કે “આયુર્વેદિક કોલેજ કરવી હોય તો ડીપોઝીટ સહિત અંદાજે ૩ કરોડ જેવી રકમ જોઈએ પણ વિચાર મક્કમ હોવાથી આનાથી આપણે હિમ્મત હાર્યા નહિ.

એકવાત ઉલ્લેખનીય છે કે સંસ્થા પાસે એટલી સુવિધા નહિ હોવા છતાં ભક્તવત્સલ સ્વામીનો પ્રયાસ ચાલુ રહ્યો છેવટે ડૉ. જય રાવલનો અભિપ્રાય લીધો અને તેમના અભિપ્રાય પ્રમાણે ડૉ. ઈશાનભાઈ મહેતાનો અભિપ્રાય લીધો. તેઓના જણાવ્યા મુજબ ડીપોઝીટ સિવાય માત્ર ૧૫-૨૦ લાખના ખર્ચામાં પરમીશન મળી જશે. તેથી થોડી હિમ્મત રાખી કોલેજ શરૂ કરવા માટે ડોક્યુમેન્ટસની ફાઈલ બનાવવાનું કામ શરૂ કર્યું. આયુર્વેદ હોસ્પિટલ શરૂ કરવા માટે નિષ્ણાત ડોક્ટરો અને અન્ય સ્ટાફ ની નિમણૂક કરી અને તેમના દ્વારા તપાસેલ પેશન્ટનો આઉટ ડોર-ઈન્ડોરનો એક વર્ષનો હોસ્પિટલનો ડેટા સરકારશ્રીના માપદંડ મુજબ સુવ્યવસ્થિત રજીસ્ટરો બનાવવા તેમજ આયુર્વેદ કોલેજ શરૂ કરવા

માટેના ન્યુનતમ માપદંડ અનુસાર પેશન્ટોનું પ્રમાણ જળવાઈ રહે તે માટે આસપાસના ગામોમાં મફત આયુર્વેદિક નિદાન કેમ્પ શરૂ કર્યા. આ સાથે ગુજરાત સરકાર અને ગુજરાત આયુર્વેદ યુનિવર્સિટીની આયુર્વેદ કોલેજ શરૂ કરવા માટે ‘ન વાંધાનો પત્ર’ મેળવવા ઈન્સ્પેક્શનો થયા. જેમાં સફળતા મળતા પ્રોત્સાહન મળ્યું અને ભારત સરકારમાં પરમીશન માટે દિલ્હી ખાતે અરજી કરી. આ બધું કામ ચાલું હતું તે દરમિયાન બીજા પણ પ્રયાસો ચાલુ રાખ્યા. આ યોજનામાં ઈશાનભાઈ તો હતા જ પણ એમ જણાયું કે ‘કદાચ એક વ્યક્તિથી આપણે સફળ ન થઈએ તેથી એના પૂર્ણ નિષ્ણાત ડૉ. કમલેશ રાજગોર સાહેબને બોલાવ્યા અને રાજગોર સાહેબે સ્પષ્ટ શબ્દોમાં કહ્યું કે “આ પ્રોજેક્ટ સ્વામીશ્રી ધારો તે પ્રમાણે નાનો નથી. આ પરમીશન મળતા સુધી ડિપોઝીટ સિવાય બધું થઈને ખર્ચનો એક કરોડ સુધીનો તમારે અંદાજ રાખવાનો.” પછી એમના માર્ગદર્શન નીચે કામ શરૂ કર્યું અને બધું જ કામ ખંત પૂર્વક કર્યું. સરકારશ્રીના નિયમ પ્રમાણે કર્યું અને આખરે ભારત સરકાર દ્વારા ઉપર ઉપરી બે ઈન્સ્પેક્શન થયા બાદ તારીખ ૨૫-૧૧-૨૦૧૬ના રોજ કોલેજ શરૂ કરવા માટેની પરમીશન પ્રાપ્ત થઈ અને આખરે ભક્તવત્સલ સ્વામીની અને આ સંસ્થા સાથે જોડાયેલ ડૉક્ટરોની મહેનત સફળ થઈ.

ત્યારબાદ બીજો વિચાર ઉદ્ભવ્યો કે “આયુર્વેદિક કોલેજની સાથે મેડિકલ વિભાગમાં હોમિયોપેથી કોલેજ હોવી જોઈએ” પછીથી એના લગતા પ્રયાસો કરાયા. અહીં નોંધપાત્ર એ છે કે હોમિયોપેથી કોલેજ ચલાવવામાં સૌ પ્રથમ હોસ્પિટલની આવશ્યકતા જણાય તેતો સંસ્થા પાસે ઉપલબ્ધ હતી. તદુપરાંત ભક્તવત્સલદાસજી સ્વામીને આયુર્વેદિક કોલેજની પરમીશન મેળવવાનો અનુભવ તો હતો જ તેથી ફાઈલબ નાવવાનું, નિષ્ણાત ડૉક્ટરો અને અન્ય સ્ટાફ ની નિમણૂક કરવી અને તેમના દ્વારા તપાસેલ પેશન્ટનો આઉટ ડોર ઈન્ડોરન બે વર્ષનો હોસ્પિટલનો ડેટા સરકારશ્રીના માપદંડ મુજબ સુવ્યવસ્થિત રજીસ્ટરો બનાવવા માટે એટલો પરિશ્રમ ન પડ્યો. જો કે હોમિયોપેથીના નિષ્ણાત ડૉક્ટરો મેળવવા એ કામ કઠીન હતું. નિયમ અનુસાર પરમીશન મેળવવા માટે હોસ્પિટલ ચલાવવી

પણ ખૂબ અઘરી હતી. તેમ છતાં આયુર્વેદિક કોલેજ ના અનુભવ ને કારણે પણ ભક્તવત્સલ સ્વામી અને સંસ્થાનો સ્ટાફ આની પાછળ ને પાછળ લાગી પડ્યા. નિષ્ણાત ઈન્સ્પેક્ટરો દ્વારા સરપ્રાઈઝ ઈન્સ્પેકશન પણ થઈ ગયા. પરંતુ કોઈ કારણોસર ત્રણ થી ચાર મહિના સુધીમાં કોઈ પરમીશન ના સમાચાર મળ્યા નહિ તપાસ કરતા જણાવ્યું કે કદાચ આ વર્ષે પરમીશન નહિ મળે. ભક્તવત્સલ સ્વામી એ પૂરો પ્રયાસ કર્યો. અધિકારીઓને મળ્યા. મિનિસ્ટરો સાથે વાતચીત કરાવી તેમ છતાં કોઈ ઉકેલ ના નીકળ્યો.

અધિકારી તરફથી જાણવા મળ્યું કે તમારે જો આમાં સફળ થવું હોય તો તમો તમારી હોમિયોપેથી કોલેજ કાર્યરત છે તેવું ગુજરાત સરકારનું સર્ટીફિકેટ રજૂ કરવું પડશે. ગાંધીનગર સચિવાલયમાંથી તે વિભાગના અધિકારી પાસેથી આવું સર્ટીફિકેટ મળવું ખુબ કઠિન હતું. કારણકે અગાઉ આવી કોઈ પ્રક્રિયા થઈ નહોતી. આ બહુ કઠિન સાધના હતી કારણકે એવું કોઈ મળે તેવી શક્યતા ન હતી. અશક્ય વસ્તુને શક્ય બનાવવા માટે ખૂદ પૂ. ગુરુજી ને પણ સચિવાલયમાં જવું પડ્યું. ભગવાનની પ્રેરણા કહો કે હરિકૃષ્ણ મહારાજની દયા કહો. અધિકારીશ્રી સહમત થઈ ગયા. કોલેજ તપાસ કરી હોસ્પિટલ કાર્યરત છે તેનું સર્ટીફિકેટ આપી દીધું. અને આખરે દિલ્હીથી તા. ૧૫-૧૧-૨૦૧૭ ના રોજ પરમીશન મળી. આની સફળતા માટે સ્વામી ભક્તવત્સલદાસજી અને તેમના સ્ટાફનો રાત્રિ દિવસનો પ્રયાસ હતો.

સ્વામીશ્રી એક અંતરની ઈચ્છા હતી કે હોસ્પિટલમાં આરોગ્ય લક્ષી સેવાકીય હેતુ માટે નર્સિંગ સ્ટાફની આવશ્યકતા રહે છે, જે હેતુ ને સંતોષવા નર્સિંગ કોલેજની આવશ્યકતા છે. તેથી આયુર્વેદ કોલેજની સાથે સાથે નર્સિંગ કોલેજની પરમીશન માટે તેને લગતાં ડોક્યુમેન્ટની ફાઈલો તૈયાર કરી. પરંતુ જાણવા એવું મળ્યું કે નર્સિંગ કોલેજમાં તો બી.એસસી. નર્સિંગ અને જી.એન.એમ. નર્સિંગ હોય, બંને માં મોટે ભાગે છોકરીઓ એડમીશન લેતી હોય છે અને તે માટે તેમને રહેવા માટે ગર્લ્સ હોસ્ટેલ ફરજિયાત હોવી જોઈએ. પરંતુ સ્વામિનારાયણ

ગુરુકુળ પ્રાંગણમાં એ શક્ય ન હતું. તેથી આ વિચાર બાર મહિના સુધી પડ્યો રહ્યો. પછીથી વધારે અભ્યાસ કરતા એવું જણાયું કે છોકરીઓની હોસ્ટેલ કોલેજ પટાંગણમાં હોવી જરૂરી નથી. સિટીમાં કોઈપણ જગ્યા એ તમે હોસ્ટેલ માટે એમ.ઓ.યુ. કરી ભાડે લઈ શકો છો અને તેમાં છોકરીઓને રહેવાની વ્યવસ્થા કરી શકો છો. આ સુવિધાની તપાસ કરતા સિટીમાંથી આવી જગ્યાઓ રહેવાપાત્ર મળી રહી તેથી હોમિયોપેથી કોલેજની પરમીશનની માંગણી સાથે સાથે નર્સિંગ કોલેજની પરમીશનનો ફરીથી પ્રયત્ન કરાયો અને આની ફાઈલો તૈયાર કરીને દિલ્હી ખાતે પરમીશન ની માંગણી કરી .નિષ્ણાતો દ્વારા ઈન્સ્પેક્શનો થયા. સમય જતા દિલ્હીથી પરમીશન તા. ૨૩-૦૫-૨૦૧૭ના રોજ માત્ર જી.એન.એમ. નર્સિંગ ૪૦ સીટોની મળી પરંતુ બી.એસસીસ નર્સિંગની મળી ના શકી ફરીથી પ્રયાસ કરી ફરીથી ઈન્સપેક્શન થઈને આખરે તા. ૧૩-૦૮-૨૦૧૭ના રોજ બી.એસ.સી. નર્સિંગની ૪૦ સીટોની પરમીશન મેળવી લીધ. આ મેડીકલ કોલેજની બધી જ પરમીશન નો પ્રયાસ ભક્તવત્સલદાસજી સ્વામીનો છે અને તેઓ સતત કોલેજોને લગતા પ્રશ્નોના ઉકેલ કરીને સારું સંચાલન કરે છે.

ભાવિકોને આ જણાવવાનું છે કે સ્વામીશ્રીની ઈચ્છાશક્તિ, પ્રબળ આસ્થા, પ્રબળ પરિશ્રમ અને લોકોનો સહકાર આ બધાના સંગમથી સંસ્થાએ સફળતાના શિખરો સર કર્યા. અત્યંત પવિત્ર અને ચારિત્ર્યવાન આ મહાપુરુષોનો પ્રભાવ એટલો પ્રસરે છે કે લોકો આપોઆપ આકર્ષાય છે. અને એમને સહકાર આપે છે અને અનુસરે છે.

શ્રી સ્વામિનારાયણ ઈન્ટરનેશનલ સ્કૂલ , રાણીપ

અગાઉ રાણીપ જમીન દસ્તાવેજની પ્રસંગોપાત ચર્ચા થયેલી છે. તેથી અહીં વધારે પિસ્ટપેશણ કરતો નથી. આ રાણીપની જમીનનો દસ્તાવેજ થયા બાદ સંસ્થા પાસે આર્થિક સુવિધા નહિ હોવાથી બે વર્ષ સુધી જમીન પડી રહી અને ત્યારબાદ આર્થિક સુવિધા અનુસાર કામ ચાલુ કરાવ્યું. એક માળનું કામ પૂરું થતા જુન ૨૦૧૨માં ૧ થી ૮ ધોરણની પરમીશન મેળવી અને સ્કૂલ ની શરૂઆત કરી અને ત્યારબાદ ક્રમશઃ અંગ્રેજી ધોરણ ૧ થી ૮ ની પરમીશન મળી એ પછી જુન ૨૦૧૩માં માધ્યમિક શાળા ગુજરાતી/અંગ્રેજી મીડિયમ તેમજ જુન ૨૦૧૪ થી ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળાની શરૂઆત થઈ. જેમાં સાયન્સ/કોમર્સ સાથેની સ્કલ ચાલે છે.

શરૂઆતમાં સ્કૂલની સંખ્યા માત્ર ૨૫૦ જેટલી હતી. પરંતુ ઉત્તરોત્તર સારા શિક્ષણ કાર્ય તેમજ વિવિધ પ્રકારની વિદ્યાર્થીઓનો સર્વાંગી વિકાસ થાય તેવી પ્રવૃત્તિઓ સંસ્થા દ્વારા કરવામાં આવે છે. જેને કરીને વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યામાં દર વર્ષે ઘણો એવો વધારો થવા લાગ્યો. ત્યારબાદ વર્ષ ૨૦૧૫થી એ જ કેમ્પસમાં શ્રી સ્વામિનારાયણ ફિજીયોથેરાપી કોલેજ પણ શરૂ કરી અને તેમાં ૪૦ સીટોની મંજૂરી મળી અને એ પણ સારા સ્ટાફને લીધે દર વર્ષે તેમાં પણ ખૂબ જ સફળતા મળી છે અને વર્ષ એપ્રિલ ૨૦૧૭ થી સી.બી.એસ.સી. સ્કૂલની પણ શરૂઆત કરી.

દરેક જગ્યાએ અનુભવી સ્ટાફના કારણે વિદ્યાર્થીઓમાં રહેલી શક્તિઓને જગાવી તેન બહાર લાવવા જેના કારણે વિદ્યાર્થીઓનો સંસ્થા સાથેનો લગાવ પણ એક પરિવારની જેમ હંમેશને માટે જોડાયેલો રહે છે. સ્કૂલના દરેક વિદ્યાર્થીઓની પ્રાર્થના સવારે અને બપોરે સમુહમાં થાય જેમાં દરેક વિદ્યાર્થીઓ તેમાં ફરજિયાત હાજરી આપે છે. સાથે સાથે દરેક સ્ટાફ મિત્રો પણ તેમાં હાજર

હોય જેના કારણે વિદ્યાર્થીઓમાં સારા સંસ્કાર, માતા-પિતાની સેવા કરવાની ભાવના વડીલોનો આદર સત્કાર વગેરે જેવી ભાવનાઓનો ઉદય થાય છે. પ્રાર્થનામાં સંતોના આશીર્વાચન, સ્ટાફના વક્તવ્ય, વિદ્યાર્થીઓના વક્તવ્યને લીધે પણ વિદ્યાર્થીઓને ગમે તેવી પરિસ્થિતિમાં કઈ રીતે આગળ વધવું જેવી માહિતી સતત મળતી રહે છે.

સાથે સાથે સ્કૂલમાં કોઈપણ નાના મોટા પ્રસંગો હોય, પ્રોગ્રામ હોય તેમાં વાલીઓને ખૂબ જ સાથ સહકાર હોવાથી એક પરિવાર જેવું વાતાવરણ ઊભું થઈ ગયું અને જોતજોતામાં અત્યારે ૩૦૦૦ થી પણ વધારે વિદ્યાર્થીઓ તથા સ્કૂલ કોલેજોમાં અભ્યાસ કરે છે. રાણીપ વિસ્તારની અત્યારની આધુનિક સુવિધા સાથે આ સ્કૂલ પૂજ્ય ગુરુજીના આશીર્વાદથી ખૂબ જ સુંદર રીતે ચાલે છે. જેનું સંચાલન શાસ્ત્રી સ્વામી હરિકૃષ્ણ દાસજી કરે છે.

દરેક ક્ષેત્રમાં મહત્વનો ફાળો આયોજકનો હોય છે અને આયોજકે બુદ્ધિપૂર્વક આયોજન કર્યા પછી મહત્વનું કામ તે તે સ્થાનના સંચાલકશ્રીનું હોય છે. એ જ રીતે રાણીપ સંકુલમાં શાસ્ત્રી સ્વામી હરિકૃષ્ણદાસજી કુશળ સંચાલક છે. અંદાજે સ્કૂલ કોલેજો થઈને સો થી સવાસો શિક્ષકોનો સ્ટાફ તેમજ ૩૦૦૦ થી પણ વધારે વિદ્યાર્થીની સંખ્યાનું કુશળતાપૂર્વક સંચાલન કરી દરેક વિદ્યાર્થીઓ પ્રત્યે પિતા પણાનો, દરેક સ્ટાફ પ્રત્યે મિત્રપણાનો અને વાલિઓ પ્રત્યે આત્મિયતાનો ભાવ રાખીને કુશળતાપૂર્વક સંચાલન કરતા હોવાથી અમદાવાદ સીટીની સારામાં સારી અગ્રગણ્ય સ્કૂલો સાથે શ્રી સ્વામિનારાયણ ઈન્ટરનેશનલ સ્કૂલ ની સરકારશ્રી ગણના કરે છે. તેમજ સરકારશ્રીને પણ જરૂર જણાતા નાના મોટા કાર્યક્રમો શ્રી સ્વામિનારાયણ ઈન્ટરનેશનલ સ્કૂલ માં યોજે છે.

આ છે સ્કૂલ સંચાલનની ફળશ્રુતિ.

શ્રી સ્વામિનારાયણ વિશ્વમંગલ ગુરુકુળ ભીંભાળ (રાજસ્થાન)

શાસ્ત્રી સ્વામી શ્રી પ્રેમસ્વરૂપદાસજી એટલે સ્વામીશ્રી કચ્છથી અમદાવાદ આવ્યા પછી ગુજરાતમાં વિવિધ પ્રસંગોમાં સત્સંગ પ્રચાર અર્થે ફર્યા અને સત્સંગ સભા કરી હરિભક્તોને શ્રીજી મહારાજનો મહિમા સમજાવ્યો. ત્યાર પછી ઉત્તર ગુજરાતનું પ્રવેશ દ્વાર કલોલ તેમાં જમીન લઈ વિશ્વમંગલ ગુરુકુળની સ્થાપના કરી તેમાં સ્કૂલ અને કોલેજોની પ્રવૃત્તિને વેગવંતી બનાવી અને અમદાવાદ રાણીપ વિસ્તારમાં પણ સ્વામિનારાયણ ઈન્ટરનેશનલ સ્કૂલ ની સ્થાપના કરી અને ઘણાં વિદ્યાર્થીઓને અભ્યાસ દ્વારા સારી સંસ્કૃતિનો માર્ગ બતાવ્યો.

આવી જ રીતે સ્વામીશ્રીને રાજસ્થાન જેવા પ્રાંતમાં સત્સંગ પ્રચાર અર્થે ભ્રમણ કરતા જણાવા મળ્યું કે આ વિસ્તારમાં મુમુક્ષુ ઘણા છે. પણ તેઓના બાળકોને સારા શિક્ષણ તથા સંસ્કાર તરફ દોરી જવા માટે રાજસ્થાનમાં એક ગુરુકુળની આવશ્યકતા છે.

તેથી સ્વામીશ્રીએ ગુરુકુળ કરવા માટે દાંતીવાસ ગામે ૧૦૦ વીઘા જમીનની સરકારશ્રી પાસે માંગણી કરી હતી. એ સમયના કલેક્ટર સાહેબે સહર્ષ જમીન પાસ પણ કરી આપી હતી. પરંતુ વિઘ્ન સંતોષી તત્ત્વોએ હવનમાં હાડકાં નાખે એમ કાર્ય સફળ થવા દીધું નહોતું. એ સમયે સ્વામીશ્રી પાસે પીઠબળ પણ નહોતું. સંતો બધાં નાના હતાં. સ્વામીશ્રી એ દુઃખની લાગણી સાથે હરિ ઈચ્છા બળવાન માની વિઘ્ન સહન કરી લીધું હતું.

આ જમીન ગઈ અને સ્વામીશ્રીને ઘણું દુઃખ પહોંચ્યું હતું. એમને રાજસ્થાનમાં એક ગુરુકુળ બનાવવાની અદમ્ય ઈચ્છા હતી. પરંતુ સ્વામીશ્રી હિંમત હારે એમ ન હતાં. બમણાં ઉત્સાહથી પુરૂષાર્થ કરતાં રહ્યાં એક ગામથી બીજે ગામ ફરતા રહ્યાં. ગુરુકુળની જમીન અંગે સર્વે કરતા રહ્યાં. જમીનના ભાવ પણ વધી ગયા હતાં.

પરંતુ હરિ ઈચ્છા બળવાન એના ન્યાયે ભીનમાળમાં સ્વામીશ્રીએ પરબાજી મળ્યા. પરબાજીએ જમીન બતાવી. એમણે જે જમીનો બનાવી તે પૈકી ક્ષેમકરી માતાના પાટાંગણમાં જમીન ગમી ગઈ. ભાવ પણ વ્યાજબી હતો તેથી સ્વામીશ્રીએ જમીન ખરીદવાનું નક્કી કર્યું. આમાં પણ વિઘ્ન સંતોષી બળોએ જોર અજમાવ્યું. પરિસ્થિતિ એવી સર્જઈ કે આપેલું બહાનું કદાચ પાછું ના લઈ શકાય. સ્વામીશ્રીએ શ્રીજી મહારાજ ઉપર જવાબદારી મૂકી. મહારાજની ઈચ્છા હશે તેમ થશે. પરંતુ હરિકૃષ્ણ મહારાજની કૃપા અને ઈચ્છા કે ગુરુકુળ થવું જોઈએ. એટલે રાજસ્થાનમાં હરિભક્તો એકદમ સજાગ થઈ ગયા. અને આચાર્ય મહારાજશ્રીને પ્રાર્થના કરી પોતાના દેશની અનેક નાજૂક સ્થિતિઓ વર્ણવી અને કહ્યું કે “આજના સમયે જો ગુરુકુળ નહીં થાય તો યુવા પેઢી પર ઘણી અસર પડેયશે. અફીણ જેવા ઘોર વ્યસનમાં ફસાઈ જશે. આથી આપ દયાળુને પ્રાર્થના કરીએ છીએ કે ગુરુકુળ કરવાની પરવાનગી આપો.”

આ દરમ્યાન મહારાજશ્રીએ ટ્રસ્ટીઓને મૂકીને જમીન પણ જોવડાવી લીધી. પ્રાથનાને અંતે રાજસ્થાનના હરિભક્તો પોતાના કાર્યમાં સફળ થયા અને પ.પૂ.ધ.ધુ. ૧૦૦૮ આચાર્યશ્રી કોશલેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીએ સ્વામીશ્રી પ્રેમસ્વરૂપદાસજીને ગુરુકુળ બનાવવા માટે સૂચન કર્યું.

પૂ. આચાર્યશ્રીનું સૂચન મળ્યા પછી સ્વામીશ્રીએ ક્ષેમકરી માતાના સાંનિધ્યમાં ભીનમાળમાં જમીન ખરીદી લીધી. પરંતુ ઉપાધિઓ સ્વામીશ્રીનો સાથ નહોતી છોડતી. જમીનના ટાઈટલ કલીયર લેવા માટે મુશ્કેલી પડી રહી હતી. કારણ કે જમીન ઉપર પૂર્વ માલિકના વારસદારના ત્રણ કોર્ટ કેસ ચાલતા હતાં. શ્રીજી મહારાજની પ્રેરણાથી એક દિવસ દિવ્ય સ્વામીના કહેવાથી સ્વામીશ્રી કોર્ટમાં ગયા. આમ તો બધો કેસ દિવ્યસ્વામી સંભાળતાં હતાં.

સ્વામીશ્રીના વકીલ ભગવાન ભાઈએ જજશ્રીને જાણ કરી કે સ્વામીશ્રી પોતે પધાર્યા છે. જજશ્રીએ કહ્યું કે “સ્વામીશ્રીને થોડીવાર ગાડીમાં બેસવા દો. જજશ્રીએ તુરંત પૂર્વ માલિકના વારસદારને બોલાવ્યા તો વકીલે સ્વામીશ્રીની

વિરૂદ્ધની અરજી બતાવી અને અરજીમાં જોયું તો તેણે લખ્યું હતું કે “સ્વામીજીએ મને ધમકી આપી હતી.” સાહેબશ્રીએ એને પૂછ્યું કે “તમે સ્વામીશ્રીને મળેલા છો ? સ્વામીશ્રીનો સંપર્ક નંબર છે ?” ત્યારે વારસદારે કહ્યું કે “હું સ્વામીશ્રીને કદી મળી નથી અને મારી પાસે સંપર્ક નંબર નથી. સાહેબશ્રીએ કહ્યું કે “તો આ બધું કોણે લખાવ્યું છે” તો વારસદારે કહ્યું કે “વકીલે લખાવ્યું છે.”

સાહેબશ્રીએ વારસદારને જવા દીધી અને બંને વકીલોને બોલાવ્યા. સાહેબશ્રીએ એમને સીધું જ પૂછ્યું “તમે સ્કૂલ, કોલેજ કે સારી શૈક્ષણિક સંસ્થા બનાવી શકો ?” તેઓએ કહ્યું કે “ના બનાવી શકીએ.” તો સાહેબશ્રી એ કહ્યું કે “કોઈ બનાવે તો તમે મદદ કરી શકો ?” તેઓએ કહ્યું કે “અવશ્ય” એટલે તરત જ સાહેબશ્રીએ સ્વામીશ્રીના વિરૂદ્ધ લખેલી અરજી બતાવતાં કહ્યું કે “ આ કોણે લખાવેલ છે ?” તેઓએ કહ્યું કે “ આ વારસદારે લખાવ્યું છે.” સાહેબશ્રી વિફર્યા અને કહ્યું કે “આવા કાળા કામ કરવાનું છોડો અને કેસ પાછો ખેંચો.” કાલ બપોર સુધીનો સમય આપું છું. નહીતર આનું પરિણામ સારું નહી આવે.” વકીલોએ તુરંત કેસ પાછો ખેંચી લીધો.

સાહેબશ્રીના હૃદયમાં શ્રીહરિકૃષ્ણ મહારાજે પ્રેરણા કરી અને સમાધાનનું કામ પાર પડ્યું. આ કામ પાર પાડવામાં પ્રેમારામ પટવારીએ મહત્વનો ભાગ ભજવ્યો હતો અને આખરે જમીનના ટાઈટલ કલીયર થઈ ગયાં. .

પછી એક બીજી તકલીફ આવી આ વિસ્તારમાં પાણીની એક મોટી સમસ્યા હતી. મીઠું પાણી તો નહી પણ ખારું પાણી પણ ન હતું મળતું. તેથી સ્વામીશ્રીને કહ્યું કે “પાણી વગર શું કરીશું ? ” તેથી સ્વામીશ્રીએ આદેશ કર્યો કે “બોર કરો. હરિકૃષ્ણ મહારાજ ભેગા ભળશે અને પાણી થશે.” આખરે સ્વામીશ્રીના સુચન મુજબ બોર કર્યો અને બોરમાં સારું એવું સરસ મીઠું પાણી થયું આખા ગુરુકુળમાં આ પાણી પૂરું થઈ રહે છે.

સાચી શ્રદ્ધા નિષ્ઠાનાં પરિણામે સ્વામીશ્રીને દરેક જગ્યાએ વિઘ્નરૂપી

પરીક્ષા પછી સારાં ફળ અવશ્ય મળ્યાં છે.

સંસ્થાના મેનેજિંગ ટ્રસ્ટી પ્રેમસ્વરૂપદાસજીને આ બધી સ્કૂલ કોલેજો બનાવવા પાછળ એટલી જ મનોકામના છે કે આ સ્કૂલ કોલેજોમાં ભણતા વિદ્યાર્થીઓ સર્વાંગી વિકાસ કરે અને સમાજમાં પોતાની શારીરિક શક્તિ અને આર્થિક સંપત્તિ સારા નિષ્ણાંત બનીને સમાજને સમર્પિત કરે. કારણ કે આ શક્તિ ભગવાનની જ આપેલી હોય છે અને આખો સમાજ સ્વામિનારાયણ ભગવાનના સંતાનો છે. તેથી ભગવાને આપેલી શક્તિ ભગવાન માટે સમર્પિત કરો તો ભગવાન સ્વામિનારાયણ અતિ રાજી થશે અને આ લોકમાં અને પરલોકમાં તમને સદા સુખિયા કરશે.

આનાથી તમે સત્ કર્મ કરશો તો તમને જોઈને તમારી આવતી પાછલી પેઢી પણ સત્ કર્મ કરશે. ગીતામાં લખ્યું છે

‘યત્ યત્ આચરતિ શ્રેષ્ઠ, તદેવ ઈતરોજન’

આ યુક્તિ અનુસાર ભગવાન સ્વામિનારાયણે લખી જણાવ્યું છે કે “મારી આજ્ઞા એટલે કે મારા વચન પ્રમાણે રહે છે તેને હું ક્યારેય દુઃખી થવા નહીં દઉં. એના ભાગ્યમાં રામ પાત્ર માંગી ખાવા માટે આવ્યું હશે તો એના દુઃખની જવાબદારી મારી રહેશે અને એ સદાને માટે અન્નવસ્ત્રથી સુખી રહેશે. અમારા આશ્રિતને એક વિંછીનું દુઃખ આવે એને બદલે અમો કરોડાં વિંછીનું દુઃખ સહન કરીશું અને નિરોગી રાખીશું.” આ વાત સાસ્વત સત્ય છે.

અસ્તુ. . . . .

સંતો તથા હરિભક્તોના સ્વામીશ્રી સાથેના સંસ્મરણો

સંત હું ને હું તે વળી સંત રે
એમ શ્રી મુખે કહે ભગવંત રે ।
સંત માનજો મારી મૂર્તિ રે
તેમાં ફેર નથી એક રતિ રે ॥

વ્હાલા ભક્તોને પ્રેમથી જય સ્વામિનારાયણ ! વ્હાલા ભક્તો ઉપરોક્ત ચોપાઈના શબ્દો મહારાજના સ્વમુખેથી ગવાયેલા છે. મહારાજ કહે છે કે ‘મારામાં અને મારા સંતમાં કોઈપણ જાતનો ભેદ નથી.’

સંત માનજો મારે મૂર્તિ રે
તેમાં ફેર નથી એક રતિ રે.

ઉપરોક્ત ઉક્તિ મારા માનવા પ્રમાણે અમારા ગુરુજી એવા શ્રી સ્વામિનારાયણ વિશ્વમંગલ ગુરુકુળ કલોલના પ્રણેતા પ.પૂ. સદ્ગુરુ શાસ્ત્રી સ્વામીશ્રી પ્રેમસ્વરૂપદાસજીને બંધ બેસતી આવે છે.

કારણકે નાનપણથી જ હું જ્યારથી સમજણો થયો એટલે કે બીજા ધોરણમાં અભ્યાસ કરતો હતો ત્યારથી એટલે કે છેલ્લા ૨૮ વર્ષથી ગુરુજીની સાથે રહી તેમની સેવા, સત્સંગ અને તેમની અમીમય દૃષ્ટિનો લાભ મેળવી રહ્યો છું.

વ્હાલા ભક્તો! આ જગતમાં બધું જ મળવું સુલભ છે પરંતુ એક સાચા ગુરુ કે જે પોતાના જોગમાં જે આવ્યો હોય તેને માયાના બંધનથી મુક્ત કરી છેક ભગવાન સુધી પહોંચાડવાની ક્ષમતા ધરાવે છે. પોતાના જોગમાં આપેલાને અંધકારથી પ્રકાશ તરફ લઈ જાય છે. એના સાચા ગુરુ, સાચા સંત મલવા ખુબ જ દુર્લભ છે. અને એવા જ ગુરુનું ઈશ્વર ઈચ્છાથી કોઈ પૂર્વના સારા યોગે કરીને

કદાચ ભગવાને મને મેળવી આવ્યા હોય એવો મને પ્રત્યક્ષ પણાનો અનુભવ થાય છે.

હાલા ભક્તો ! ગુરુજીની સાથે જ્યારથી હું ૧૯૮૯-૯૦ની સાલમાં આવ્યો ત્યારથી લઈને અત્યાર સુધીના ઘણા બધાં એવા પ્રસંગો ગુરુજીની સાથે રહીને જોયેલા છે. અનુભવેલા છે. અને તેનો સાક્ષાત્કાર કરેલો છે. જે કદાચ મારા માટે, મારા જીવનમાં યાદગાર પ્રસંગો હોઈ શકે કે એક સાચા ગુરુ જો આપણને મળી જાય, સાચા સંત આપણને જો મળી જાય તે ભગવાનના ધામ સુધી આપણને હાથ ખેંચીને પણ પહોંચાડવાની ક્ષમતા ધરાવતા હોય છે.

જ્યારથી ગુરુજીની સાથે હું સંત બનવા આવ્યો અને સંત બન્યો ત્યારથી જ ભક્તો ગુરુજીએ મને ભણાવાવ, કિર્તન તૈયાર કરવા, ચોપાઈઓ તૈયાર કરાવવી, ભક્તચિંતામણી તૈયાર કરાવવી વગેરે ઉપર ખૂબ જ ભાર આપતા હતાં.

પોતાના આટલા બધા સત્સંગના કામોમાં વ્યસ્ત હોવા છતા જ્યોર ફી પડે ત્યારે ત્યારે મને પોતાની પાસે બેસાડી ૨-૩-૪ કલાક સુધી પોતે મારી સામે બેસી રહે અને મારી પાસે તૈયારી કરાવે. કંઠસ્થ કરાવે કે આ ‘કિર્તન’ તૈયાર કર, પોતાની શિષ્યની આટલી બધી નાનામાં નાની વાતમાં પણ સદાયને માટે એટલું બધું ધ્યાન ગુરુજી રાખતા કે હું જો આને અત્યાયરે તૈયાર નહિ કરું, આને અત્યારે નહિ ભણાવું તો મોટા થઈ કાઈ કામ નહિ લાગે.

અત્યારે ભક્તો આપણે આપણા છોકરાંઓની વાતો કરીએ આપણા પૂત્ર-પુત્રી-બાળકોની વાતો કરીએ તો કદાચ આપણે પણ આપણા બાળકોની પાછળ આટલું બધું તો ધ્યાન નહિ જ આપી શકતા હોઈએ.

કહેવાનો મતલબ કે મારા જીવનમાં મારા માતાપિતાની પણ વધારે મને જો પ્રેમ આવ્યો હોય, હુંફ આપી હોય, મને ભણવામાં, સત્સંગમાં તૈયાર કર્યો હોય તો એ માત્ર ને માત્ર મારા ગુરુજી જ છે જે સદાયને માટે મારો શિષ્ય આગળ કેમ વધે, તૈયાર કેમ થાય એના જ વિચારો કરતા હોય છે. એને લીધે જ ભક્તો

કદાચ આજે અમારા મંડળના બધા જ સંતો આટલી બધી નાની ઉંમરમાં પણ ઘણાં જ હોંશીયાર, વ્યવહાર કુશળ અને સત્સંગની સેવાના કાર્યો કરવામાં પણ આગળ છે. આ બધો જ શ્રેય અમારા ગુરુજીને જ જાય છે. સાથે સાથે ગુરુજીની પોતાની સાથે જે ભક્તો જે અનુયાયીઓ સંકળાયેલા હોય તેમની વાત કરૂં તો પૂજ્ય ગુરુજી દરેકને પોતાના બાળકની જેમ ધ્યાન રાખતા હોય છે.

મને યાદ છે કે જ્યારે ૧૯૮૬-૮૭ માં મને ગુરુકુળમાં જ એકવાર ગાયોની સેવા માટે જવાનું થયું. સાથે ૧૦-૧૨ છોકરાંઓ પણ હતાં. વરસાદની ઋતુ હતી. તો ગાયો માટે પૂળા (ઘાસ) ખૂલ્લા પડ્યા હતા. જેની ઉપર પતરાં ઢાંકવાના હોઈ અમે ત્યાં ગયા. પણ ત્યાં કોઈ આકસ્મિક કારણોસર મને કરન્ટ લાગ્યો અને તે સમયે કોઈ ડ્રાયવર પણ હાજર નહિ. જ્યારે આ વાતની મારા ગુરુજીને ખ્યાલ આવ્યો ત્યારે તેઓ દોડતાં દોડતાં આવી મને પોતાના ખભા ઉપર મૂકી અને ગુરુકુળની બહાર સુધી પોતે દોડતા દોડતા લઈ ગયા અને પછી ડ્રાયવરને જલ્દીથી બોલાવી મને ચાલુ વરસાદે હોસ્પિટલ લઈ ગયા.

હોસ્પિટલ લઈ ગયા બાદ મને કરન્ટ વધારે એટલે કે ૧૧,૦૦૦ કિલોવોટ લાઈનનો લાગ્યો હોવાથી ઈજા વધારે થયેલ હોવાથી ડોક્ટરની સર્જરી પૂરી થઈ ગયા બાદ મારી બાજુમાં જ મારા માથા ઉપર હાથ મૂકી અડધી રાત્રી સુધી તેઓ ટેબલ પર જાગતા જ બેસી રહ્યાં.

આ એક મારા જીવનનો ભક્તો મારો સૌથી યાદગાર પ્રસંગ છે કે પોતાના બાપ કરતા પણ વધારે ધ્યાન મારૂં મારા ગુરુજીએ રાખેલું છે. જે હું મારું અહોભાગ્ય માનું છું કે આવા મહાન સંત, સાચા સંત મને મળ્યા છે. ખરેખર આવા સાચા સંતોના ચરણોમાં કોટી કોટી વંદન છે.

સાથે સાથે ભગવાને બાંધેલ પૂરેપૂરી મર્યાદાઓ જાળવી રાખવી એ એમનો સિદ્ધાંત હોય છે. મહારાજે કહ્યું ને ભક્તો કે ધન અને સ્ત્રીમાં અમારા સંતોએ લોભાવું નહિ. ખરેખર ભક્તો અત્યાર સુધીમાં હું જોઉં છું કે આટલો બધો સંસ્થાનો વહિવટ કરવાનો હોવા છતાં કોઈ દિવસ ધન કે સ્ત્રીમાં લોભાયા નથી. મહારાજે

જે આજ્ઞાઓ કરી છે એ આજ્ઞા પ્રમાણે જ રહી પોતાનું જીવન વ્યતિત કરવાનું અને અમારા મંડળના સંતોને પણ એ રીતે જ તેઓ તૈયાર કરી રહ્યાં છે.

મહારાજે ભક્તો વચનામૃતમાં પણ વાત કરી જે નિવૃત્તિ માર્ગ વાળા ત્યાગી કરતા પ્રવૃત્તિમાર્ગ વાળો ત્યાગી અતિશય શ્રેષ્ઠ છે.

એ ન્યાયે પૂજ્ય ગુરુજી ગુરુકુળમાં ૧૨ જેટલી કોલેજો તેમજ સ્કૂલ મળી ૧૦,૦૦૦ જેટલા છોકરાઓ ભણાવતા હોવા છતાં સમયસર પોતાનું ભજન કરવામાં ક્યારેય પણ બાંધછોડ કરતા નથી. આજની તારીખે પણ સવારે ૩:૪૫ વાગે જાગી ભગવાનનું ભજન ફરજિયાત પણે કરવાનું અને સાંજે પણ બે કલાક અવિરત પણે ભગવાનનું ભજન કરવાનું. આમ પ્રવૃત્તિ માર્ગમાં પણ તેમને કોઈ દિવસ ભગવાનના ભજનમાં ક્યારેય પણ ઊણપ આવવા દીધી નથી. આમ શિક્ષણ દ્વારા વિદ્યાર્થીઓની ઘડતર કરી સંસ્કાર આપી આપણી ભાવી પેઢીને ખૂબ જ મજબૂત, સમૃદ્ધ બનાવનાર કાર્ય પૂજ્ય ગુરુજી દ્વારા થઈ રહ્યું છે.

મહારાજે પોતાના મન વિચરણ દરમ્યાન સેવકરામની સેવા જાતે કરી હતી અને મહારાજના પણ શબ્દો છે કે

“માંદા સંતની કરવી સેવા

વળી તકે જી રાખવી ટેક”

એ ન્યાયે ગુરુકુળમાં આજની તારીખે પણ એક અદ્યતન વ્યવસ્થાથી સજ્જ સુંદર મજાની ૧૨૫ બેડની હોસ્પિટલ ચાલે છે જેમાં કોઈપણ સંપ્રદાયના સંત હોય મફત સારવાર આપવામાં આવે છે. સાથે સાથે કોઈ ગરીબ હોય તો તેને રાહત દરે સારવાર આપી તેને રાજી કરવામાં આવે છે.

આમ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે પ્રવર્તવિલ સિદ્ધાંતોને જ વળગી રહી સમાજને એક મહત્ત્વનું ઉદાહરણ પૂજ્ય ગુરુજી પૂરું પાડી રહ્યાં છે કે તમે ગમે તેટલી પ્રવૃત્તિ કરતા હો પણ તમે ધારો તો ભગવાનનું ભજન અને સેવા તો કરી જ શકો છો.

સેવા સાથે વ્હાલા ભક્તો સત્સંગની સેવા તો અવિરત પણે ખરી જ. ગામડાઓમાં સત્સંગ સભાઓ કરવી, સંપ્રદાયમાં આચાર્ય મહારાજશ્રીની આજ્ઞાથી ગામડાઓમાં નવા મંદીરોની સ્થાપના કરવી, મહાપૂજાઓ કરવી વગેરે સત્સંગ લક્ષી પ્રવૃત્તિઓ હંમેશને માટે ગુરુજીના માર્ગદર્શનમાં થતી રહે છે. ખરેખર, વ્હાલા ભક્તો આટલું બધું મોટું કાર્ય એકલા હાથે કરવું એ એક ન ભૂતો ન ભવિષ્યતિ જેવું છે.

અમને અમારા ગુરુજી જે મળ્યા છે એ કોઈ પૂર્વ જન્મના યોગે કરીને જ મળ્યા છે. નહિ તો આ સમયમાં આવા સંત જે ભગવાન મય હોય એ મળવા ખરેખર ખૂબ જ દુર્લભ છે.

સંતમાં ભગવાનના ચરણમાં એક જ પ્રાર્થના કરીશ કે અમારા ગુરુજીને હાથે સત્સંગના ઘણા બધા કાર્યો થતા રહે અને ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ એમને ખૂબ જ દીર્ઘાયું અર્પે એવી કાલુપુર નિવાસી શ્રી નરનારાયણદેવ તેમજ સિદ્ધપુર નિવાસી શ્રી હરિકૃષ્ણ મહારાજના ચરણ કમળમાં પ્રાર્થના કરી મારા શબ્દોને સમાપન કરું છું.

લિ.

એજ ગુરુજીનો કૃપાપાત્ર શિષ્ય
શાસ્ત્રી સ્વામી હરિકૃષ્ણસ્વરૂપદાસજી

❖ દિવ્ય સ્વરૂપ સ્વામી

કચ્છમાંથી ગુજરાતમાં આવ્યા બાદ ગુરુજીએ ગુજરાતમાં વિવિધ પ્રાંતોમાં ઘણું બધું વિચરણ કર્યું. આમ વિચરણ કરતા કરતા રાજસ્થાન જેવા પ્રદેશમાં પણ રાજસ્થાની હરિભક્તોને એક સાચા સંત તરીકેનો પરિચય થયો. પરિચય થતાં હરિભક્તો ગુરુજીના સમાગમમાં આવવા લાગ્યા. ઘણા જ રાજસ્થાનનાં મુમુક્ષોએ સ્વામિનારાયણ ભગવાનનો શરણ મંત્ર લઈને સ્વામિનારાયણ ભગવાનના આશ્રિત થયા. ગુરુજીએ કેટલાક ગામોમાં ૧૦૦-૨૦૦ હરિભક્તોને સાથે બેસાડી પૂજાઓ શિખવાડી, શાસ્ત્રનું વાંચન શિખવાડ્યું. હરિભક્તોને ગુરુજી ઉપર શ્રદ્ધા

બેઠી અને નાની મોટી તકલીફો લઈને ગુરુજી પાસે નિવારણ માટે આવતાં.

ગુરુજીના સિદ્ધાંત મુજબ ગુરુજી પોતાનાં જીવનમાં સ્વામિનારાયણ ભગવાનનો મંત્ર, જનમંગલનાપાઠ તેના નિયમો દ્વારા જ હરિભક્તોનું કષ્ટ નિવારણ કરી સુખિયા કરે છે. આવા અનેક દાખલાઓ રાજસ્થાનમાં છે તે પૈકી દેવડા (વાપા) ગામના એક હરિભક્તના કષ્ટનિવારણની વાત લખી જણાવું છું.

એ દેવડા (વાપા) ગામના તોરાભગત ગુરુજી પાસે આવ્યા પોતાનું દુઃખ નિવારણ કરવા માટે. ગુરુજીને વાત કરી. ગુરુજીને કહ્યું કે “ગુરુજી મારે નવ દિકરીઓ છે પણ મારે કોઈ પુત્ર નથી તો આપ દયા કરીને મારું આ દુઃખ નિવારણ કરો.”

તે સમયે ગુરુજી વાપા ગામનું મંદિર બનાવતા હતા. તે પૂર્ણ થવા આવેલું અને પ્રતિષ્ઠાનો સમય નજીક હતો તેથી ગુરુજીએ કહ્યું કે “તમારું કષ્ટ સ્વામિનારાયણ ભગવાન દૂર કરશે. લ્યો આ નિયમ ! એમ કહીને ગુરુજીએ નિયમ આપ્યા અને ગુરુજીએ તેમને કહ્યું કે “આ નિયમનું દૃઢપણે પાલન કરજો ભગવાન અને સંતો તમારા ભેગા ભળશે. પરંતુ તે માટે આચાર્ય મહારાજશ્રી અહીં પ્રતિષ્ઠા માટે આવે છે. તો તેમને તમારા ઘરે પધરામણી કરી તેમને રાજી કરજો.” હરિભક્ત રાજી થયા.

ગુરુજીના કઠ્ઠા મુજબ આચાર્ય મહારાજશ્રીની પધરામણી કરી તે સમયે ગુરુજી સાથે જ હતાં. ગુરુજીએ મહારાજશ્રીને રજુઆત કરી. મહારાજશ્રીએ હરિભક્તને આશ્વાસન આપતાં કહ્યું કે “નરનારાયણ દેવ તમારો સંકલ્પ પૂરો કરશે.” ત્યારબાદ ૧૨ જ મહિનામાં એમને પુત્રની પ્રાપ્તિ થઈ. એનું નામ સ્વામીશ્રીએ ‘હરિકૃષ્ણ’ એવું રાખ્યું. ત્યારબાદ એમના ઘરે બીજા પુત્રનો પણ જન્મ થયો. આ એ સ્વામિનારાયણ ભગવાન, આચાર્ય મહારાજશ્રી અને સંતોની કૃપા. આજે પણ એ હરિભક્તો ભગવાન આચાર્ય મહારાજશ્રી અને સંતો પ્રત્યે અજોડ નિષ્ઠા રાખે છે.

“સંતના આશિષ થકી, દુર્લભ ઈચ્છા ફળી

ન હોની હોની થઈ, ઈશે કૃપા કરી.”

આવા અનંત દાખલાઓ સ્વામિનારાયણ ભગવાનની કૃપાએ ગુરુજી દ્વારા થયેલ. આ તો માત્ર ઉદાહરણ તરીકે અહીં લખી જણાવેલ છે.

ગુરુજી અનેક વિધ કાર્યદક્ષતા ધરાવે છે. ગુરુજીની ખાસ વિશેષતા એ છે કે એમની પાસે આર્થિક સદ્ધરતા હોય કે ના હોય પરંતુ માનસિક મજબુતાઈ મજબુત છે. ગુરુજી હરહંમેશ માટે કહેતા હોય છે કે “સંકલ્પ દઢ કરો, કાર્યની પાછળ તમે દોડશો નહીં, કાર્ય તમારી પાછળ દોડશે.” અને એ અમે અમારા જીવનમાં ગુરુજી સાથે રહીને હરહંમેશ જોતા આવ્યાં છીએ.

ગુરુજીનો સિદ્ધપુરના હરિકૃષ્ણ મહારાજ પ્રત્યે અજોડ વિશ્વાસ છે. કોઈ પણ કામ અશક્ય હોય તો ગુરુજી એટલું જ બોલે કે “આપણા બાપા હરિકૃષ્ણ મહારાજ બેઠા છે. બધું જ પુરું કરશે.” સિદ્ધપુરની હરિકૃષ્ણ મહારાજના મંદિરની મહંતાઈની સેવા છોડી તેને અંદાજે સાતથી આઠ વર્ષ થયા. પણ ગુરુજી પંદરથી વીસ દિવસમાં એક વાર હરિકૃષ્ણ મહારાજના દર્શને અવશ્ય જાય ને ગુરુજી હરહંમેશ કહે છે કે “બીજા બધા કામ છૂટી જાય તો છોડી દેજો. પણ હરિકૃષ્ણ મહારાજને છોડતા નહીં. હરિકૃષ્ણ મહારાજ છૂટેલા કામ ઝોળીદેશે.” આ હરિકૃષ્ણ મહારાજની સેવાનો મને નાની ઉંમરમાં લાભ મળ્યો હતો.

ગુરુજીએ ખુદનો હરિકૃષ્ણ મહારાજના નાના-મોટા ઘણા ચમત્કારો થયા છે. ગુરુજી હરહંમેશ કહે છે કે ‘આ પ્રગટ જ બેઠા છે આમની પાસે રોકડું કલ્યાણ છે. ઉધારની કોઈ વાત નથી.’

ભક્તો ગુરુજીની આજ્ઞા અને દેવની કૃપાથી મારે સિદ્ધપુરનાં નવા મંદિરના બાંધકામ નિમિત્તે ૨૦૦૧ થી ૨૦૧૧ સુધી મારી નાની ઉંમરમાં ત્યાં રહેવાનું થયું. તે સમયે પથ્થરનાં પાંચ શિખરના મંદિરનું કાર્ય ચાલું હતું અને નવાઈની વાત એ છે કે ગુરુજી પાસે પણ તે મંદિર બનાવવા માટે આર્થિક વ્યવસ્થા ન હતી. હું ત્યાં કામ કરાવતો હતો. વેપારી કારીગરના પૈસા ચડે તો હું ગુરુજીને ફોન કરતો કે “આમને પૈસા આપવાના છે.” ગુરુજી એટલું કહેતા કે “ચિંતા

કરશો નહીં” તે ભક્તજનો ગુરુજી પણ હરિકૃષ્ણ મહારાજના ભરોસે કામ કરતા અને બીજા દિવસે મારી ઉપર ફોન આવતો કે “ઊંઝા જઈને આટલા પૈસા લઈ આવો કે કલોલ ગુરુકુળથી હું મોકલું છું.” આટલી આટલી કઠિન પરિસ્થિતિમાં જીવન ભગવાન ઉપર નિષારાખીને કેમ જીવવું ત શિખવા મળતું હતું. અને આખરે તો હરિકૃષ્ણ મહારાજ ચમત્કારી રીતે બધું કામ પૂરું પાડતા હતાં.

એવા મહત્વના ઘણા જ ચમત્કારો પૈકી તેમાંથી એક મહત્વનો ચમત્કાર એ હતો કે મંદિરનું કાર્ય પૂર્ણ થઈ ગયું. પણ પ્રતિષ્ઠા કરવી થોડી મુશ્કેલ ભરેલ કામ હતું. કારણ કે જુના મંદિરમાંથી હરિકૃષ્ણ મહારાજને નવા મંદિરમાં લાવવા તે લોખંડના ચણા ચાવવા જેવું અઘરું કામ હતું. પરંતુ હરિકૃષ્ણ મહારાજ પોતાની તાકાતથી આખા એરિયાને સૂતા મુકીને નવા મંદિરમાં આવી ગયા. કારણકે જ્યારે મૂર્તિનું ઉત્થાપન કરવાનું હતું ત્યારે ગુરુજી ઊંઝા ગામમા સત્સંગિજીવનની સખ્તાહમાં બેઠાં હતાં. મેં ચાલુ સભામાં ગુરુજીને ફોન કરીને કહ્યું કે “૧ થી ૧:૩૦ નો સમય છે ને મૂર્તિ ઉત્થાપન કરીએ છીએ તો કેવું કરીએ ?” ત્યારે ગુરુજીએ મને ફોન ઉપર કહ્યું કે “આખી બજારમાં નજર નાખો કોઈ માણસ દેખાય છે?” ત્યારે બહારે નિકળીને ઘણે દૂર સુધી જોયું તો કોઈ માણસ ફરકતું ન હતું. ગુરુજીને આ વાત જણાવી. ગુરુજીએ કહ્યું કે “કોઈ ચિંતા કર્યા સિવાય બધડક થઈને મૂર્તિ ઉઠાવી બારોબારના રસ્તેથી નવા મંદિરમાં આવી જાઓ.” અને અમો કોઈને ખબર ન પડે તેમ ધર્મ ભક્તિ હરિકૃષ્ણ મહારાજ અને રાધાકૃષ્ણ દેવની મૂર્તિ તેડીને નવા મંદિરમાં આવી ગયા.

ગુરુજીને સમાચાર મળતા ગુરુજી તરત કથા બંધ કરીને કથામાં જેટલા હરિભક્તો બેઠા હતા તે બધા હરિભક્તો સાથે લઈ ઊંઝાથી પદયાત્રા કરી નવા મંદિરમાં હરિકૃષ્ણ મહારાજ ના દરબારમાં આવ્યા અને હરિકૃષ્ણ મહારાજને પ્રાર્થના કરી કે “પ્રભુ હવે આપ સંભાળી લેજો.” ત્યાર બાદ ઘણા ઉપદ્રવ થયા. હજારો માણસો વિદ્રોહ કરવા નવા મંદિરમાં આવ્યા. મે ગુરુજીને ફોન કર્યો કે “ગુરુજી અત્યારે બે થી ત્રણ હજાર માણસ નવા મંદિરમાં આવીને બેઠું છે. તો શું

કરીએ? ગુરુજીએ કહ્યું કે “હવેનું હરિકૃષ્ણ મહારાજ સંભાળી લેશે. જરૂર જણાય તો પોલીસ બોલાવી લો.” અઠવાડિયા સુધી નાના-મોટા ઉપદ્રવ રહ્યા પછીથી વાતાવરણ શાંત થઈ ગયું.

સમય આવતા ધામધૂમથી ઉત્સવ ચાલુ થઈ ગયો. બીજા દિવસે હું ગુરુજી અને મંડળના સંતો બેઠા હતાં. રાત્રે ગુરુજીની પગ ચંપી કરતા હતા. ગુરુજીએ પૂછ્યું કે “ખર્ચમાં કેવું છે?” મેં કીધું કે “હજી ૨-૩ લખા જેવી આવક થઈ છે અને હજી ખર્ચ ઘણું છે.” તો ગુરુજીએ કહ્યું કે “ચિંતા કરશો નહિ. હરિકૃષ્ણ મહારાજ બેઠા છે ભગવાનનું કામ ભગવાન કરશે.” અને બીજા દિવસે હરિકૃષ્ણ મહારાજ નો અભિષેક રાખ્યો. ભગવાન હરિકૃષ્ણ મહારાજની દયાથી અને ગુરુજીના આશીર્વાદથી તે પ્રતિષ્ઠા અમારા ધાર્યા પ્રમાણે ખૂબ સારી રહી અને પ.પૂ.ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી કોશલેન્દ્ર પ્રસાદજી મહારાજે હરિકૃષ્ણ મહારાજને સિંહાસનમાં ધામધૂમથી બિરાજમાન કરી દીધા.

ત્યાર પછી એક બીજો પ્રશ્ન ઊભો થયો. ઠાકોરજી તો બિરાજી ચૂક્યા. પરંતુ સંતો હરિભક્તોને બેસવા ઉઠવા માટે રહેવા, જમવા માટે કોઈ વ્યવસ્થા ન હતી. તેથી મેં ગુરુજીને કહ્યું કે “ગુરુજી ક્યાંકથી ફંડફાળો કરીએ તો સંતો હરિભક્તો માટે ધર્મશાળા થઈ જાય.” ગુરુજીએ એમના જવાબમાં કહ્યું કે “હવે ફંડફાળો હરિકૃષ્ણ મહારાજ કરશે.”

પછીથી તો થોડા જ દિવસમાં હરિકૃષ્ણ મહારાજે વહેલી સવારે ૪:૩૦ (સાડાચાર) ના સમયમાં ગુરુપૂર્ણિમાંના દિવસે ૧૮ તેજસ્વી ચરણાવિંદ પાડી આપ્યા. ચરણારવિંદના દર્શન કરતાં જ એમ લાગે કે “આ ખુદ હરિકૃષ્ણ મહારાજ આવ્યા હોય તો જ એવું બને.” પછીથી આ ચરણારવિંદના દર્શન માટે આખું સિદ્ધપુર ઉમટ્યું. પ.પૂ.ધ.ધુ. ૧૦૦૮ મોટા આચાર્યશ્રી તેજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજ પધાર્યા, પ.પૂ.ધ.ધુ. ૧૦૦૮ આચાર્યશ્રી કોશલેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજ પધાર્યા, અખંડ સૌભાગ્યવતી મોટા ગાદીવાળા માતૃશ્રી આવ્યા, અખંડ સૌભાગ્યવતી ગાદીવાળા શ્રી પણ પધાર્યા.

પછીથી તો ત્રણ મહિના સુધી ગુજરાતનાં ગામોની મોટી ભીડ રહી. ભાગ્યે જ એવું કોઈ સત્સંગીનું ગામ હશે જે આ ચરણારવિંદના દર્શન કરવા નહિ આવી શક્યા હોય. એ ભક્તો લાખો રૂપિયાની ભેટ હરિકૃષ્ણ મહારાજના ચરણમાં મૂકી અને તે ભેટથી સંતઆશ્રમ અને હરિભક્તોના ઉતારા પૂર્ણ થયા.

આ હરિકૃષ્ણ મહારાજનો પ્રતાપ. ગુરુજીના હૃદયમાં દૃઢ રહ્યો છે તે પચાસ માળની બિહીંગના પાયા જેવો મજબૂત છે અને તેને આધારે જ ગુરુજી પોતાની સર્વ મનોકામના સહજમાં સિદ્ધ કરે છે. અગિયાર વર્ષ દરમિયાન ઘણી બધી વિટંબણાઓ આવી અને હરિકૃષ્ણ મહારાજના પ્રતાપથી ગુરુજીએ વિટંબણાઓ દૂર પણ કરી. આ છે મારો સિદ્ધપુરમાં અગિયાર વર્ષનો અનુભવ. ગુરુજીના દરેક કાર્યની સફળતાની પાછળ એમની મહત્ત્વની ઝીણવટ ભરી કાળજી છે. કારણકે ગુરુજી દરેક કાર્ય ઝીણવટ પૂર્વક અતિકાળજી રાખી કરે છે. પછી મંદિરનો પ્લાન હોય કે ગુરુકુળનો પ્લાન હોય. તો એનું કાળજીપૂર્વક કાર્ય દૃઢ નિષ્ઠાથી કરતા એનું ઉદાહરણ મેં મારી નજર સમક્ષ જોયું છે.

જ્યારે સિદ્ધપુરમાં હરિકૃષ્ણ મહારાજની પ્રતિષ્ઠા કરતાં પહેલા મૂર્તિ સ્થિર કરવાની હતી તો કારીગરો મૂર્તિ સિંહાસનમાં સ્થિર કરવા માટે ઘણી જ મહેનત કરી. પણ કોઈ રીતે મૂર્તિની દૃષ્ટિ સામે દૃષ્ટિ મળવી જોઈએ તે દૃષ્ટિ મળતી ન હતી.

તે સમયે ગુરુજી પારાયણ વાચતા હતા અને અન્ય પ્રવૃત્તિ પણ સાથે કરવાની હોય તેથી ગુરુજી ખૂબ થાકી ગયેલા. તેથી ૧૦ વાગ્યે નિયમ પ્રમાણે સૂઈ ગયેલા. પણ મૂર્તિની દૃષ્ટિ નહીં મળતા મેં. ગુરુજીને ૧૨ વાગ્યે જગાડ્યા અને વાત કરી કે “ગુરુજી હરિકૃષ્ણ મહારાજની દૃષ્ટિ મળતી નથી.” તેથી ગુરુજી મંદિરમાં ગયા અને દૃષ્ટિ સ્થિર કરવા માટે ઘણો પ્રયાસ કર્યો. જાણે કે હરિકૃષ્ણ મહારાજ કસોટી કરતા હોય તેમ કોઈ રીતે હરિકૃષ્ણ મહારાજની દૃષ્ટિ સામે દૃષ્ટિ મળતી ન હતી. છેવટે ગુરુજીએ રાત્રે ૩:૦૦ વાગે દરેક દેવોની દૃષ્ટિ સામે દૃષ્ટિ મેળવી બધી મૂર્તિઓ સિંહાસનમાં સ્થિર કરી પછી ગુરુજી સ્નાન કરવા ગયા. આ

હતી ગુરુજીની દરેક કાર્યમાં કાળજી રાખવાની પદ્ધતિ.

આ કલ્પો મારા જીવનનો સિદ્ધપુરનો અનુભવ.

આવા તો અસંખ્ય ચમત્કારો ભગવાન હરિકૃષ્ણ મહારાજ અને પૂ. ગુરુજીના સમાગમે કરીને મેં જોયા છે, નિહાળ્યાં છે. આ તો બસ માત્ર મારી મતિ અનુસાર લખી જણાવ્યા છે.

લી.

ભીનમાળશ્રી સ્વામિનારાયણ વિશ્વમંગળ ગુરુકુળ
સંચાલિત સ્વામિનારાયણ ઈન્ટરનેશનલ સ્કૂલના
સંચાલક દિવ્યસ્વરૂપદાસજી સ્વામી.

❖ સ્વામી ભક્તવલ્લભદાસજી

ગુરુજીનો સંપર્ક રાજસ્થાનના એક નાનકડા ગામ વાપામાં થયો હતો. વાપા ગામમાં ગુરુજી મંદિર બનાવવા માટે અવારનવાર આવતા અને ગુરુજીના દર્શનનો લાભ મળતો અને ગુરુજીની સાધુતા ગુરુજીમાં પ્રત્યક્ષ ભગવાનનો ભાસ થતો અને વાપા મંદિરની પ્રતિષ્ઠા વખતે ગુરુજી સાત દિવસની કથા માટે રોકાયેલા. ત્યારે મેં ગુરુજીના મુખે ભગવાનના ગુણગાન, આ જીવન ભગવાને શાના માટે આપેલું અને ઘણી આધ્યાત્મ વાતો સાંભળી. આ કથા દરમ્યાન જો મારા જીવનનો ધ્યેય નક્કી કરી દીધો હતો.

મારી ગુરુજી સાથે પ્રત્યક્ષ મુલાકાત નહોતી. ગુરુજી સુધી પહોંચવા મેં વાપા ગામના રૂપા ભગત નો સહારો લીધો. હું અભ્યાસ કરવાના બહાને ઘર છોડીને અમદાવાદ નારાયણપુરા આવ્યો. પછી ગુરુજી મને રોજે બેસાડી ભગવાનનો મહિમા સાધુની મહત્તા સમજાવતાં. એટલે મને પહેલેથી સંસારમાં રસ ન હતો. અને ગુરુજીના આશીર્વાદ અને આજ્ઞા એ સાધુ બનવાનું નક્કી કરી દીધું. અને ધોરણ પાંચમાં પાર્ષદ (ભગત) ની દીક્ષા લીધી. બે વર્ષ ભગત તરીકે

ગુરુજી સાથે રહ્યો. પછી ધોરણ સાતમાં ભણતો હતો ત્યારે સાધુની દીક્ષા લીધી.

ગુરુજી સાક્ષરતાના અનુયાયી હોવાથી હંમેશાં અભ્યાસને પ્રોત્સાહન આપતાં. મેં ધોરણ ૧૦ અને ૧૨ ના અભ્યાસ પછી ડીપ્લોમાં સીવીલની ડીગ્રી પ્રાપ્ત કરી. મને બાંધકામમાં વધુ રસ હતો. એટલે સીવીલ લાઈનમાં અભ્યાસ ચાલુ કર્યો.

ત્યાર બાદ ગુરુજીએ શરૂઆતમાં ગૌશાળા અને ખેતીની જવાબદારી આપી. એક સામાન્ય બિન અનુભવી વ્યક્તિ તરીકે આટલી મોટી જવાબદારી સંભાળવી ખુબ મુશ્કેલ ભર્યું હતું. પરંતુ દરેક મુશ્કેલીના પગલે ગુરુજીએ મને માર્ગદર્શન પૂરું પાડ્યું અને મેં મારી જવાબદારી નિષ્ઠાપૂર્વક કરી.

એક ઘટના ગુરુજીના જીવનની મને યાદ આવે છે.

પૂ. ગુરુજીના જીવનની એક ઘટના કે જે મેં પ્રત્યક્ષ નિહાળી છે તે હું જણાવું છું. આ ઘટનાથી ભાવિકોને માલુમ થાય કે સંત જ્યારે અનેક તકલીફોમાંથી પસાર થાય ત્યારે એની આસ્થા ડગતી નથી એ જાગતાં ઉંઘતા બસ પ્રભુ નામમાં જ મસ્ત હોય છે. એના હૃદયમાં ભગવાન વસતા જ હોય છે.

એકવાર ગુરુજીની શારીરિક વેદના અસહ્ય હોવાથી પાણી બદલો કરવા માટે રાજસ્થાન ભીનમાળ ગુરુકુળમાં લઈ ગયા. ત્યાં ગુરુજીને બિમારી દરમ્યાન અને ચિંતાઓના ઘેરાવોમાં નીંદર નહોતી આવતી. તેથી ઉંઘની ગોળી લીધી. પરંતુ ચિંતા એટલી ગ્રસિત હતી કે નીંદર તો પણ ના આવી. બીજી ગોળી લીધી તોય અસર ન થઈ. કલાક પછી ત્રીજી ગોળી લીધી. પછી અવળી અસર ચાલુ થઈ.

ગુરુજી તંદ્રા અવસ્થામાં ચાલ્યાં ગયાં. આ અવસ્થા ન નિંદ્રા હતી કે ન જાગૃત. વચલી અવસ્થામાં હતાં. આ સમયે ગુરુજીની સેવામાં હું અને દિવ્ય સ્વરૂપસ્વામી હતાં.

ગુરુજીએ આ અવસ્થામાં પણ ઘણી ચર્ચાઓ કરી હતી. પહેલાં તો ગુરુજીએ મને અને દિવ્ય સ્વામીને કહ્યું કે “સંતો સૂઈ જાઓ. મોડી રાત થઈ ગઈ

છે. મારે તો તકલીફ છે તો તમે તકલીફ ના ભોગવો.” પછી તો આ તંદ્રા અવસ્થામાં ગુરુજીને શ્રીજી મહારાજે કેટલાક પાર્ષદો સહિત દર્શન આપ્યાં.

શ્રીજી મહારાજે ગુરુજીને કહ્યું કે “સ્વામીશ્રી ધીરજ રાખજો. બધું દુઃખ મટી જશે. થોડો સમય લાગશે. અને લો આ પ્રસાદીનો ખેસ.” આટલું કહી પ્રસાદીનાં ખેસ સ્વામિનારાયણ ભગવાને આપ્યો.

આ પછી શ્રીજી મહારાજે જે જે સભા કરી અને જે જે ચર્ચા કરી એ ગુરુજી કહેવા લાગ્યા. એમાં કેટલીક અદ્ભુત અને આનંદદાયક કીધી જે ક્યારેય ભૂલાય એવી નથી. હૃદયને આનંદ આપતા ગુરુજીએ કહ્યું કે ઓ હોહો જુઓ મહારાજ કેવા શોભે છે ? સાથી ભગુજી પાર્ષદ અને નાજા જોગીયા કેવી સુંદર સેવા કરે છે ? ગુરુજીએ એ સમયે ઘણી વાતો કરી હતી. જેઓની અમને યાદ રહી નથી અને ગુરુજીને પણ યાદ નથી. પરંતુ છેલ્લે ગુરુજી બોલ્યા હતા કે “ઓ હોહો શ્રીજી મહારાજ અને પાર્ષદો જાય છે અને શ્રીજી મહારાજે એ પાર્ષદો સાથે માણકી ઘોડી પહાડ ઉપર ચઢાવી હતી.”

આટલી વાતો ગુરુજીએ તંદ્રા અવસ્થામાં કરી હતી. પછી ગુરુજી ઊભા થયા અને બાથરૂમ ગયા. પછી આવીને સૂઈ ગયાં.

આ વાત સવારે ગુરુજીને નિત્યનિયમ મુજબ નાહીં ધોઈ પૂજા પાઠ કર્યા પછી મેં અને દિવ્યસ્વરૂપસ્વામીએ કહી ત્યારે પણ ગુરુજીને આ સભા અને શ્રીજી મહારાજે માણકી ઘોડી પહાડ ઉપર ચઢાવી એ બધા દશ્યનું પાકું સ્મરણ હતું.

પછી ગુરુજીએ અમને પૂછ્યું કે “હે સંતો એ અવસ્થામાં હું વ્યવહાર સંબંધી શું બોલેલો ?” તરત અમે જણાવ્યું કે ૧૫-૨૦ મિનિટનાં સમયગાળામાં ભગવાનને યાદ કરવા અને એમના વિષયમાં બોલ્યા સિવાય તમે બીજું કશું બોલ્યા નથી. એક જ વાક્ય બીજું મને ઉદ્દેશીને કહ્યું હતું કે “ભક્ત વત્સલ તમે કોઈ મોટાં માણસ છો, તમારા માટે વ્યવહારની જવાબદારી બહુ મોટી છે માટે સૂઈ જાઓ.”

અમે ગુરુજીને જણાવ્યું હતું કે “ગુરુજી તમે આ અવસ્થા દરમ્યાન

ભગવાન સિવાય કોઈ બીજી ચર્ચા કરી ન હતી.” ત્યારે ગુરુજીને સંતોષ થયો. આપણે જે કરવાનું હોય તે જ કરીએ છીએ. કારણ કે આજ વાત શ્રીજીમહારાજ પ્રથમના ૧૮ માં વચનામૃતમાં બતાવી છે કે ઉપરથી તો અનંત જાતની ઉપાધિ હોય પરંતુ અંતરમાં એનો રંજ રહી જશે તો મહારાજના ધામમાં જવામાંમોટી ખોટ આવશે. આથી અમે કદા પછી ગુરુજીને સંતોષ થયો.

ગુરુજીની આ ઘટના જે સત્ય છે તે જ બતાવી છે નહિ કે તેમનો મહિમા સમજાવવા અને આ ઘટના સમયે હું ત્યાં હજારાહજુર હતો.

આવા સંતપુરુષ કે ભગવાનને હૃદયમાં અખંડ ધારી રહ્યા છે. એમનો શિષ્ય બની હું મારા જીવનને સાર્થક માનું છું અને ભગવાન તથા ગુરુજીના ચરણમાં વંદન કરી મારા શબ્દ પુષ્પ ભગવાનના ચરણમાં ધરું છું.

લી.

ગુરુજીનો કૃપાપાત્ર શિષ્ય

સ્વામી ભક્તવત્સલદાસજી

❖ શાસ્ત્રી સ્વામી ભક્તિનંદનદાસજી

શ્રી સ્વામિનારાયણ ભગવાનની અસીમ કૃપાથી છેલ્લા ૧૭ વર્ષથી પૂજ્ય ગુરુજી શાસ્ત્રી સ્વામી પ્રેમસ્વરૂપદાસજીની સેવામાં છું. તેમની સાથે વિતાવેલા સમયમાં મેં મારા જીવનમાં જે મેળવ્યું તેની શબ્દ દ્વારા અહીં વ્યક્ત કરું છું. જન્મથી જ સત્સંગનો વારસો મળેલો તેથી સંતો પ્રત્યે પહેલેથી જ આકર્ષણ હતું અને એમા પણ પૂજ્ય ગુરુજીને ઓળખ્યા પછી બીજે મન લાગતું ન હતું. કારણ કે પૂજ્ય ગુરુજી સદ્ગુણોના ભંડાર સમાન હતા અને સાધુતાના લક્ષણો પૂજ્ય ગુરુજીમાં હતા. ઘરમાં ‘ઘણા સંતો આવતા પણ પૂજ્ય ગુરુજીમાં જે આકર્ષણ હતું એવું બીજા સંતોમાં નહોતું લાગતું. જ્યારે સંતો રસોઈ કરે એ પ્રસાદી જમવાની તેમજ તેમનો વેશ પાઘડી અને પત્તરમાં જમવાની રીત મને બહુ ગમતી.

એકવાર પૂજ્ય ગુરુજી પૂર્વાશ્રમમાં ઘેર આવ્યા અને બેઠા હતાં. ત્યારે

પૂજ્ય ગુરુજીએ દાદાવેલા ભગતને પૂછ્યું. તમારા કુટુંબમાં કેટલા દિકરા છે. ત્યારે વર્ણન કર્યું અને અમે નાના ૩ બેઠા હતા ત્યારે પૂજ્ય ગુરુજીએ મારી સામે જોઈને કીધું કે આ ત્રણમાંથી એક અમને આપો ત્યારે (વેલાભગત) કહ્યું કે “તમને જે ગમે એ લઈ જાઓ.” ત્યારે પૂજ્ય ગુરુજીએ મને ચોઈસ આપી અને પાસે બોલાવ્યો અને પૂછ્યું કે ‘સાધુ બનવું છે?’ તો મેં હા પાડી. હું ખૂબ ખુશ હતો. સાધુ બનવા ક્યાં મળે ?

ત્યારે ગુરુજી બોલ્યા “અત્યારે ચાલો!” પણ કુટુંબમાં બધા સભ્યો રજા ના આપી શક્યા પરંતુ રાજસ્થાનના સત્સંગમાં ગુરુજી એક વચન સિદ્ધ સંત તરીકે ઓળખાયા છે. તેમને આપેલું વચન એમની વાણીમાં એટલી તાકાત ભગવાને આપેલી છે કે તે પૂરી થાય જ છે. તેથી દાદા રાજી થયા. અને કહ્યું કે “ભગવાનના સાધુ થવા માટે જ આ છોકરાનો અમારે ત્યાં જન્મ થયો છે.”

ત્યારબાદ સ્વામીજી તો પાછા ગુજરાત આવી ગયા. પણ દાદા એ ખૂબ મહેનત કરી અને ઘરના લોકો ને સમજાવ્યા બાદ ગુરુકુળમાં બે વખત મૂકવા આવ્યા છતાં ઘરમાં એક દાદી સાધુ થવા દેવા માટે તૈયાર નહોતા. બે વખત પાછા બોલાવ્યા બાદ મને એમ થયું કે સાધુ બનવા નહીં મળે તો આવા ગુરુજી નહિ મળી શકે ત્યારે મેં જ નક્કી કર્યું કે મારે સાધુ બનવું છે. રજા આપો કે ના આપો, ત્યારે દાદા પાપા અને મમ્મી તૈયાર હતા. અને બીજા આજુબાજુના નારાજ હતા. પરંતુ મારે જેની રજા જોઈતી હતી એની રજા મળી ગઈ. મેં વિચાર્યું હવે રાહ ના જોવાય. તરત વાપા ગામના હિરાભગતને બોલાવ્યા અ ને ઘરમાં ‘હું ભણવા જાઉં છું.’ એવું કીધું ત્યારે દાદાએ પૂછ્યું કે “હવે પાછો આવીશ?” મેં કહ્યું કે “સાધુ બનીશ.”

દાદાએ કહ્યું કે “આજે મારા પૂણ્યનું ફળ મળ્યું. તારા માટે આવા શબ્દો સાંભળીને મને અંતરમાં આનંદ થયો છે. મારી તબિયત ખૂબ ખરાબ છે. હવે હું જીવું કે ના જીવું પણ તું જ્યાં જાય છે ત્યાં સ્વામીની ખૂબ સેવા કરજે. તેમને નારાજ ક્યારેય ના કરતો. તેમને ના ગમે તેવું કાર્ય ક્યારેય ના કરતો. પૂ. ગુરુજી આપણા માટે ભગવાન તુલ્ય છે. એ શક્તિને આપણે ઓળખવી મુશ્કેલ છે.

આવા સંત મળવા આપણા માટે ભગવાન મળ્યાં બરાબર છે.” એવું કહીને રજા આપી.

ત્યાર બાદ મને પપ્પા ગામ સુધી મૂકવા આવ્યા. હીરાભગત ગામ જેલાત્રા લેવા આવેલા. જલજીલણી એકાદશીનો દિવસ તા. ૨૧-૦૬-૨૦૦૨ ના દિવસે નારાયણપુરા મૂકવા આવ્યા. પૂજ્ય ગુરુજી લંડનના પ્રવાસે હતા. થોડા દિવસ પછી પૂ. ગુરુજી પ્રવાસ પૂરો કરી નારાયણપૂરા આવ્યા. મે ગુરુજીના દર્શન કર્યા. એ દિવસથી મારું સ્વામી સાથેનું જીવન શરૂ થયું.

ગુરુજીએ મારૂં પરિણામ જોઈને કહ્યું કે આને સારામાં સારી સ્કૂલમાં ભણવા મૂકો. સંતો દરેક ભણેલા હોવા જોઈએ. જેટલું ગૃહસ્થ પોતાના સંતાનનું ધ્યાન રાખે એથી વધુ સંતાનનું ધ્યાન રાખે છે અને ગુરુજીએ છૂટ આપી કે તમારે જેટલું ભણવું હોય અને જે ભણવું હોય તે ભણો. ખર્ચો આપવા હું તૈયાર છું.

પૂજ્ય ગુરુજીની ખાસિયત એ છે કે જેને જે રૂચિ હોય એ જ કરવા દેવું અને આધુનિક વિચારધારા સાથે બદલાવું. પૂજ્ય સ્વામી નાનું બાળક હોય તો તેની સાથે બાળક બની જાય અને મોટા ઓફિસર હોય તો તેની સાથે તેવું પદ શોભાવી શકે એવી એમની સરળતા છે.

પૂજ્ય ગુરુજીએ એમના જીવનમાં મને ભણવા કે બીજા કોઈ કાર્યમાં બધે જ મદદ કરી છે. મને ઈંગ્લીશ શિખવતા તેમજ તેમની ઈંગ્લીશ શિખવાડવાની એટલી જ તીવ્રતા હતી કે જે એ શિખવાડી એ બધું જ યાદ રહી જાય એવી સરળ સહેલી રીતમાં શિખવતા.

મારા જીવનનો એક મોટો ચમત્કાર ગણો કે ગુરુજીના આશીર્વાદ ગણો. નાનપણમાં મારા પગમાં એક રોગ હતો જે ઘણી દવાઓ કરવા છતાં મટતો ન હતો. જેની પીડા ખૂબ હતી અને ખૂબ તકલીફ પડતી હતી. ત્યારે પૂર્વાશ્રમના મારા મમ્મી એ પ્રાર્થના કરી કે આ દર્દ મટી જાય તો આ છોકરાને સ્વામીજી જોડે સેવામાં આપી દઈશ. ત્યારથી મારા પગમાં આજ દિવસ સુધી એ ચાંદા પગમાં પડ્યા નહિં.

આજે પણ હું મારા જીવનને ખૂબ ભાગ્યશાળી માનું છું. જેમ રંકને રાજા બનાવે એવી રીતે ગુરુજીએ અમને રાજસ્થાન જેવા ખેતરોમાં મજૂરી કરતા. અમારું જીવન તો ઢેખાળામાં હતું. પરંતુ પૂ. ગુરુજીનો ભેટો થઈ ગયો તો અમને પોતાના દિકરા જેવા માની અને પોતાનું સર્વસ્વ અમને સોંપી દીધું.

૨૦૦૨માં ગુરુજી જોડે આવ્યા બાદ ૨ વર્ષ પૂર્ણ થતા. ગુરુજીને પૂર્ણ વિશ્વાસ આવ્યા બાદ મને પૂછ્યું કે “હવે તમને સાધુ બનાવી દઈએ અને મોટા ઉત્સવ ષષ્ઠીપૂર્તિના ઉત્સવમાં તા. ૫-૪-૨૦૦૪ ના દિવસે દીક્ષા અપાવી અને સાધુ બનાવ્યાં.

પૂ. ગુરુજીના ગુણો અપરંપાર છે જે લખવા બેસીએ તો ‘સાત સમુદ્ર કી સહી કરૂ લેખની કરૂ વન રાઈ, પૃથ્વીકો કાગજ કરૂ ફીકભી ગુરુ ગુણ લીખા ન જાઈ.’ તોય ગુરુજીના ગુણ લખવામાં પૂરા ન થાય. પણ ગુરુજીની દિવ્ય દૃષ્ટિ, એમના અનુભવ અને કરેલી આજ્ઞા પ્રમાણે કામ કર્યા છે. તે હંમેશા સફળ થયા છે.

ગુરુજીમાં દરેક કાર્ય જેવાં કે ધાર્મિક ક્ષેત્રે કામ કરવાની કે મકાન બાબતે કામ હોય કે શિક્ષણ ક્ષેત્ર હોય, ખેતીવાડી હોય કે કથાવાર્તા હોય, કોઈ કાર્ય એવું નથી કે ગુરુજીને ના આવડતું હોય. મકાન બાંધકામ ની ગણતરી એવી હતી કે એન્જનીયરને પણ પાછા પાડે. કથા આજ દિન સુધી પુસ્તકમાં જોયા વિના કરે છે ગીતા, ભાગવત, રામાયણ, સત્સંગિજીવન, શિક્ષાપત્રી, સત્સંગિભૂષણ, વચનામૃત તેમને પેજ નંબર સાથે યાદ હોય છે. હિસાબની બાબતમાં એકવાર કોઈ આકડો બોલી ગયા તો એ ક્યારે ભૂલતા નથી. આવી એમની યાદ શક્તિ છે. મકાન બનતું હોય ત્યારે કોઈ સાધનનો ઉપયોગ કર્યા વિના કહી દે ‘આ કેટલા ફૂટ છે અને લાઈન બરોબર નથી કરવું હોય તો કરો પણ પાછળથી તકલીફ પડશે. પછી એ ના કરે તો ગુરુજીએ કીધું એ સાચું જ હોય.”

આ સંસ્થાનો વિકાસ એમને એકલા હાથે જાત મહેનતથી કર્યો છે. ક્યારેય પણ ટાઢ, તડકો જોયા નથી અને મહેનત કરી છે. એમના જીવનમાં આળસ નામની વસ્તુ જ નથી. ઘણીવાર કહેતા હોય કે ‘સફળતાની પાછળ આપણે દોડવાનું નથી, સફળતા આપણી પાછળ દોડે.’ આપણે તો મહેનત કરવાની એમાં ઉણપ

ના આવવી જોઈએ. બીજું કામ ભગવાન ઉપર છોડી દેવાનું અને મેં જોયું છે આજ દિન સુધી કોઈ કાર્યમાં ગુરુજીને નિષ્ફળતા મળી નથી. કારણકે એમનું કામ સમાજ લક્ષી, સમાજ ઉપયોગી તેમજ આધ્યાત્મિક ક્ષેત્રે મોક્ષ માર્ગી હોય છે.

ગુરુકુળમાં ઘણી બધી સ્કૂલ કોલેજો ચાલે છે. તેનો હેતુ કમાવા માટે નથી પરંતુ આજુબાજુના ગામડાના લોકોને દૂર સુધી ભણવા જવું ના પડે તેમજ મોંઘી ફી ના ભરવી પડે એ છે. ગુરુજીનો વિચાર છે કે જેટલો ખર્ચ પડે એટલી જ ફી લેવી. અન્ય કોલેજો કરતા ગુરુકુળ કોલેજની ફી બહુ ઓછી છે. એનું કારણ પૂ. ગુરુજી છે.

આજ દિન સુધી અસંખ્ય બાળકો વિના મૂલ્યે ભણીને ગયા છે. વિધવા, અનાથ હોય કે ગરીબ. કોઈ ઓળખાણ ના હોય તો તેની ઓળખાણ પૂ. ગુરુજી છે.

એમાં કોઈ પણ સમાજનો હોય, નાત કે જાત જોયા વગર એક માનવતાની દૃષ્ટિએ ગુરુજી દરેક બાળકોનું ભવિષ્ય જોતા હોય છે.

એકવાર કોઈ બાળક ગુરુજીના સંપર્કમાં આવી જાય પછી એ ગુરુજીને ક્યારેય છોડી શકતો નથી. એવી તેમની કરુણતા અને લાગણી હોય છે. કે બાળક પોતાના દુઃખો ગુરુજી આગળ હળવાશથી કહી શકે છે.

ગુરુજીના સંપર્કમાં સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના હરિભક્તો ઘણા જ છે. પણ અન્ય ધર્મમાં માનતા હોય છતા પૂજ્ય ગુરુજી સાથે લાગણીથી જોડાયેલાં હોય છે અને ગુરુજી પ્રત્યે ગુરુતુલ્ય ભાવ રાખતા હોય છે.

અહીં તો ઘણા બધા ઓફિસરો ગુરુકુળના ચેકીંગમાં આવતા હોય છે અને અંદર પ્રવેશતાં જ તેઓ આનંદ અનુભવે છે. પૂ. ગુરુજીને મળતા જ તેમનું હૃદય પરિવર્તન થઈ જાય છે. અને તેનાથી કેટલા તો ગુરુજી જોડે કેટલીક તેમની ખરાબ ટેવો મૂકી અને કોઈક નિયમ ધારણ કરીને જાય છે તેનું કારણ એ છે કે ગુરુજી સવારે (૩:૪૫) પોણાચારે જાગીને જનમંગલ સ્તોત્રના પાઠના જપ, માળાઓ તેમજ શાસ્ત્રનું ચિંતવન અને મહારાજની બધી જ માનસીઓ સતત કરતા હોય છે અને તેના પ્રભાવો હંમેશા એ ગુરુજીને યાદ કર્યા કરે છે.

ગુરુજીના જીવનની વિશેષતા એ છે કે ગુરુજી એટલે કે પૂજ્ય શાસ્ત્રીજી સ્કૂલ, કોલેજો અને હોસ્પિટલો જેવા ક્ષેત્રમાં અનેકવિધ પ્રવૃત્તિ કરે છે. બહોળા સમુદાયને મદદરૂપ થાય છે. તેમ છતાં પળે પળે ભગવાનનું સ્મરણ ક્યારેય ભૂલતા નથી. જેમ ઋષભદેવ ભગવાને ભાગવતમાં કહ્યું છે કે ‘મારું જીવન રાજા હોવા છતાં આધ્યાત્મિક માર્ગમાં સખત ટળવળતું રહે છે. તેમ ગુરુજી પણ આટલી બહોળી પ્રવૃત્તિની વચ્ચે પણ ભગવાનનું ધ્યાન ભજન, કથા, વાર્તા, કિર્તનોમાંથી પોતાના મનને ક્યારેય પણ નવરું પડવા દેતા નથી. નહિ તો પ્રવૃત્તિ માર્ગવાળાઓ સખત પ્રવૃત્તિમાં રહેતા હોવાથી ભગવાન તરફની વૃત્તિ ઓછી થઈ જાય છે. પણ સ્વામીજી પોતાની વૃત્તિઓ હરહંમેશ ભગવાન સાથે જોડી રાખે છે અને પોતાના સંતોને ગુણાતીતાનંદ સ્વામીના ઉપદેશની જેમ હરહંમેશ ચેતવે છે. કે ‘હે સંતો આપણે અહીં કારખાના કરવા નથી આવ્યા, આપણે તો અહીં શ્રીજી મહારાજનું ભજન કરવા આવ્યા છીએ. માટે સાવધાન રહેજો. ભગવાનના ભજનમાંથી પાછા પડશો નહી.’ આ ગુરુજીનું આચરણ જ સંતોનો અને સત્સંગીઓનો ઉપદેશ છે. બસ ભગવાનને પ્રાર્થના કરીએ કે ગુરુજી જેવી સર્વોપરી નિષ્ઠા અમારામાં સતત રહ્યાં કરે.

અંતમાં પૂ. ગુરુજીના કાર્યોને જે સમજી શક્યા અને ઓળખી શક્યા છે એ પોતાના જીવનમાં ખૂબ સુખી છે અને જેમને અભાવ લીધો છે તે ક્યારેય સુખી થઈ શકતા નથી.

મે મારા જીવનમાં પૂ. ગુરુજી જોડેથી ઘણું બધું મેળવ્યું અને શીખ્યો છું. આધ્યાત્મના સંસ્કારો આપ્યા, જીવન ઘડતર કરી મોટા કર્યા તેથી મારા જીવનને ધન્ય માનું છું અને પૂ. ગુરુજીનું ઋણ હું ક્યારેય નહીં ચુકવી શકું. ભગવાનને પ્રાર્થના કરીએ કે પૂ. ગુરુજીના આશીર્વાદ મારા પર બન્યા રહે.

લી.

ગુરુજીનો કૃપાપાત્ર શિષ્ય

એજ સ્વામી ભક્તિનંદન દાસજી

❖ કરુણાસાગરસ્વામી

‘સંત માનજો મારી મૂર્તિ રે

તેમાં ફેર નથી એક રતિ રે’

ઉપરોક્ત પંક્તિ મારા માનવા પ્રમાણે મારા પૂ. ગુરુજી શાસ્ત્રી સ્વામીશ્રી પ્રેમસ્વરૂપદાસજીને મળતી આવે છે.

જ્યારથી હું સમજણો થયો ત્યારથી મારાં ગુરુજી પાસે છું. મને ગુરુજીએ એક ધોરણથી માંડીને એન્જનીયરીંગ સુધીનો અભ્યાસ કરાવ્યો છે. મારાં ગુરુજીએ પોતે વેદાંત શાસ્ત્ર, સાહિત્ય આચાર્ય સુધીનો અભ્યાસ કરેલો છે. એટલે એમના મનમાં હતું કે મારાં શિષ્યો પણ સારો અભ્યાસ કરે અને સારાં એવા વિદ્વાન બને. તેથી તેમના દરેક શિષ્યને જેને જ્યાં સુધી અભ્યાસમાં રુચિ હતી ત્યાં સુધી અભ્યાસ કરાવ્યો અને સાથે આધ્યાત્મિક જ્ઞાન પણ ખૂબ આપ્યું.

બીજી વાત કરું તો હું ગુરુજી સાથે છેલ્લાં ૧૮ વર્ષથી એમની જોડે સેવામાં છું. અને મને અત્યાર સુધી ઘણો તેનો આનંદ છે. મને મારા માતાપિતા કરતા પણ અધિક પ્રેમ પૂરો પાડ્યો છે. મારા ગુરુજીએ એવા કેટલાક પાપી જીવાત્માને સારા માર્ગે વાળીને ભગવાન ઓળખાવ્યા છે. અને સારા સત્સંગી પણ બનાવ્યા છે.

જ્યારે પૂ. ગુરુજી નારાયણપુરામાં મહંત તરીકે હતાં ત્યારે હું કલોલ ગુરુકુળમાં રહીને બાજુની આશ્રમશાળામાં અભ્યાસ કરતો હતો. આશ્રમશાળામાં ત્રીજું ધોરણ સમાપ્ત થતાં ચોથા ધોરણમાં સારાં અભ્યાસ માટે મારા ગુરુજીએ મને સારી એવી અમદાવાદની પ્રથમ નંબરની ઈંગ્લીશ મિડિયમ સ્કૂલ માં અભ્યાસ માટે મૂક્યો. એટલું જ નહીં પણ મારા ગુરુજી દરરોજ સાંજે નિત્યનિયમ પૂરા થાય પછી તેમનો અમૂલ્ય સમય કાઢીને મને અને ભક્તિનંદ સ્વામીજીને દરરોજ ૧ કલાક ઈંગ્લીશ શિખવતા હતા. તેમજ સમાજ સેવાનું કાર્ય ભૂખ્યાને રોટલો આપવો જેવા ઘણા બધા અધ્યાત્મિક તેમજ સામાજિક કાર્યો શિખવ્યા છે.

જ્યારે મારો એન્જનીયરીંગનો અભ્યાસ પૂરો થયા પછી મને ગુરુજીની સેવાનો વધારે લાભ મળ્યો. એટલું જ નહિ પછી મને મરા ગુરુજીની બધી જ

સેવાનો લાભ મળ્યો. જેવી કે સમયસર દવા આપવી, એમના શરીરને અનુકુળ જમવાનું બનાવવું તેમજ તેમની સાથે રહી સત્સંગમાં વિચારવાનો લાભ મળ્યો.

અંતમાં આવા ગુણોના ભંડાર સમા ગુરુજી મને મળ્યા તથા તેમની અનેક સેવાઓનો લાભ મળ્યો તેથી હું મારા જીવનને ધન્ય માનું છું અને ભગવાનને પ્રાર્થના કરું છું કે સતત ગુરુજીની સેવાનો લાભ મળતો રહે અને એમની અમી દૃષ્ટિ મારા પર હંમેશને માટે વરસતી રહે.

લી.

પૂ. ગુરુજીનો કૃપાપાત્ર શિષ્ય

કરુણાસાગર સ્વામી

❖ રમણભાઈ સાહેબ, ધાનજ

પૂ. સ્વામીશ્રીનો જીવનમંત્ર શ્રદ્ધા છે. એમની આ અચળ શ્રદ્ધાનાં પુરાવાની જરૂર નથી. પુરાવો જોઈતો જ હોય તો કલોલ ગુરુકુળ આવીને રૂબરૂમાં વિકાસ જોઈ શકો છો કેવી સૃષ્ટિ શૂન્યમાંથી ઊભી કરી છે.

ગુરુકુળમાં ગોકળીયું વાતાવરણ ઊભું કર્યું છે. આજુબાજુના ૪૦ ગામનો સત્સંગ, રાજસ્થાન, બાલાસિનોર, ઈત્યાદિક ભિન્ન ભિન્ન ગામોનો સત્સંગ સંકળાયેલો છે. આ બધાં જ હરિ ભક્તોની સેવાનું સમર્પણ ત્યાંની એક એક ઈટમાં સ્વામિનારાયણનાં નામનું ગુંજન સંભળાય છે. સમાજમાં શિક્ષણ, સંસ્કાર અને સત્સંગનો વ્યાપ વધારવો એ જ સ્વામીશ્રીનું પરમ ધ્યેય છે.

ગુરુકુળનાં દરવાજામાં પ્રવેશતાં જ શાંતિના જ અહેસાસનો અનુભવ થાય છે. સ્વામીશ્રીની ડીક્ષનરીમાં અશક્ય શબ્દ જ નથી. કોઈપણ કાર્ય ના શું થઈ શકે અને તેમના માટે પરિશ્રમનો કોઈ વિકલ્પ નથી.

આ ગુરુકુળની સંસ્થા દ્વારા દર વર્ષે લગભગ ૫૦૦ જેટલા એન્જનીયરો, ડીગ્રીધારી યુવકો સમાજને સોંપાય છે. આ એક સફળતાનો નમૂનો માત્ર છે. યુવકો શિક્ષણની સાથે સંસ્કાર સભર હોયછે. સમાજને સુધારવો હોય તો બાળકોને નાની ઉંમરથી જ શિક્ષણ સંસ્કાર, સત્કર્મ અને સત્સંગની તાલિમ જરૂરી છે.

સ્વામીશ્રી પ્રાર્થનામાં ૩૦ મિનિટ સત્સંગ, સંસ્કારની યુવાનો સાથે હંમેશા વાતો કરતાં હોય છે. આજુબાજુના ગામોમાં સત્સંગ સભાઓ થતી હોય છે. એમનાં સંતમંડળમાં પણ સાત દિવસે એક સંત સભા નિયમિત થાય છે. સંતોની નાની ભૂલોને પણ અવગણ્યા વિના શિસ્તપાલન, નિત્યનિયમ અને ગુરુકુળમાં કોલેજોમાં ઉચ્ચ પરિણામ લાવવાનાં આગ્રહી અને હિમાયતી છે. કોઈપણ વાલી પોતાના બાળકને અહીં મોટો ખર્ચ કરી ભણવા મોકલે આપણને સોંપે પછી એનું ચરિત્ર અને ભણતરનું ઘડતર સફળતાપૂર્વક કરવું આપણી ફરજ બની રહે છે. તે શિસ્ત અને અનુશાષનનાં આગ્રહી છે.

સ્વામીશ્રીનું જીવન સાદગીમય છે. ખાવાપીવાની બાબતમાં પણ નિઃસ્વાદી છે. એમનું માનવું છે કે સમાજે આપણને સાધુ તરીકે સ્વીકાર્યા હોય પછી એશ આરામ પાછળ પૈસાની કદી બરબાદી ના કરાય. તેથી એક સામાન્ય રૂપમાં રહેવું પસંદ કર્યું છે.

આ કલોલ ગુરુકુળની ભૂમીમાં કોઈ પ્રબળ તેજ છે. જેમ કહેવત છે કે રે “જબ કુત્તેપે સસ્સા આયા તબ બાદશાહને શહર બસાયા” અમદાવાદ માટે આ કહેવત પ્રચલિત છે. તેમ સ્વામીશ્રીએ આ ધરતી પર ઘૂણી ધખાવી છે. સમાજમાં શિક્ષણ, સત્સંગ, સંસ્કાર, સેવાની અહલેક જગાવી છે. સ્વામીશ્રી પોતે સંસ્કૃત અને અંગ્રેજીમાં અનુસ્નાતક કક્ષાથી ઉપરનું જ્ઞાન ધરાવે છે. શિક્ષણને આત્મસાત કર્યું છે. એમની યાદશક્તિ દાદ માંગી લે એવી છે. આજે પણ કથા પારાયણોમાં સતત ત્રણ ત્રણ કલાક સુધી પુસ્તકની જરૂર પડતી નથી. લગભગ ૩૦૦ જેટલા કિર્તનો કંઠસ્થ છે.

આવાં ઉમદા મેઘાવી, કર્મઠ, કર્મયોગી કથા સમ્રાટ, વિશ્વમંગલ ગુરુકુળની આધારશીલા નાંખનાર આઘસ્થાપક સંતશિરોમણી સ્વામીશ્રીનું જીવન સાદગીમય છે.

આ કલોલ ગુરુકુળ પાસે લગભગ ૪૦ વીઘા જેટલી જમીન છે. જેમાં તેમનાં સંત મંડળ સહિત જાતમહેનતે ખેતી કરીને લગભગ ૧૦૦૦ મણ ઘઉં, ૫૦૦ મણ જેટલી ડાંગર પકાવે છે. જે ગુરુકુળના બાળકો, સંતો અને અતિથિઓ

પાછળ વાપરીને અન્ય જગ્યાઓએ સેવામાં આપવામાં આવે છે. ૬૦ જેટલી ગાયોની ગૌશાળા છે. જેમાં ગાયોની સેવા કરી જેનું દૂધ મળે છે. એમાંથી દહીં, છાશ, ઘી બધું જ બાળકો માટે વપરાય છે. કોઈ વેચાણ થતું નથી.

દેશમાં કોઈ હોનારત, ધરતીકંપ, પુર જેવી મુશ્કેલીઓ આફત આવે ત્યારે સ્વામીશ્રી અને એમની સંતસેના આફતગ્રસ્તોની વ્હારે આવીને ફુડપેકેટ, દવાઓ, પાણી, કપડાની સહાય પૂરી પાડે છે. ગુરુકુળમાં ભણતાં બાળકોમાં કોઈ વિધવા ત્યક્તા કે અનાથ બાળક હોય તો તેને ભણવાં રહેવા વિગેરેની ફીની આર્થિક સહાય કરે છે. એટલું જ નહીં સમય આવ્યે યોગ્યતા મુજબ નોકરીની વ્યવસ્થા કરવા મદદ કરે છે.

પૂજ્ય સ્વામીશ્રીએ એમના હરિભક્તો અને સાહિત્ય રસિક સત્સંગીઓની મદદ લઈને કેટલિક સત્સંગ ઉપયોગી પુસ્તિકાઓ પ્રકાશિત કરેલ છે. જેવાં કે મોક્ષમાર્ગના મણકાં (ભાગ-૧, ૨, ૩), શ્રી હરિચરિત્ર રત્ન સાગર.

સ્વામીશ્રી અમારા માટે વાત્સલ્ય મૂર્તિ છે. આપણાં સંપ્રદાયમાં સંતોને કોઈ દુઃખી પરેશાન કરે તો કોઈને શ્રાપ નથી આપતાં કોઈ પ્રતિસાદ નથી આપતાં. સ્વામિનારાયણ ભગવાને જ વચનામૃતમાં આનો ઉલ્લેખ કરેલ છે. ગઢડા પ્રથમ ૩૧, ૭૧ લોયા ૧, વડતાલ-૧૧, ગઢડા મધ્યનાં ૪૫, ૬૩માં એવું કહ્યું છે કે મારાં સંતો અને હરિભક્તોનો દ્રોહ કરશે એ દુઃખી થશે અને ક્યાંય માફી નહીં મળે. જેનું જે કર્મ હોય એને એવું જ ફળ ભોગવવું પડેલ છે. છતાં ગુરુજીનો બધા ઉપર સાર્વત્રિક પ્રેમ જ છે.

મારા ગુરુજી સાથેનાં મેળાપ, સત્સંગ, સમાગમ કાર્ય અને પારાયણમાં થયેલાં અનુભવો સમાજમાં એમનાં દ્વારા શરૂ કરાયેલાં જ્ઞાન, સેવા, સત્સંગના અખાડા અને શિક્ષણ કાર્યને આહલેક જગાવનાર આ શ્રીજી મહારાજના ફરિસ્તા વિરલ વિભૂતી, સહજાનંદી સિંહ સમા ગુરુજીના શ્રીચરણમાં મન, વચન અને કર્મથી કોટી કોટી વંદન.

લી.

રમણભાઈ સાહેબ, ધાનજ

❖ દેવર્ષિ ભાઈ :

પૂજ્ય ગુરુજી સ્વામીશ્રી પ્રેમસ્વરૂપદાસજીના ચરણોમાં સાદર વંદન. પૂજ્ય ગુરુજીના સમાગમમાં ઘણા વર્ષોથી છું. તેમની નિશ્રામાં સત્સંગ-સંસ્કાર અને સેવાના ગુણો આત્મસાત કર્યા છે. આવા કળિયુગના સમયમાં એક સાચા સંત મળવા ખૂબ દુર્લભ છે. જેને હું મારા પર મહારાજની દયા માનું છું કે, મને આ ગુરુ તરીકે આવા સદ્ગુરુ મળ્યા. આ સત્પુરુષ સમાજને અને ખાસ તો યુવાનોને અંધકારમાંથી પ્રકાશ તરફ, શુદ્ધ સાત્ત્વિક જીવન, શિક્ષણ સત્સંગ અને વ્યસનમુક્તિ તરફનો માર્ગ પર લઈ જાય છે. તેમના તપોમન જીવન અને આધ્યાત્મિક આચાર વિચારના ઉચ્ચ ધોરણોને કારણે હજારો યુવાનો તેમની તરફ આકર્ષાયા છે.

મારો જન્મ ભલે મારા માતાપિતાએ કર્યો. પરંતુ માફ ધાર્મિક આધ્યાત્મિક ઘડતર અને ઉછેર પૂ. સ્વામીશ્રીએ કર્યું છે. તેમના સાંનિધ્યમાં મારા જીવનનું ઘડતર થયું. આવા વિરલ ગુરુવર્યના આશિષની છાયામાં મારા જીવનમાં સફળ રહ્યો છું.

આ શુભ ઘડીમાં મારા ગુરુજીના પુરૂષાર્થનું પુસ્તક લખાઈ રહ્યું છે ત્યારે હું એમનો અદનો સેવક દેવર્ષિ પટેલ તેમના ચરણોમાં કોટી કોટી વંદન કરું છું. એમની સાદગી અને આધ્યાત્મિક મહાનતાનો હું સાક્ષી રહ્યો છું એ મારું અહોભાગ્ય છે કે હું સ્વામીશ્રીના સતત સંપર્કમાં રહી શકું છું.

નારાયણપુરામાં મને સ્વામીશ્રીનો ભેટો થયેલો આજે વર્ષો વિતી ગયા છતાં પણ તેમનો સ્નેહ હજી પણ મારા માટે અકબંધ છે. સ્વામીશ્રીની નારાયણપુરાની મહંતાઈ દરમ્યાન અનેક ધાર્મિક પ્રસંગો બની ગયા. જેમાં દરેક પ્રસંગો અદ્ભુત સફળતાને વરેલા. અનો હું સાક્ષી રહ્યો છું.

સ્વામીશ્રી નારાયણપુરાની મહંતાઈ દરમ્યાન તેઓ કલોલ ગુરુકુળ પાછળ અથાગ પરિશ્રમ કરવા છતાં પણ ક્યારેય પોતાના નિત્ય-નિયમ અને મંદિરમાં હરિભક્તોને કથા-વાર્તા જેવા સત્સંગલક્ષી દરેક કાર્યોમાં પણ હાજર રહેતા. અને

કદાચ એવું પણ કહી શકાય કે, નારાયણપુરાના હરિભક્તો કથા-વાર્તાને રંગ ચડાવવામાં સ્વામીશ્રીની નારણપુરાની મહંતાઈનો મોટો ફાળો હતો. સ્વામીશ્રી કાયમ કહે છે કે જગતના સર્વે કાર્યો કરવા પણ, ક્યારેય ભગવાન ભુલાવવા ના જોઈએ.

સ્વામીશ્રી હંમેશા યુવાનોના સંસ્કાર અને ચારિત્ર્ય ઘડતર તેમજ તેમના આધ્યાત્મિક ઘડતર માટે પ્રયત્નો કરે છે. એટલા માટે પૂ. સ્વામીશ્રીએ મયુર પટેલ અને બીજા યુવકોને સાથે રાખીને યુવક મંડળન રચના કરાવી અને આ યુવક મંડળની સભા દર શનિવારે કરતા જેમાં લગભગ ૬૦-૮૦ યુવકો જોડાતા. સ્વામીશ્રી યુવકોને સાથે લઈને સત્સંગની ઘણી પ્રવૃત્તિઓ કરતા અને કરાવતા. એક વખત તો સ્વામીશ્રી એ બધા યુવકોને કલોલ ગુરુકુળ લઈ જઈને પ્રાતઃ પૂજા શિખવેલી. ત્યારબાદ લગભગ ત્રણ બસ જેટલા યુવકોને લઈને સૌરાષ્ટ્રની પંચતિથીની યાત્રા પણ કરાવી અને મહારાજનું તથા મહારાજના પ્રસાદિના સ્થળોનું મહાત્મ્ય પણ સમજાવ્યું. પંચાળામાં ઝીણાભાઈ ના દરબારમાં જ્યાં મહારાજ રાસ રમ્યા હતા. ત્યાં બધા સત્સંગી યુવકો રાસ રમ્યા એ પ્રસંગ અદ્ભુત અને અવિસ્મરણીય છે.

પૂ. સ્વામીશ્રીની એમની સાથે જોડાયેલા યુવકો તેમજ હરિભક્તોનું ચીવટપૂર્વક ધ્યાન રાખે અને હંમેશા આધ્યાત્મિક, સામાજિક અને આર્થિક રીતે પગભર થાય એવી પ્રેરણા આપે છે. સાથે સાથે જીવન સુંદર અને તંદુરસ્ત રાખવા યુવાનોને આજીવન વ્યસન મુક્તિના નિયમો આપે છે.

પૂ. સ્વામીશ્રી કથા-વાર્તાના ખૂબ આગ્રહી છે. એકવાર કલોલ ગુરુકુળથી નારણપુરા ગાયો માટે ધાસચારો લઈ જવાનો હતો. સ્વામીશ્રી એ એક ભાઈને આ જવાબદારી સોંપી. પણ પેલા ભાઈ પણ બીજા કાર્યમાં લાગી ગયા અને ભૂલથી ધાસ ભરવાનું રહી ગયું. પાછા ફરવાના સમયે સ્વામીશ્રી એ જોયું કે ધાસ ભર્યું નથી. તો તેઓ પોતે પણ અમારી સાથે ધાસ ભરવા લાગ્યા. રસ્તામાં મેં કહ્યું કે, “સ્વામીશ્રી તમે કેમ ધાસ ભર્યું દશ મિનિટમાં અમે ભરી લેત એમાં શું મોડું થઈ

જાત.” ત્યારે સ્વામીશ્રી એટલું જ બોલ્યા કે “નારણપુરા કેટલાય હરિભક્તો કથા માટે મારી રાહ જોઈને બેઠા હોય એમનો સમય ખોટી ન કરાય.”

બીજો પ્રસંગ પૂ. સ્વામીશ્રીનો યાદ આવે છે કે સ્વામીશ્રીને છપૈયામાં નૂતન મંદિર ઉદ્ઘાટનના ઉત્સવ પ્રસંગે યજ્ઞની સેવા સોંપવામાં આવી હતી. પણ સ્વામીશ્રીને પિતાશયની તકલીફ વધી ગઈ હતી એટલે સિમ્સ હોસ્પિટલના ડૉ. સંજયભાઈ ને બતાવ્યું એમણે કહ્યું કે દવાથી મટે એવું નથી લાગતું. તાત્કાલિક પિતાશયનું ઓપરેશન કરવું પડશે અને ઓપરેશનને નિર્ણય લેવો પડ્યો. પૂ. સ્વામીશ્રીની ટીકીટ કેન્સલ કરાવવી પડી અને એમની આજ્ઞા-આશીર્વાદથી શાસ્ત્રી સ્વામી હરિકૃષ્ણદાસજી તથા દિવ્ય સ્વરૂપ સ્વામી એ તથા હરિભક્તોએ મળીને યજ્ઞની સેવા ખૂબ સુંદર રીતે પૂર્ણ કરી.

પૂ. સ્વામીશ્રીને સિમ્સમાં દાખલ કરેલા અને એ મનું ઓપરેશન પણ ત્યાં જ કર્યું. ઓપરેશન કર્યું એ દિવસે રાત્રે ડૉક્ટર સાહેબે કહ્યું કે સ્વામીશ્રીને ઉંઘની દવાઓનો ડોઝ આપવામાં આવ્યો છે તો તેઓ સવારે મોડા જાગે તો ચિંતા ના કરશો. નિત્ય નિયમના આગ્રહી પૂ. સ્વામીશ્રીને દવાઓ આપી હોવા છતાં પરોઢે પોણાચાર વાગ્યે ઉઠી ગયા અને પથારીમાં સૂતા-સૂતા જનમંગલના પાઠ કર્યા. સવારે ડૉક્ટર સાહેબને પણ આશ્ચર્ય થયું કે, ‘આટલી સૂવાની દવા આપ્યા છતાં પણ સ્વામી કેવી રીતે ઉઠી ગયા ? દવાનો ડોઝ બપોરે ૧૨ વાગ્યા સુધી ઉઠવા ના દે.’ પરંતુ સ્વામીશ્રીની નિત્યનિયમની પ્રતિબદ્ધતા સામે દવાઓની અસર પણ ના થઈ. આવા સમયે મને સ્વામીશ્રીની સેવા કરવાનો અવસર મળ્યો એ મારું અહોભાગ્ય છે.

પૂ. સ્વામીશ્રીની પ્રેરણા અને આશીર્વાદનો પ્રસંગ ભુલાય એવો નથી. મારી સાથે બનેલી ઘટના અહીંરજૂ કરું છું. હું એમએસસી થઈ ગયો અને પી ઘણી બધી કંપનીઓમાં ઈન્ટરવ્યુ આપ્યાં. પણ ક્યાંય મેળ ના પડ્યો. આ વાત ૨૦૦૪ની સાલની છે. એટલે બધા પ્રયત્નો છોડી નારણપુરા મંદિર જઈને આખો દિવસ સ્વામીશ્રીની સેવામાં રહેતો તે જ્યાં જાય ત્યાં જતો અને રાત્રે પાછો ઘરે. એકવાર

સ્વામીશ્રી એ પૂછ્યું કે અલ્યા તારે નોકરી નથી કરવી કે આમ મારી સાથે ફર્યા કરે છે ? મેં કહ્યું કે કરવી તો છે પણ મળવી તો જોઈએ જે ?

પૂ. સ્વામીશ્રી થોડી વાર મારી સામે જોઈ રહ્યા. પછી કહ્યું કે ઘરે જઈને નાહી ધોઈને પાછો આવ. આ સમયે રાત્રીના ૧૧ વાગ્યા હતાં. પૂનમનો આગલો દિવસ હતો. તેમણે કહ્યું આપણે જેતલપુર ચાલતા જઈએ. દર્શન કરવા. રેવતીજી, બળદેવજી, હરિકૃષ્ણ મહારાજ કૃપા કરશે

અમે પાંચ જણા ચાલતા સ્વામીશ્રીની સાથે દર્શને નીકળ્યા અને ત્યાં પહોંચતા સુધીમાં તો ઘણા બધા ભક્તો જોડાતા ગયા અને સવારે ૮ વાગ્યે મારા પર ફોન આવી ગયો કે તમારો ઓફર લેટર તૈયાર છે આજથી જ નોકરી ચાલુ કરી દો.

પૂ. સ્વામીશ્રીએ રેવતીજી, બળદેવજી, હરિકૃષ્ણ મહારાજનો મહિમા સમજાવ્યો અને કહ્યું કે હવે દરેક પૂનમે દર્શન કરવા જવું. આમ સ્વામીશ્રી પોતાની સાથે રહેનારનું પણ ધ્યાન રાખે છે.

નારણપુરાની મહંતાઈ દરમ્યાન પૂ.સ્વામીશ્રી યુવકમંડળના ઘણા બધા યુવકોને પૂજા-સત્સંગની તાલીમ આપતાં. એમની વાતો સાંભળતા. એકવાર પૂ.સ્વામીશ્રી એ કહ્યું. “તમે બધા યુવાન છો. અત્યારથી જ પ્રભુનામ સત્સંગ કરો અને બને તેટલું વધુ ભજન કરો. પછી કહ્યું કે આપણે દર અગિયારસે કાળુપુર મંદિર ચાલતા જઈને નરનારાયણ દેવના દર્શને કરીએ.” આમ લગભગ દરેક અગિયારસે કાળુપુર મંદિરે ચાલતા દર્શન કરવા પોતે પણ યુવકો સાથે આવતા. આજે પણ ઘણા યુવકો અગિયારસના દિવસે ચાલતા કાળુપુર દર્શને જાય છે.

પૂ. સ્વામીશ્રીની કૃપા અને આશીર્વાદનો માર સાથે બનેલો બીજો પ્રસંગ. મારે કંપની તરફથી એક વર્ષ માટે લંડન જવાનું થયેલું. વીઝા આવી ગયા. બધું પતી ગયું ત્યાં સુધી આનંદ હતો. સ્વામીને વાત કરી તો એ પણ ખુશ થયા પણ મને ચિંતા હતી કે ત્યાં જમવાનું શું કરવાનું ? મેં સાહજીક રીતે ગુરુકુળને વાત કરી કે સ્વામીશ્રી ત્યાં જમવાનું શું કરીશ ? ડુંગળી લસણ વાળું ખવાય નહીં ને

મારે માટે ત્યાં કોણ એવું બનાવે? સ્વામીશ્રીએ કહ્યું કે તું જવાનો છે સાથે મહારાજને લઈને જવાનો છે?” મેં કહ્યું કે “હાસ્તો ! મહારાજને તો લઈને જ જવાનો ને” એમણે કહ્યું કે “તો શેની ચિંતા કરે છે, તેમની પર છોડી દે.”

એમના આશ્વાસન પછી ચમત્કાર થયો. મારા પર લંડનથી ફોન આવ્યો કે તમારા રહેવાની વ્યવસ્થા થઈ ગઈ છે. એ સત્સંગીનું જ ઘર છે અને જે પહેલા રાખવાની ના પાડતા હતા. પછીથી એમણે જ સંમતિ આપી. આખી વાત જ્યારે મેં લંડન જઈને કહી ત્યારે તે સત્સંગીએ કહ્યું હતું કે, “તમે મહારાજને લઈને મારા ઘરે આવ્યા હવે મારે પણ પાકા સત્સંગી બનીને રહેવું પડશે” એમ આમ પરોક્ષ રીતે પણ ગુરુજીના આશીર્વાદ એમને પણ મળ્યા અને એ પણ પાકા સત્સંગી બન્યાં.

આમ આવા દિવ્યપુરુષ પૂ. સ્વામીશ્રી સાથેના સત્સંગનું અને મારા અંગત અનુભવો આપ સૌ સાથે વહેંચ્યા છે. આવા વિરલ પુરુષો આપણને મહારાજે આપ્યા એ આપણા પરમ ભાગ્ય છે.

લી.

દેવર્ષિ પટેલના જય સ્વામિનારાયણ

❖ મયુરભાઈ

સાચાં સંતની સાધુતાનાં પરચા :

મયુરભાઈ પટેલના પૂ. ગુરુજીના ચરણોમાં સાદર પ્રણામ.....

હું મારાં પૂ. સ્વામીશ્રી સાથેના અનુભવ કહેવા માંગુ છું. ૧૯૯૯ ની સાલથી એમની સાથે જોડાયેલ છું. એમના વિચારો, નિત્યનિયમ, હરિકૃષ્ણ મહારાજ પરત્વેની અડગ આસ્થા અમને ખૂબ પ્રભાવિત કરે છે. અમને યુવાનોને ખાસ કરીને પરિશ્રમનું માહાત્મ્ય સમજાવ્યું છે. લોકકલ્યાણ અને આત્મકલ્યાણ માટેની રાહ ચીંધી છે. શરૂઆતનાં એમનાં સમાગમથી કે આજદિન સુધી ગુરુજીએ અથાગ પરિશ્રમ કરીને સૃષ્ટિ ઊભી કરી છે. છતાં જે ૨૦ વર્ષ પહેલાં ગુરુજીને જોયાં હતાં એ જ આજે છે. એમનાં સ્વભાવ નિત્યનિયમ, પરિશ્રમ, લોકકલ્યાણના

કાર્યો પૂરી નિજાથી પ્રમાણિક રીતે કરી રહ્યા છે.

એક પ્રસંગ યાદ આવે છે કે ઊનાળાનો સમય હતો. ગામડે સત્સંગ માટે જવાનું હતું. ભરબપોરનાં સમયે નારાયણપુરા મંદિરથી ગાડીમાં જવા નીકળ્યા અમે ગુરુવચન હેતવાળા વર્ષોથી ગુરુજી સાથે રહેતાં હતાં.

રસ્તામાં પૂ. ગુરુજીને પાણીની તરસ લાગી. એમણે પાણી માંગ્યું. સાથે ઘનશ્યામસ્વામી હતાં. એમની પણ ઉંમર ઘણી નાની હતી ત્યારે ઉતાવળમાં કે કોઈ કારણસર ગુરુજીનું પીવાનું જે ખાસ પાત્ર હતું એ સાથે લેવાનું ભૂલી ગયાં. ગુરુજી એમનાં નિયમ પ્રમાણે તેઓ પાણી પીવા પોતાનું અલગ ખાસ પાત્ર રાખતાં.

પૂ. ગુરુજીએ ત્રણ ચાર વાર પાણી માંગ્યું. પરંતું ઘનશ્યામ સ્વામી પાત્ર ભૂલી ગયેલાં એટલે અટવાયા. કેમ કરીને પાણી આપવું. હું ઘનશ્યામ સ્વામીની બાજુમાં બેઠો હતો. ઘનશ્યામ સ્વામીએ પાત્ર ભૂલી ગયાની વાત મને કરી. ફરીથી પૂ. ગુરુજીએ પાણી માંગ્યું. મેં ગુરુજીને સાચી વાત કીધી કે આપનું પીવાનું પાત્ર ઘનશ્યામ સ્વામી ભૂલી ગયાં છે તેથી પાણી આપી શકતાં નથી.

થોડીવાર પૂ. ગુરુજી કંઈ બોલ્યાં નહીં. થોડાં આગળ જઈ ગાડી ઊભી રખાવી. પોતાના વસ્ત્રોનાં એક ટુકડો ફાડી પકડીને બાંધીને ધીમે ધીમે પાણી પી લીધું. સ્ટીલનો ગ્લાસ હતો પરંતુ નિયમ પ્રમાણે પાત્ર નહોતું તો એમાં કોઈ બાંધછોડ કર્યા વિના નિયમ જાળવી રાખ્યો. સાધુતાનો નિયમ પાળ્યો જ અને ક્યારેય સાધુતા ભૂલતાં નથી.

પૂ. ગુરુજી સ્વામીશ્રીનો એક પ્રસંગ યાદ આવે છે અને આંખો નત થઈને આપોઆપ માથું નમી જાય છે.

એકવાર અમારે અમદાવાદ નારાયણપુરાની નજીક બાલાસિનોર ગામ હરિભક્તોની સભામાં જવાનું હતું. આ સભા ખાસ વ્યસનમૂક્તિ માટેની હતી. સમાજ સુધાર અને લોકકલ્યાણનાં કાર્યોમાં પૂ. સ્વામીશ્રી અગ્રેસર રહેતાં. અમારે પહોંચતા સાંજના પાંચ વાગી ગયેલાં અને સભામાં જતાં પહેલાં હેત ધરાવતા હરિભક્તો સાથે થોડી ચર્ચા કરવાની હતી અને એમનાં ઘરે ગયાં. સાંજનો સમય

હતો. ગુરુજીના નિત્યનિયમ પ્રમાણે ન્હાવાનો સમય થઈ ગયો. ગુરુજી ન્હાવા માટે ગયાં.

પૂ. ગુરુજી ન્હાઈધોઈને બહાર આવ્યાં ત્યારે એમનું ઉપરનું ઉપવસ્ત્ર ઓઢેલું એ અનેક જગ્યાએથી ફાટેલું હતું. મારી નજર પડતાં મેં પૂ. સ્વામીશ્રીને કહ્યું “આપનું આ ઉપરનું અંગવસ્ત્ર ખૂબ જગ્યાએથી ફાટેલું છે.” એમનો જવાબ હતો કે “અમારે સાધુને જૂનું શું અને ફાટેલું શું ? અમે ક્યાં આ અમારાં ઘરેથી કાઢી લાવ્યા છીએ. આ તો આ હરિભક્તો પ્રેમથી આપે છે. અમે તો વસ્ત્રને સો સો થીંગડાં મારીને પણ પહેરીએ.” મારા ગુરુજીની વાત નિરાળી છે. એમની સાદાઈ, વિનમ્રતા અને સાધુતાને કોટી કોટી નમસ્કાર.

પૂ. ગુરુજીના સાંનિધ્યમાં અમને હરિભક્તોને એમના દોરવણીથી, સત્સંગ, ઉપદેશ અને સૂચનાનું પાલન કરતાં અમે સૌ યુવકો હું મયુર પટેલ, દેવર્ષિ પટેલ અમારાં જેવા અનેક યુવાનોને માર્ગદર્શન આપીને અમારું જીવન બદલ્યું છે. સાચી સમજણ સાથે સાચું સુખ આપ્યું છે.

પૂ. સ્વામીશ્રીના ચરણોમાં કોટી કોટી નમસ્કાર.

સ્વામિનારાયણ ભગવાનનો જય જયકાર હો.

હરિકૃષ્ણ મહારાજનો જય જયકાર હો

આચાર્ય મહારા અને મોટા સંતોનો જય જયકાર હો.

લી. મયુરભાઈ પટેલ

❖ પટેલ કાળાભાઈ જોઈતારામ

૨૭, ગ્રીન સીટી વિભાગ-૨, પંચવટી, કલોલ, સઈજ

શ્રી સ્વામિનારાયણ વિશ્વમંગલ ગુરુકુળના મેનેજિંગ ટ્રસ્ટી સ્વામી પ્રેમસ્વરૂપદાસજી ના જીવનના સંસ્મરણોની ઝલક અને તેમના વિશેના મારા અનુભવોની વાત કરું છું. આજથી પચ્ચીસ વર્ષ પહેલા એટલે કે મારી ઉંમર ત્યારે ૨૫ વર્ષની હતી. ત્યારે હું ઘંટી ચલાવતો હતો અને ત્યારે સ્વામી પચ્ચીસ વર્ષ

પહેલા અત્યારે જ્યાં ગુરુકુળ કલોલ સઈજમાં બનાવ્યું છે ત્યાં મારી તેમની સાથેની મુલાકાત પટેલ રાજુભાઈ સોમાભાઈ પાપડીવાળાએ કરાવેલ અને ત્યારથી આજ સુધી મને ઘણા અનુભવો થયા છે અને તેમના વિશે હું મારા અનુભવો રજૂ કરું છું.

સ્વામીશ્રી આજથી પચ્ચીસ વર્ષ પહેલા કલોલ સઈજ ગુરુકુળમાં આવ્યા ત્યારે તે એક નાની મઢૂલી બનાવીને તે મઢૂલીમાં રહેતા હતા અને તે જાતે ખેતીવાડીનું કામ કરે અને ગુરુકુળ બનતું હતું તો તેમને જાતે મજૂરી કરેલ છે. અને આટલી મહેનત કરવા છતા તેમને મે કોઈ દિવસ તેમના શરીર પર થાક જોયો નથી અને તેમને આજ દિવસ સુધીના સમયમાં સખત મહેનત કરતા જોયા છે. અમે ભાઈબંધો એટલે કે રાજુભાઈ સોમાભાઈ પટેલ પાપડીવાળા (ઈટાદરાવાળા), તથા જયંતિભાઈ કેશવલાલ પટેલ (સઈજવાળા) (કેશવબાગવાળા) તથા ભીખાભાઈ નાથાભાઈ (સઈજવાળા) જ્યારે જ્યારે અમે ગુરુકુળમાં જઈએ એટલે સ્વામી જરૂર અમારી પાસે બે થી ત્રણ કલાક અમોને સત્સંગના ઉદાહરણો આપતા અને અમો બધા ભાઈબંધો એટલી મજા કરતા કે સ્વામીને પણ પોતાનો એમ લાગતું કે આ સત્સંગીઓએ મારા પરિવારના એક સભ્યો છે. તેવું તેમને લાગતું. અને અમે જઈએ એટલે સ્વામી પણ અમોને જોઈને તેમને ક્યાંક થાક લાગ્યો હોય તો પણ તે થાક ઉતરી જતો.

અમોએ સ્વામીશ્રીની સાથે નાની-મોટી ઘણી યાત્રાઓ કરેલી. એકવાર અમો સ્વામી સાથે કચ્છ-ભૂજની યાત્રામાં ચાર દિવસ ગયેલા તો એમા સ્વામીના હાથની રસોઈ જમવા મળી હતી અને એમાં એવો સ્વાદ આવે કે કૃષ્ણ ભગવાનને જેમ તાંદલજાની ભાજી મીઠી લાગે તેમ અમોને તેમના હાથની રસોઈનો સ્વાદ આવતો હતો. અને અમો સ્વામી જોડે પ્રવાસમાં ગયા હતા તો ખરેખર અમોને ઘર પણ ન હતું સાંભળતું અને અમોને અમારા ધંધાનો પણ કાંઈ વિચાર ન આવે અને અમોને તો એમ જ લાગ્યા કરે કે અમો ધામનું સુખ માણસતા હોય અને અમોને ઘણીવાર સ્વામીશ્રી હિંડોળા ઉત્સવ સમયે વિવિધ મંદિરોમાં હિંડોળા દર્શન કરવા લઈ જતા અને અમોને તેમની સાથે દરેક મંદિરમાં હિંડોળાના દર્શન પણ કરાવતા.

અમો ઘણીવાર સ્વામીશ્રીની સાથે બાલાસિનોરની જમીન ઉપર જઈએ એટલે પહેલા તો બાલાસિનોરથી કરીયાણું અને શાકભાજી લેવા માટે બાલાસિનોરમાં જઈએ તો કોઈપણ વહેપારી કરીયાણું તોલીને તો આપે જ નહિ. સ્વામીને થેલા ભરી ભરીને કરીયાણું અને શાકભાજી વેપારીઓ આપ્યા કરે અને અમો તે જોઈને વિચાર કરીએ કે સ્વામીને અહીંયા તો ભગવાન જેવા માને છે તો અમો પણ વિચાર કરતા કે કલોલથી બાલાસિનોર ૧૧૦ કીમી થાય છે તો પણ તેમના સત્સંગીઓ તેમને ભગવાન જેવા માને છે અને અમો સત્સંગીઓને પૂછીએ તો સત્સંગી ભાઈઓ કહે કે “અમોએ સ્વામી જોડે પહેલાં ઘણા વર્ષો પૂજા કરાવેલ તે પછી તો અમો ઘણા સુખી થયા છીએ.” તો અમો વિચાર કરતા કે ભગવાન જેવા સંત તો અમારી પાસે જ વસે છે તો અમો કેમ સ્વામીથી દૂર છીએ ખરેખર સ્વામીશ્રીને બહાર બહુ જ લોકો માને છે.

અમો એકવાર રાજસ્થાન ગયેલા તો રાત્રે અમો સત્સંગીભાઈના ત્યાં રોકાણ કરેલ તો અમે ગયા તો સત્સંગી ભાઈએ પહેલાં તો તબડકામાં પાણી લાવીને સ્વામીના પગ ધોએલા અને અમો વિચારતા જ રહ્યા અને પછી તો રાત્રે સત્સંગી ભાઈએ સરસ જમવાનું બનાવેલ તે તો અમો એટલું બધું જમ્યા કે અમો જીંદગીમાં પહેલીવાર આટલું જમ્યા હતા અને સવારે ઉડીને તે સત્સંગી ભાઈના ત્યાં મહાપૂજા કરી અને અમો સાથે મારા ભાઈબંધો રાજુભાઈ, જયંતીભાઈ, ભીખાભાઈ બધાં જ મહાપૂજામાં બેઠેલા અને પાછું બપોરે જમ્યા પછી ગાડીમાં બીજા ગામ ગયેલા અને એ તો એટલી બધી જ મજા આવી ગઈ કે તેનું વર્ણન ન કરી શકાય.

ખરેખર જે મૂર્ખ હોય તે આવા સત્સંગમાં ના આવે. મને તો સ્વામીએ ખૂબ ખૂબ હેતના આશીર્વાદ આપેલા છે. તો હું ઘંટી ચલાવવાવાળો આજે એક સુખી સંપન્ન થયો છું. અને મારા પરિવાર પર પણ સ્વામીના ચારેય હાથ છે. એ પણ અમારા બંને ભાઈનો પરિવાર આજે કેનેડામાં રહે છે. ખરેખર આપણી જો સાચી નીતિ અને સાચો સત્સંગ હોય તો ભગવાન જેવા આ સ્વામી આપણને મળ્યા છે.

આ કલોલ ગુરુકુળનો જે વિકાસ થયો છે તે પણ તેમાં કલોલનું એક મોટું નામ થયું છે અને ગુરુકુળમાં ૧૨૫ બેડની હોસ્પિટલ આવેલી છે અને કલોલ તથા કલોલ આજુબાજુ વિસ્તારના ઘણા દર્દીઓ આ સેવાનો લાભ લે છે. તે કલોલ વિસ્તારનું મોટું સદ્ભાગ્ય છે. સ્વામીજી કદાચ આ એરિયામાં ન આવ્યા હોત તો ઘણા લોકો આ સેવાથી વંચિત રહ્યા હોત. તદુપરાંત સ્વામીશ્રીએ આયુર્વેદિક કોલેજ, હોમિયોપેથ કોલેજ, ફાર્મસી કોલેજ જેવી ડીગ્રી એન્જનીયરીંગ કોલેજ, બી.એડ. કોલેજ, નર્સીંગ કોલેજ જેવી ઘણી બધી કોલેજો બનાવેલ છે તે પણ આ એરિયાનું સદ્ભાગ્ય છે તેથી આ એરિયાના લોકો સ્વામીશ્રીને પૂજ્ય ભાવે જુએ છે અને કોટી કોટી ધન્યવાદ આપે છે અને આ સિવાય ભીનમાળમાં ગુરુકુળ બની રહ્યું છે અને અમદાવાદમાં ઈંગ્લીશ મીડીયમ ગુજરાતી મીડીયમ, સીબીએસસી સ્કૂલો તથા ફીઝીયોથેરાપી કોલેજ અને બાલાસિનોરમાં પણ ૧૦૦ વિદ્યા જમીન આ સંસ્થાની છે.

ખરેખર ૨૫ વર્ષમાં આટલો બધો વિકાસ કરવો એ તો એક મહાપુરુષ જ કરી શકે. સ્વામીનું મગજ એક કુશળ વહિવટકર્તા જેવું છે તો આટલો બધો વિકાસ કરેલ છે.

ખરેખર હુંતો ખૂબ રાજી છું. કારણ કે કાંઈ કામ હોય તો સ્વામીશ્રી પોતે મને ફોન કરે અને કહે કે ‘કા’ભાઈ આપણે આટલું કામ કરવાનું છે અને મને એટલો બધો આનંદ આવે કે સ્વામીએ મને આ કામ સોંપ્યું છે તે જરૂર થવાનું છે. ખરેખર તો કામ સ્વામી જ કરે છે અને નિમિત્ત મને બનાવે છે. કારણ કે આ મહાપુરુષ ચપટી વગાડે અને તેમના કામ થાય છે. આ યુગમાં હું તો આ મહાપુરુષને ભગવાન જેવા જોવું છું.

ખરેખર સ્વામીશ્રી તમારા કામમાં જ્યારે જ્યારે જરૂર પડે ત્યારે અમો સેવામાં તૈયાર છીએ અને અમો પણ તમારા હેતુથી ખૂશ છીએ. શ્રી સ્વામિનારાયણ ભગવાન આપનું સ્વાસ્થ્ય સાફ રાખે અને તમો દિવસે દિવસે ઘણી પ્રગતિ કરો.

એમાં અમારી શુભેચ્છા છે.

લિ.

સ્વામીજીનો હજુરી સેવક

પટેલ કાળાભાઈ જોઈતારામ

❖ પટેલ રાજેન્દ્રભાઈ સોમાભાઈ, કલોલ (ઈટાદરાવાળા)

૪૩, શ્રીનગર સોસાયટી, સરદાર બાગ જોડે, કલોલ, ગાંધીનગર

મારી ઉંમર ૫૮ વર્ષની છે અને શાસ્ત્રી સ્વામીશ્રી પ્રેમસ્વરૂપદાસજી સૌપ્રથમ કલોલ આવેલ ત્યારે મારા પિતાશ્રી પટેલ સોમાભાઈ મોતીદાસ (ઈટાદરા) હાલ કલોલ તેઓ વર્ષોથી સ્વામિનારાયણ ધર્મ પાડતા. નજીકના ગુરુ શિષ્યના સંબંધ છે. સ્વામીશ્રીનું એટલું તપોબળ છે કે તેઓ શ્રી વચન બોલે તે પ્રમાણે થાય છે. એમની જોડે ઘણી યાત્રા ધર્મ સ્થળો સાથે કરેલ છે અને અમો એક સો (૧૦૦) માણસો લઈને પુલ્હાશ્રમ, છપૈયા, જાત્રા કરવા ગયેલ અને છપૈયા માં મને પથરીનો દુઃખાવો થયેલ અને સ્વામીએ કહેલ કે ‘કેમ મુડ નથી ત્યારે મેં કહ્યું કે મને પથરીનો રાત્રે ૧ વાગે દુઃખાવો ખૂબ જ થયેલ’ પરંતુ સ્વામીશ્રીએ કહેલું કે ચાલ પ્રસાદીના સ્થળે દર્શન કરવા જવાનું છે અને મટી જશે. ત્યારનો આજ બાર વર્ષ થયા પરંતુ હજુ સુધી દુઃખાવો થયેલ નથી માટે સ્વામી બોલે તે થાય પછી એનો અમને વિશ્વાસ છે. આવા તો ઘણા દાખલા અને અનુભવો સ્વામી બહુ જ સાહસિક આગવી સૂઝ ધરાવે છે.

કલોલ ગુરુકુળ બનાવ્યું તે કલોલની શોભા થયેલ છે આ શૈક્ષણિક સંસ્થા સર્વને ઉપયોગી છે અને દવાખાનું ૧૨૫ બેડનું બનાવ્યું તેથી આજુબાજુના ગામોને ઘણો જ લાભ થાય છે. ભુખ્યાને અન્ન અને દુખિયાને દવા આ સ્વામીશ્રીનું સૂત્ર છે.

લિ.

રાજેન્દ્રભાઈ સોમાભાઈ પટેલ

કલોલ, ઈટાદરાવાળા

❖ પટેલ ગાંડાભાઈ શિવદાસ

અમો પટેલ ગાંડાભાઈ શિવદાસ હાલ રામનગર સરપંચ, કલોલ ઈ.સ. ૧૯૯૯ના વર્ષની વાત છે. અમો પ.પૂ.ધ.ધુ. ૧૦૦૮ આચાર્યશ્રી તેજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીનો રામનગર ગામે પારાયણ માટે આમંત્રણ આપવાનું હોય તે માટે સંતોને સાથે લઈ જવા માટે અમો કલોલ મુકામે ગુરુકુળ આવેલ ત્યારે પ.પૂ. શાસ્ત્રી સ્વામીશ્રી પ્રેમસ્વરૂપદાસજીને રજુઆત કરવા આવેલ.

ત્યારે અહિંયા ઝૂંપડી હતી અને સ્વામીશ્રી પ્રેમસ્વરૂપદાસજી હતા નહીં. ત્યારે સંતોશ્રીને પૂછ્યું “સ્વામીશ્રી હાજર નથી?” તો સંતોશ્રીએ જવાબ આપ્યો કે “મોટા સ્વામીશ્રી ખેતરમાં ગયા છે.” તો અમો ખેતરમાં ગયા તો પ્રેમસ્વરૂપદાસજી પોતે જુવારનાં ખેતરમાં પાણી વાળતા હતા તો અમને આશ્ચર્ય થયું અને અમોએ પૂછ્યું “સ્વામીજી આપ પોતે કેમ પાણી વારો છો?” સ્વામીશ્રીએ જવાબ આપ્યો કે આપણે ગાયો છે તો તેના માટે ઘાસ પળા જોઈએ માટે જાતે મહેનત કરીએ છીએ.”

તે વખતે મજૂરોને પૈસા ચૂકવવા પણ સગવડ ન હતી. તેવા સમયે સ્વામીશ્રીએ પુરૂષાર્થ કરી એ વટવૃક્ષને ઉછેરીને ન કલ્પી શકાય તેવી સંસ્થા બનાવીને તૈયાર કરી છે. તેવા સંતોના આ જુના સ્મરણો યાદ આવતા હોવાથી શબ્દો દ્વારા વર્ણન કરવા પ્રયત્ન કરેલ છે.

લિ.

સરપંચ શ્રી ગામ-રામનગર, કલોલ

પટેલ ગાંડાભાઈ શિવદાસ

❖ કેતન દરજી

હું કેતન દરજી, પરમ પૂજ્ય પ્રાતઃ સ્મરણીય ગુરુદેવ શ્રી શાસ્ત્રીસ્વામી પ્રેમસ્વરૂપદાસજીના ચરણોમાં કોટી કોટી વંદન કરું છું.

પૂ. ગુરુજી ૧૯૮૭ ની સાલમાં ભૂજથી અમદાવાદ આગમન થયું ત્યારે

મંદિરમાં ભજન કિર્તનનો કાર્યક્રમ રાખેલો એદિવસે હું પણ ભજનમાં કાર્યક્રમમાં ગયો હતો. મને જાણ થઈ હતી કે ભૂજ નગરથી કોઈ મોટા સંતનું આગમન થયું છે. બીજા દિવસે ઘનશ્યામ મહારાજ પાસે દર્શન કરતો હતો ત્યારે શ્રીજી મહારાજની અલૌકિક કૃપાથી પૂ. ગુરુજીએ મને બોલાવેલો. આજ દિન સુધી મેં ગુરુજી સાથે સત્સંગ કર્યો છે. ગુરુજી જ્યારે અમદાવાદ મંદિર હતાં ત્યારે પૂ. મહારાજશ્રી ચોમાસે ગામડે ગામડે ફરવા મોકલે ત્યારે સંતો સાથે સેવામાં જતો.

સ્વામીશ્રીને સિદ્ધપુરની મહંતાઈ આપી એ પછી હરિકૃષ્ણ મહારાજનો પાટોત્સવ આવ્યો ત્યારે ગુરુજીએ પાટોત્સવ ખૂબ ધામધૂમથી ઉજવવાનું નક્કી કર્યું ત્યારે સિદ્ધપુરમાં માંડ ૨૫-૩૦ હરિભક્તો આવતાં. ત્યારે ત્યાંનાં હરિભક્તોએ કહ્યું કે આટલા હરિભક્તો ઉત્સવ કેવી રીતે ભવ્ય રીતે ઊજવાશે ? તો સ્વામીશ્રીએ કહ્યું “હરિકૃષ્ણ મહારાજ બેઠાં છે.” સ્વામીશ્રીની અડગ આસ્થાએ જબરદસ્ત સફળતા અપાવી હતી. સાચા સંત કોને કહેવાય એ સ્વામીશ્રીને મળ્યા પછી અમને અનુભવ થયો.

અમારું ૧૦-૧૫ છોકરાઓનું ગ્રુપ હતું. અમોએ પૂ. ગુરુજીની સાથે રાત્રીના ૨-૩ વાગ્યા સુધી સત્સંગ કરીને તેઓશ્રીનું સાંનિધ્ય માણ્યું છે. આ અમારાં જીવનને અવિસ્મરણીય લ્હાવો છે. ગુરુજીએ ખૂબ મહેનત કરીને આ સત્સંગનાં વડલાને સિંચ્યો છે.

ગુરુજીનો અથાગ પરિશ્રમ અને એમની અડગ આસ્થાનાં સાક્ષી છીએ.

લી. કેતન દરજી

સ્વામીશ્રીના હિત વચનો

સ્વામીશ્રી હરહંમેશ કહેતા હોય છે કે સંતોએ અને ભક્તોએ શ્રીજી મહારાજની શિક્ષાપત્રી, વચનામૃત અને સત્સંગિ જીવનનો સંદેશ ક્યારેય ભુલવો જોઈએ નહીં. વચનામૃતમાં શ્રીજી મહારાજ બોલ્યા છે કે ‘‘સાધુ પુરુષો કોપિન પહેરી જંગલમાં રહી શકે, પણ એનાથી મુમુક્ષુ, જીવોનું મોક્ષ સંબંધી કામ સધાતુ નથી. તેથી સંતોએ સુવ્યવસ્થિત વસ્ત્રો પહેરી સમાજમાં રહેવું જોઈએ જેથી અનંત જીવોના મોક્ષ સંબંધી કામ થઈ શકે.

ગુરુજી કહે છે કે ‘સ્વામિનારાયણ ભગવાનની કથા-વાર્તા, મહાપૂજા અને કિર્તનો કરવાથી જીવોના અનેક પ્રકારના વ્યવહાર સંબંધી ચમત્કારો સર્જાય છે. પણ તેવું ના માનવું જોઈએ કે મારી કથાથી કે મહાપૂજાથી આ ભક્તનું કામ થઈ ગયું. એ તો શ્રીજી મહારાજની કૃપાથી જ થાય છે.

સંતોએ કોઈ પણ કાર્ય વ્યવહાર કરવા માટે કરવું જોઈએ નહિ અથવા તો પોતાની મોટાઈ બતાવવા કરવું જોઈએ નહિ. જે કોઈ કામ કરવું તે ભગવાનની પ્રસન્નતા માટે જ કરવું.

અશક્ય કામ કોઈ શક્ય બની ગયું તો એમાં શ્રીજી મહારાજની પૂર્ણ દયા જાણવી આવું વિચારશો તો કોઈ કાર્ય તમારા માટે અશક્ય નહીં બની શકે. અને સંત પણ એને જ કહેવાય કે ભગવાનની કૃપાથી અશક્ય કાર્યનો પણ શક્ય બનાવી શકે.

સાચા સંતો ક્યારેય પણ પોતાના સ્વાર્થ માટે કોઈ કામ કરતા નથી. કોઈ સંતો મંદિરો બનાવવા, ગુરુકુળ બનાવવા, ધર્મશાળા તથા ગૌશાળા બનાવવા માટે કે પછી અન્ય કોઈ પણ ધર્મ સંબંધી કામ હોય છે તે કેવળ ભગવાનને રાજી કરવા માટે અને શ્રીજીમહારાજની પ્રસન્નતા માટે જ હોય છે. આ જગતમાં કોઈ પણ સંત પોતાના સ્વાર્થ માટે કામ કરતું હશે એ સમાજમાં પોતાની છાપ નહીં ઉપસાવી શકે. જેવી રીતે ચિત્રના હાથી ઉપર સવારી ના કરી શકાય તેમજ દિવાલે

ચિતરેલો સિંહ ક્યારેય પણ તરાપ ન મારી શકે.

મોટા સંતો કહેતા કે ‘સંતો હંમેશા સાદગીમાં શોભે’. ક્ષત્રિયાણી સ્ત્રી ઓઝલમાં સારી લાગે અને સાચો સાધુ મર્યાદામાં સારો લાગે. શ્રીજી મહારાજે દોરેલી રેખામાં રહે ત્યાં સુધી શ્રીજી મહારાજ એવી રક્ષા કરે હોવાથી બહાર ગયા પછી એનો કોઈ રણી ધણી નથી. સિતાજી એ લક્ષ્મણ રેખાથી બહાર પગ મૂક્યો તો રાવણ ઉપાડી ગયો. મોટા સંતોનું વચન છે કે ‘ભરવાડ કે રબારી પોતાના ઘેટાં ને સાચવવા માટે રાત્રિમાં વાડામાં પૂરી રાખે છે. એ ઘેટું વાડની મર્યાદા છોડીને બહાર પગ મૂકે તો એને સિંહ પકડી લે છે. તેમ ત્યાગી કે ગૃહસ્થના પંચવર્ત્માન શ્રીજી મહારાજે વચનામૃત, શિક્ષાપત્રી અને સત્સંગિજીવનમાં લખી જણાવેલ છે તેનાથી જો બહાર પગ મુકશે તો ભલભલા ખેરખાંને કાળ ઝપટ મારીને લઈ જશે માટે દરેકે સાવધાન રહેવું.

સંતો અને હરિભક્તોએ અસરપરસ ખૂબ હેત રાખવું તેમજ સંતોએ સંતોમાં અને સત્સંગીઓએ સત્સંગીઓમાં અસરપરસ હેત રાખવું. તે હેત માતાપિતામાં છે ભાઈ-બહેનમાં, પત્ની-પત્નીમાં, બાળકોમાં છે તેવું અસરપરસ હેત રાખવું અને એના તરફ પૂર્ણ મારાપણાનો ભાવ રાખવો.

શ્રીજી મહારાજના વચન છે કે ‘હેતે કરીને તો કડવા વચન પણ માની લેવામાં આવે છે. જેમ પિતા પુત્રને ગાંડો કહીને બોલાવે છે તોય સારું લાગે છે પણ નોકર શેઠના છોકરાને ગાંડો કહે તો માર પડે. કારણકે પિતા-પુત્રમાં હેત છે એવું હેત નોકરમાં ને શેઠના છોકરામાં નથી.

આ સમયે શ્રીજી મહારાજની કૃપાથી અન્ન વસ્ત્ર અને આબરૂની સંતો ભક્તોને કોઈ ચિંતા નથી. કારણ કે સ્વામિનારાયણ ભગવાને રામાનંદ સ્વામી પાસે માંગી લીધું છે. અને દરેકને સુખિયા કર્યા છે. તેથી નાનો મોટો કોઈ પોતા પાસે આવે તેને આદરથી અને યોગ્યતા પ્રમાણે સંભાળ રાખવી અને આ વાત તો શ્રીજી મહારાજે શિક્ષાપત્રીમાં પણ લખી છે.

‘ભગવાનમન્દિરં પ્રાપ્તો યોગ્યાર્થી કોઽપિ માનવઃ’

સમયસર ભગવાનના મંદિરે આવે તેને ભોજન જમાડીને તૃપ્ત કરવો તેથી તો આપણા સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયમાં ભોજનાનંદ અને ભજનાનંદ બે સાથે જ હોય છે. મોટા સંતોએ પરિભાષા બાંધી છે કે ભૂખ્યાને રોટલો અને દુખિયાને દવા આપવા એમાંથી ક્યારેય પાછા ન પડવું.

આપણા સંપ્રદાયમાં સંતો ભક્તો સાથે હેત રાખે છે તો ધાર્મિક કાર્યમાં ધાર્યા કરતા માણસ વધે છે. ગૃહસ્થાશ્રમીઓને અરસપરસ હેત નહી હોતું. તેથી તેઓના પ્રોગ્રામમાં ધાર્યા કરતા માણસ ઓછું થાય છે. તેથી જ એક સંતે લખી જણાવ્યું છે કે ‘મઘનું ટીપું કે ગોળનું ઢેકું જ્યાં પડ્યું હોય ત્યાં માંખો ભેગી થાય છે. પરંતુ સૂર્યનો પ્રકાશ સાથે હોય તો જ થાય. રાત્રીના બાર વાગ્યે ગોળના આખા ગોડાઉનમાં કોઈ માખીઓ બેસતી નથી, તેમ જો આપણાં ભાવ હોય તો ભક્તો દોડીદોડીને તમારી પાસે આવશે અને તમે કહેશો એ મનમાની સેવા કરશે.

ગૃહસ્થાશ્રમીઓ અને ત્યાગાશ્રમીઓ બનીને પોતાના સંતાનો અને શિષ્યો તરફ ખૂબ કાળજી-પૂર્વક ધ્યાન આપવું અને ખૂબ સારા સંસ્કારોનું સિંચન કરવું.

જે ગુરુઓએ પોતાના શિષ્યો તરફ ધ્યાન રાખી સંસ્કારોનું સિંચન કરેલું છે તેવા શિષ્યો ગુરુને છોડીને ક્યાંય જતા નથી. ગુરૂ જેમ શિષ્યોનું ચિંતવન કરે છે તેમ જ શિષ્ય ગુરુનું ચિંતવન કરે છે તેમજ ગૃહસ્થો પોતાના સંતાનોનું ધ્યાન રાખી સારા સંસ્કારો આપે છે એવા સંતાનો રાત્રી દિવસ માતા-પિતાનું ધ્યાન રાખે છે.

વેદ વાક્ય છે કે “ગૃહસ્થાશ્રમીનું જીવન લગ્ન પછી ચાર વસ્તુથી શોભતું હોય છે. એક તો સારી સંતતિ બીજી સારી સંપત્તિ ત્રીજી સારી સંસ્કૃતિ અને ચોથું સારી સંમતિ. લગ્ન પછી બાળક ન હોય તો ગૃહસ્થ જીવનની મજા મરી જાય, બાળક હોવા છતાં જો સંપત્તિનાં હોય તો એ ગૃહસ્થાશ્રમી દુઃખી થાય છે. સંપત્તિ હોય પણ સંસ્કૃતિ કહેતા સારા સંસ્કારો અને સદ્વિદ્યા ના હોય કે પછી ઘરમાં અરસપરસ એકબીજામાં સ્નેહ ન હોય તો તેવું ઘર દુઃખમાં ડુબી જતું હોય છે. માટે સારા ગૃહસ્થાશ્રમીએ પોતાના જીવનમાં આટલું ધ્યાન અવશ્ય રાખવું.

આપણા સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના સંતો તેમજ વિવિધ પ્રકારના સંપ્રદાયના સારા સંતો પોતાના સુખનો ત્યાગ કરીને રાત્રિ દિવસ મંદિરો, ગુરુકુળો, ધર્મશાળા અને ગૌશાળાઓ જેવા કલ્યાણકારી કાર્યોમાં સ્વામિનારાયણ ભગવાનને સંભાળીને રચ્યાપચ્યા રહે છે તે માત્ર પોતાના સુખનો ત્યાગ કરી લોકોના કલ્યાણ માટે જ કાર્ય કરતા હોય છે. બાકી તો આ સમયે સંતો ઉપર શ્રીજી મહારાજની મોટી મહેરબાની છે કે જે ગામમાં જાય તે ગામમાં પહોંચ્યા પહેલા લાડુ અને માલપુવા તૈયાર જ હોય છે. તેમ છતાં સમાજનું માન-અપમાન સહન કરીને લોક કલ્યાણનું કામ કરે છે. એ માત્ર શ્રીજી મહારાજની પ્રસન્નતા માટે છે.

ભૂજના સ્વામી ધર્મજીવનદાસજી નાના-નાના સંતોને બપોરે ભોજન પછીની કથામાં બેસાડીને હર હંમેશ ઉપદેશ આપતા કે “ હે સંતો લોકોને ખોટું આકર્ષણ થાય એવી વેશભૂષા આપણે સાધુ પુરુષોને ન રાખવી જોઈએ. જેથી હરિભક્તો અવગુણ લે અને પોતાના મોક્ષ માર્ગમાંથી પડી જાય.

મોટા સંતોની વાણીથી કે વર્તનથી કોઈ જીવને દુઃખ લાગ્યું હોય તો પોતે તેને રાજી કરવા માટે તેમના ઘરે જઈને ક્ષમા માંગેલી છે. એવા આપણા સંપ્રદાયનામાં ઘણા જ દાખલા છે.

આપણે પ્રસિદ્ધ ઉદાહરણ ગુણાતીતાનંદ સ્વામીનું જાણેલું જ હશે. ચોમાસાની ઋતુ હતી સ્વામી ગામડાઓમાં કથા કરવા ગયેલા. હરિભક્તો બધા કથા સાંભળવા માટે આવતા પણ ધોવા માટે સ્વામીએ પાણીની ડોલ ભરીને પગથિયા ઉપર મૂકી હતી. જેથી ભક્તો બધા પગ ધોઈને અંદર આવે તેમાં એક સાકા પટેલ પગ ધોયા વગરે મંદિરમાં આવ્યા તેથી સ્વામીશ્રીએ તેને કહ્યું કે “પટેલ પગ ધોઈને આવો” તે પટેલ ઘરે ચાલ્યા ગયા. સ્વામીશ્રીએ જોયું કે “પેલો પગ ધોવા ગયો તે પાછો આવ્યો જ નહીં. તેથી એક હરિભક્તને બોલાવવા મોકલ્યા તોય ના આવ્યો. પછી સંતને બોલાવવા મૂક્યા તોય ના આવ્યો. પછીથી તો સ્વામી જાતે બોલાવવા ગયા તો સ્વામીનું અપમાન કરતા કહે કે “ હું પગ ધોવા આવ્યો છું. તો પગ ધોઈને આવીશ. આ મંદિર તમારું નથી અને આ મોદ પણ તમારી

નથી તેથી અમારે જેમ ફાવે તેમ કરીશું. તેમ છતાં સ્વામીશ્રીએ એમની સમજાવવાનો પૂરો પ્રયાસ કર્યો એ માત્ર એક શ્રીજી મહારાજની પ્રસન્નતા માટે જ છે.

આવો જ એક દાખલો રઘુસ્વામીના ગુરુકૃષ્ણજીવન સ્વામી એમના ગુરુ હરિસ્વરૂપ સ્વામીના સમકાલિનનો છે.

સ્વામીએ કહ્યું કે ‘અમો સત્સંગ કરવા માટે અમારી નાની ઉંમરમાં ગુરુજીની સાથે ગામડાઓમાં ગયેલા બપોરે ઠાકોરજીના થાળ થયા પછી એક પટેલની વાડીએ નાના-નાના સંતો ગુરુજીની આજ્ઞા લઈ સ્નાન કરવા ગયા. ત્યાં એક પાણીનો હોજ હતો તે હોજમાં પટેલ કોસથી પાણી ભરતા હતા અને અમે ટાંકા ઉપરથી કુદકામારીને સ્નાન કરતા હતા. આ જોઈને કોસ ચલાવવાવાળા પટેલ ખીજાયા અને બોલ્યા કે “ગૃહસ્થોના લાડુ ખાઈને સાધુઓ તાગડધીન્ના કરે છે.” પછી તો મન ફાવે તેમ બોલ્યા અમો પછી કપડા પહેરી ચાલ્યા ગયા.

ગુરુજીને વાત કરી ‘આવું થયું’ તેથી ગુરુજી બીજે દિવસે આવી એ કોસ ચલાવતા પટેલને સાષ્ટાંગ દંડવત્ કર્યા અને પટેલની માંફી માંગી અને કહ્યું કે “અમારા છોકરાં તોફાન કરે એમાં અમારો જ દોષ હોય” તેથી પટેલ પણ દોડીને સ્વામીને પગે લાગીને કહ્યું “સ્વામીજી હું નાના-સંતોને બોલ્યો એ મારી ભૂલ હતી તે આપણી પાસે ક્ષમા માંગું છું. કારણ કે જેવા અમારા છોકરાં એવા તમારા પણ હોય તેથી મારે આવું ના કહેવું જોઈએ.”

પછીથી સ્વામીશ્રીએ કહ્યું કે “કાલે મારા તરફથી રસોઈ લ્યો અને મને ક્ષમા કરો.” બીજે દિવસે સ્વામીએ રસોઈ લઈ હરિભક્તોને રાજી કર્યા. આ એક માત્ર શ્રીજી મહારાજને રાજી કરવા માટે જ છે.

સંતોએ નાનું મોટું કોઈ પણ કામ કરતા અહંકાર કહેતા અભિમાન આવવા દેવું નહિ જ્યારે એમ લાગે કે “આ કામ મેં કર્યું ત્યારે એમ વિચાર કરવો કે આમાં તો ઘણાનો ફાળો છે.” ઉદાહરણ તરીકે કોઈ મકાન બનાવતા હોઈએ તો એમાં ઈંટો, લોખંડ, સિમેન્ટ આ બધું અલગ અલગ ફેક્ટરીમાંથી આવેલ છે.

આ બધી ફેક્ટરીઓ જ ના હોય અને આ વસ્તુ જ ના મળી હોય તો મકાન બનાવવું સંભવિત બને જ નહિ. માટે ઘણાના પ્રતાપથી હું આ કામ કરી રહ્યો છું. આઈનસ્ટાઈને પોતાની ઉક્તિમાં જણાવ્યું છે કે જે હું મકાનમાં બેઠો છું અથવા સ્કૂલમાં ભણું છું. અથવા જે કંપનીમાં કામ કરું તે મેં તો નથી બનાવીને? બીજાએ બનાવી છે તો એનો લાભ મને મળે છે હવે હું જે બનાવીશ તેનો લાભ પણ બીજાને મળવો જોઈએ તે આપણું કર્તવ્ય છે.

બીજા ધોરણની કવિતામાં આવતું કે એસી-પંચ્યાશીની ઉંમરે એક દાદા આંબાવાવતા આ તેથી કોઈએ પૂછ્યું કે દાદા આ ઉંમરે આંબા વાવો છો તો તેની કેરી તમે ખાવા પામશો. દાદાએ જવાબ આપ્યો કે હું જેની કેરી ખાવ છું એ કોઈકે જ વાવી હશે ને તેમ વાવેલા આંબાના ફળ પણ કોઈક ખાશે તેથી મારી મારો પ્રયત્ન છોડવો જોઈએ નહીં.

પ્રયત્ન કરતા વિઘ્ન અવશ્ય આવશે પણ વિઘ્ન આવવાથી મનોબળ વધશે. બુદ્ધિમાં તિક્ષ્ણતા આવશે. વિઘ્ન આવ્યા પછીની પ્રગતિ બહુ ઝડપથી થશે. પછી અધ્યાત્મિક હોય કે વ્યવહારિક હોય તેથી નિષ્કામ પણે કાર્ય કર્યા જ કરવું નિષ્કામ કર્મ માણસને મોટી પ્રગતિના પંથ ઉપર લઈ જાય છે.

સંતો અથવા ગૃહસ્થને નિષ્કામ પ્રવૃત્તિમાં પણ એટલું અનુસંધાન રાખવું જરૂરી છે. કે ભગવાન ભુલાય નહીં. નિષ્કામ કર્મ કરનારા આ જગતમાં ઘણા જ બધા ભજે છે. પણ તેમાં ભગવાનના અનુસંધાન સાથે નિષ્કામ કર્મ કરનારા બહુ વિરલા ભક્ત છે. માટે જે કામ કરવું તે ભગવાનની અખંડ સ્મૃતિ સાથે કરવું.

બીજી મહત્વની વાત એ છે કે ભગવાનના અનુસંધાન સાથે કામ કરનારની વિનમ્રતા પૂર્વકનો ગુણ ક્યારેય ભુલાવો જોઈએ નહીં. એટલે કહેતા અતિ સરલ રહેવું કારણ કે ભગવાનની સ્મૃતિ રાખીને જે કામ કરે છે તેને ભગવાન આ લોકની અને પરલોકની મોટી સંપત્તિ આપે છે. આવી મોટી પદવીને પામ્યા પછી ક્યારેય છડી ન જવું. ભૂજના મહંત સ્વામી ધર્મજીવનસ્વામી નાના સંતોને આ માટે બંધીયું અને દાંતરડાની તથા ચક્રવેણ રાજાની વાત કરતા.

જુનાગઢમાં ગીરનારના જંગલમાં કઠીયારો અને તેની માં બંધીયું અને દાંતરું લઈને લાકડા કાપવા ગયેલા. લાકડા કાપીને પાછા વળતા હતા એમને ગુણાતીતાનંદ સ્વામીને જોયા. પરંતુ ગુણાતીતાનંદ સ્વામીની સાથે એક સંત ઠંડીથી ઠરીને મૂર્છિત થઈ ગયેલા. તેથી ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ એમની પાસેથી લાકડાની યાતના કરી. ત્યારે કઠિયારાની માંએ એના દિકરાને કહ્યું કે “એક ના બે ભારા આપી દે. સંત આપણા ઉપર દુઆ કરશે.”

પછી લાકડા સળગાવી સંતને તપાવ્યા. સંત સ્વસ્થ થયા તેથી ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ તેને આશીર્વાદ આપતા કહ્યું કે “તમોએ મારા સંતને માટે લાકડા આપ્યાં તો હવે તમારે ભારો નહીં બાંધવો પડે.” તેથી કઠીયારો બોલ્યો કે “ભારો ન બાંધીએ તો ભૂખે મરીએ.” ત્યારે એની માં બોલી કે “બેટા અલ્લાને સુખી કરવા હતા તો આ દશા શા માટે આપી માટે અલ્લા સર્વશક્તિમાન છે. આપણું કંઈક સારું થવાનું છે.”

તે જ દિવસે સાંજના સમયે નવાબ સરકાર નગરયાત્રા એ નિકળ્યા તે મસયે આ કઠિયારો અને તેની બહેન આ સવારી જોવા માટે ઊભા રહ્યા. નવાબ સરકારની દૃષ્ટિ કઠિયારાની બહેન પર પડી. આ જુવાન દિકરીનું મુખ જોઈને નવાબ આકર્ષાયા. એને પોતાની પટરાણી બનાવી સાથે સાથે કઠિયારાને સરકારે પોતાની સેવામાં રાખ્યો. થોડાક દિવસમાં કઠિયારો બધા જ કાર્યમાં નિષ્ણાત બન્યો. તેથી રાજાએ તેને દિવાનની પદવી આપી. એ દિવાન તરીકે કચેરીમાં કામ કરે છે. તેમ છતાં સવારે નિત્ય ઠાકોરજીની પૂજા કરે અને પૂજાની સાથે બંધીયો અને દાંતરું પણ રાખતો.

ઘણા વર્ષો પછી આ વાતની રાજાના બીજા કારભારીઓને ખબર પડી તેથી આની ફરીયાદ રાજા સાહેબને કરી. તેથી નવાબ સાહેબ પણ પોતે વહેલી સવારે એની પૂજામાં જોવા માટે આવ્યા. નવાબ સાહેબને આંચકો લાગ્યો. આનાથી તો આ કોઈનું ખોટું કરશે. ત્યારે નવાબ સાહેબે દિવાનને પૂછ્યું કે “દિવાનજી આ બંધીયો દાંતરું શા માટે રાખો છો?” ત્યારે દિવાનજીએ કહ્યું કે “ હું કોઈ

સરકારનો કર્મચારી નથી ને હું કોઈ દિવાનજી નથી હું તો લાકડા કાપનારો એક કઠિયારો છું. પરંતુ ગુણાતીતાનંદ સ્વામીની સેવા કરવાથી એની દુવાથી આ લાકડા કાપવાનું છૂટી ગયું અને હવે દિવાન તરીકે બેઠો છું.”

હું મારા મનને સમજાવું છું કે જો ગુણાતીતાનંદ સ્વામીને યાદ નહીં કરે તો તારા ભાગ્યમાં બંધીયો અને દાતરડું છે. આ હતા બાહુદિન ખાન નવાબ જેની બાહુદિન ખાન કોલજે જુનાગઢમાં બનાવેલી છે. અને આજે પણ વિદ્યમાન છે. જેને પાછળથી નવાબ સરકારે બાહુદિન ખાનને પોતાના સંતાન નહીં હોવાથી પોતાની ગાદી આપી હતી.

આ વાત પૂજ્ય સંત સ્વામી ધર્મજીવનદાસજીના મુખથી સ્વામીશ્રીએ અનેકવાર સાંભળી છે અને સાથે બીજી એક ચક્રવેણ રાજાની કથા પણ કહેતા.

ચક્રવેણ રાજા પોતે રાજા હોવા છતાં પોતે અને પોતાના પત્નીને બે બળદ રાખીને ખેતી કરતા હતા અને ખેતીમાંથી જે ઉત્પન્ન થાય તેનાથી પોતાની આજીવિકા ચલાવતા હતા. પરંતુ પ્રજાનો પૈસો પોતાના વ્યવહારમાં વાપરતાં નહીં.

એકવાર ચક્રવેણ રાજાના પત્ની એટલે કે રાણીએ રાજાને કહ્યું કે ‘આપણે આટલી સાદગીથી શા માટે રહીએ છીએ.’ રાજાએ જવાબ આપતા કહ્યું કે ‘આપણે આપણી ખેતીમાંથી આટલું જ ઉત્પન્ન કરી શકીએ છીએ’ પણ રાણીએ હઠ લઈને કહ્યું કે ‘આપણે રાજા હોઈએ એ નાતે પ્રજાની મિલકત એ આપણી મિલકત જ છે અને રાણી તરીકે હું આવા સાદા વસ્ત્ર ધરેણાં પહેરું તેથી મારી બહેનપણીઓ મારી મજાક ઉડાવે છે. માટે મારે મૂલ્યવાન વસ્ત્ર દાગીના જોશે.’

રાજાએ કહ્યું કે “મારી પાસે એવી કોઈ સંપત્તિ નથી પણ તમારે એ બધું જોઈતું હોય તો ચક્રવર્તિ રાજા રાવણની પાસે જાઓ. પછી રાજાની સૂચના પ્રમાણે પ્રધાનજી ડોલીમાં બેસાડીને રાજા રાવણ પાસે ગયા અને બહુ મૂલ્ય વસ્તુની માંગણી કરી. પરંતુ રાવણે સ્વીકાર્યું નહીં.

પ્રધાનજીએ કહ્યું કે ‘રાજા સ્વીકારી લ્યો અને ચક્રવેણના પત્નીને સવા

મણ સોનું આપો.’ પણ રાવણને આ વાત માન્ય ન હતી તેથી પ્રધાનજીએ અનાજની મુઠ્ઠી ભરી અને ચોકમાં નાખી તેથી પક્ષીઓ ચણવા લાગ્યા ત્યારે પ્રધાનજીએ રાવણને કહ્યું કે “તમે આને ચણતા બંધ કરી શકો.” રાવણે કહ્યું કે “શક્ય નથી” પછી પ્રધાનજીએ રાવણની આણ આપી પક્ષીઓ બંધ ન થયા. પછી બીજા રાજાઓની આણ આપી તોય બંધ ન થયા. પછી ચક્રવેણ રાજાની આણ આપી. તેથી પક્ષીઓ ચણતા બંધ થઈ ગયા. આ જોઈને રાવણ વિષ્ણુ પામ્યો પણ ચક્રવેણ રાજાના મહિમાને સ્વીકારી શક્યો નહીં.

પછી પ્રધાનજીએ લંકામાં જેવો રાવણનો મહેલનો કિલ્લો હતો તેવો જ કિલ્લો અને શિખરો માટીના બનાવ્યા પછી રાવણને પૂછ્યું કે “તમારા સોનાના કિલ્લા જેવો જ આ માટીનો કિલ્લો છે કે નહીં ? રાવણે કહ્યું કે હા, પણ મારો કિલ્લો સોનાનો છે અને તે બનાવેલ માટીનો છે. પછી પ્રધાનજીએ બીજા રાજાઓની આણ આપી અને એક શિખર માટીના કિલ્લાનું પાડ્યું પણ એનાથી રાવણના કિલ્લાને કે મહેલને કોઈ અસર ના થઈ. પછીથી પ્રધાનજીએ ચક્રવેણ રાજાની આણ આપી અને માટીનું શિખર પાડ્યું. તેથી રાવણના મહેલનું શિખર નીચે પડ્યું. આ જોઈને રાવણને અતિ આશ્ચર્ય થયું અને એને મનમાં નક્કી થયું કે ચક્રવેણ રાજા ઘણો પ્રતાપી છે. આ આશ્ચર્ય જોયા પછી રાવણે સવા મણ સોનું આપવાનું નક્કી કર્યું.

આ આશ્ચર્ય ચક્રવેણ રાજાના પત્નીએ પ્રત્યક્ષ જોયું અને વિચાર્યું કે ચક્રવર્તી રાજા રાવણ કરતા મારા પતિ ચક્રવેણનો પ્રતાપ ઘણો જ મોટો છે અને એ પ્રતાપ સચ્ચાઈ, સાદગી અને પ્રમાણિકતાનો છે. તો મારે પણ મારા પતિના પગલે ચાલવું જરૂરી છે. તેથી રાણી સોનું લીધા વિના ખાલી હાથે પાછા ફર્યા. ચક્રવેણ રાજાએ પૂછ્યું. “કેમ ખાલી હાથે પાછા આવ્યાં” ત્યારે જવાબ આપતા જણાવ્યું કે ‘મને સમજાયું અનિતિ અને અન્યાય કરતા નિતિ અને પ્રમાણિકતામાં ખૂબ મોટી તાકાત છે. તેથી હવે હું આપની પાસે સાદગીમાં જીવ્યા સિવાય ક્યારેય બીજી કોઈ અપેક્ષા નહીં રાખું.’

સ્વામીશ્રી પોતાનાં સંતમંડળને હરહંમેશ કહેતાં આ સ્કૂલ કોલેજના

કારખાનાં કુટવા આપણને સ્વામિનારાયણ ભગવાને આ જગતમાં નથી મોકલ્યાં. આપણે તો શ્રીજી મહારાજના ગુણ ગાવા, સાંભળવા અને ભક્તોને સંભળાવવા મહારાજે મોકલ્યા છે. માટે સાવધાન રહેજો. આ કારખાના તો અહીંજ રહેશે. પરંતુ એમાં લપેટાયા તો ચોર્યાશી લાખ જન્મનાં ચક્કરમાં અહીંજ ભટકવું પડશે. આ કારખાના એટલા માટે કર્યા છે કે આપણો વ્યવહાર ચાલે અને કોઈ આગળ હાથ લાંબો ન કરવો પડે, સુખદુઃખના સમયમાં એકબીજાને મદદ કરી શકીએ. આ બધું અગત્યનું નથી ફક્ત શ્રીજી મહારાજનું સ્મરણ જ અગત્યનું છે.

સ્વામીશ્રી પોતાના સંત મંડળને કાયમ કહેતા કે હે સંતો આપણો સંપ્રદાય સર્વાંગી છે. એમાં ચાર અંગ મુખ્ય હશે. (૧) ધર્મકુળ આચાર્યશ્રી (૨) આચાર્યશ્રીએ પ્રતિષ્ઠા કરેલી મૂર્તિઓ (૩) આચાર્ય એ દીક્ષા આપેલા સંતો (૪) આચાર્યશ્રીએ માન્ય કરેલા શાસ્ત્રો. આ ચારને અનુસરીને રહેજો. મોટા મહારાજશ્રી કહેતા કે “સતિ થવું હોય તો પોતાના ઘરમાં થવાય. પારકાનું ઘર વસાવી સતિ ના થવાય. તેમ આપણે સુખી થવું હોય તો અમદાવાદમાં નરનારાયણ દેવની મહારાજે સ્થાપના કરી છે એ નરનારાયણદેવ મહારાજનું સ્વરૂપ છે એમ માની નરનારાયણદેવ ભગવાનને અને સ્વામિનારાયણ ભગવાનને રાજી રાખશો તો સુખી થશો.

સ્વામીશ્રી સંતોને કાયમ ભલામણ કરતા કે આજે ધર્મકુળમાંથી જે આચાર્ય ગાદી ઉપર આવે છે બિરાજે છે તેને ખુદ સ્વામિનારાયણ ભગવાન મોકલે છે. આવા ડાહ્યા અને શાણા આચાર્ય રાત્રિ-દિવસ સુખદુઃખની ચિંતા કર્યા વિના અવિરત સેવા કરે છે. વર્તમાન આચાર્ય શ્રી કોશલેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજે આ સત્સંગ માટે પોતાના સુખને જતાં કરીને બલિદાન આપેલું છે. આટલો બહોળો સંપ્રદાય છે ઘણીવાર મહારાજશ્રી પાસે જઈએ અને આપણી માંગણી મૂકીએ પણ ક્યારેક માંગણી મંજૂર ના થાય. પરંતુ પ.પૂ.ધ.ધુ. ૧૦૦૮ આચાર્યશ્રી કોશલેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજ પૂરો પ્રયાસ કરીને સંતો અને હરિભક્તોની માંગણીને ધ્યાનમાં લઈને સફળ કરે જ છે. આચાર્ય મહારાજશ્રીને પણ સંતો અને હરિભક્તોની મર્યાદાનું ધ્યાન રાખવું પડતું હોય છે.

રિદ્રોલ ગામના મંદિરમાં સભા થઈ તે સમયે પ.પૂ.ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી કોશલેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજે એક સરસ વાત કહી હતી કે ‘એક રાજાનો કુંવર અને એક મંત્રીનો કુંવર બંને સાથે એકવાર વનમાં વનયાત્રાની ઈચ્છાથી દૂર દૂર નીકળી ગયાં. તરસ ખૂબ લાગી હતી. ભૂખ પણ ઘણી લાગી હતી. એક વૃક્ષની છાયામાં બેઠા તો એક પાકા ફળ ઉપર નજર પડી. સાથે ખાવાનું કાંઈ હતું નહીં. રાજકુંવરે મંત્રીના કુંવરને કહ્યું. આ ફળ ઉતારી લાવો. મંત્રીનો કુંવર ફળ ઉતારી લાવ્યો. એની ચાર ચીરી કરી. પરંતુ રાજાઓ ઝેરની શંકાથી પહેલું ના ખાય. તેથી મંત્રીના પુત્રને ખાવા કીધું. મંત્રીના પુત્રએ એક ચીરી ખાધી પછી બીજી ચીરી ખાધી અને ત્રીજી પણ ખાઈ ગયો. એક જ બાકી હતી તો રાજકુંવરે ઝૂંટવી લીધી અને પોતે ખાધી પરંતુ આ ફળ તો કડવું ઝેર જેવું હતું. તેથી થું થું થું કરીને થુંકી નાખ્યું.

મંત્રીના પુત્રને કહ્યું : “આવું ઝેર જેવું કડવું છે તો કેમ ખા ખા કરે છે ? મને કેહવાય નહીં કે આ કડવું છે ?” ત્યારે મંત્રીના કુંવરે સરસ જવાબ આપ્યો કે કુંવર સાહેબ જેને હર હંમેશ મીઠા ફળ ખવરાવ્યા છે તો એમને માટે એક કડવું ફળ ખાઈ લેવું પડે એ દુઃખની વાત ના કહેવાય. એમ આચાર્ય કોશલેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજે સંતો અને હરિભક્તોને જણાવ્યું કે અમે હર હંમેશ માટે તમારાં કાર્યમાં સહકાર આપી અને મીઠા ફળ ખવરાવીએ છીએ. તો ક્યારેક એવું બની જાય કે તમારાં કાર્યમાં સહાયરૂપ બની ના શકાય. કારણકે અનેક જાતના સત્સંગની વિટંબણાઓ હોય છે. તેવાં રૂપના કડવા ફળ ખાવા પડે તો નારાજગી વ્યક્ત ન કરતાં હોંશે હોંશે ખાઈ લેવાં.

પ.પૂ. કોશલેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના શબ્દને હરહંમેશ ધ્યાનમાં રાખવા. કદાચ એવું બને પોતાનાં કાર્યની વ્યસ્તતાને કારણે અથવા સાધુ સમાજની મર્યાદાએ કરીને અને સમાજની જવાબદારી કરીને તમારાં કાર્યમાં સહાયરૂપ ના બની શકે તો પણ સંતો હરિભક્તોએ એમના કાર્યમાં અવશ્ય સહાયરૂપ થવું. કારણકે એમને આખાં સંપ્રદાયની જવાબદારી છે. આપણી તો આપણાં એક ઘરની

કે સંસ્થાની જવાબદારી હોય છે. તેથી વિશાળ હૃદય અને વિચારધારા રાખીને ચારેય સંપ્રદાયને બહાર જવું નહીં.

શ્રીજી મહારાજે શિક્ષાપત્રમાં ૨૧૨ શ્લોક લખ્યા છે. સૌ કોઈએ પોતાના નિયમોને ધ્યાનમાં લઈ, આજ્ઞામાં જ વળગી રહેવાનો સખત પ્રયાસ કરવો. આપણે જો ધર્મકુળની એટલે કે નરનારાયણ દેવની ગાદીની બહાર જઈશું તો વિમુખની પંક્તિમાં છીએ.

સ્વામીશ્રીએ પોતાનાં સંતોને બેસાડીને કહ્યું હતું કે આપણાં સંપ્રદાયમાં જે સંતો બે દેશની ગાદી છોડીને બહાર ગયાં. એઓ કોનું કલ્યાણ થયું છે ? કલ્યાણ થયું નથી અને કલ્યાણ થશે પણ નહીં. આવા રૂડા રૂપાળા વ્યક્તિ વિશેષ આચાર્યશ્રી મળ્યાં છે એમને સેવીએ અને એમનાં કાર્યમાં મદદરૂપ થઈએ. અને જે આચાર્ય ગાદી ઉપર આવે છે એ આચાર્ય પોતાનાં જીવનનું બલિદાન સંપ્રદાયમાં આપી દે છે. એટલે કે પોતાના સુખને જતું કરીને સંપ્રદાયના આશ્રિતોમાં સુખનું સતત ધ્યાન રાખે છે. અમોએ અમારા જીવનમાં શ્રી દેવેન્દ્રપ્રસાદજી બાપાને જોયા, મોટા આચાર્ય મહારાજશ્રી તેજેન્દ્રપ્રસાદજીને જોયા, વર્તમાન આચાર્ય પ.પૂ.ધ.ધુ.૧૦૦૮ શ્રીકોશલેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીને જોયા તેમજ લાલજી મહારાજશ્રી આ બધાં આચાર્યશ્રીઓ અવિરત સત્સંગની સેવા કરે છે તો આવા ધર્મકુળને છોડીને બજે માક્ષની અપેક્ષા ના રાખી શકાય. બસ આટલાથી બધું સમજી અને ગાદીની સેવામાં રહો.

મોટા આચાર્ય મહારાજશ્રી એટલે કે પ.પૂ.ધ.ધુ.૧૦૦૮ શ્રી તેજેન્દ્રપ્રસાદજી જાહેર સભાને સંબોધતા જણાવ્યું હતું કે હરહંમેશ સજજનોનો સમાગમ કરવો. પણ દુર્જનોના સંગથી દૂર રહેવું અને મદદ કરનારાને ક્યારેય ભૂલવા નહીં. અને કૃતઘ્નપણું ક્યારેય કરવું નહીં. આપણે આ સંપ્રદાયમાં રહીને આગળ વધ્યા હોઈએ વિકાસ કર્યો હોય અને પછી જો સંપ્રદાયની અને ગાદીની ટીકા નિંદા કરીએ તો આપણે આ સંપ્રદાય અને ગાદીના કૃતઘ્ની ગણાઈએ. એના માટે રાજાનું અને નગરશેઠનું દૃષ્ટાંત આપીને સમજાવ્યું હતું કે...

એક રાજાના રાજ્યમાં પ્રજા સુખી હતી . કારણકે રાજા પ્રજાનું ભરણપોષણ કરતો. પરંતુ આ રાજ્યમાં એક નગરશેઠ હતો જે રાજા જેટલો જ સમૃદ્ધ હતો. રાજા અને નગરશેઠ ઘનિષ્ઠ મિત્રો હતાં.

એક વર્ષ ભયંકર દુકાળ પડ્યો. આ દુષ્કાળ બે-ચાર વર્ષ ચાલ્યો. રાજાએ પોતાના કોઠાર પ્રજા માટે ખોલી નાખ્યા. પૂરા પ્રયાસે પ્રજાને અન્ન વસ્ત્ર આપતો રહ્યો . પરંતુ દુષ્કાળ લાંબો ચાલવાથી કોઠાર ખાલી થઈ ગયા. આ વાત નગરશેઠને ખબર પડી નગરશેઠે પોતાની સંપત્તિના સેંકડો ગાડા ભરીને રાજાને ખબર ના પડે એમ બીજા રાજ્યમાં લઈ જવા લાગ્યો.

એક રાત્રિ રાજા પોતાની પ્રજાનું સુખદુઃખ જોવા માટે ઘોડા પર બેસીને નગરયાત્રાએ નીકળ્યો. નગર વચ્ચે એક નદી હતી. નદીમાં રેતી ખૂબ હતી. રાજાએ વેશપલટો કર્યો હતો. આથી ત્યાંથી પસાર થતાં નગરશેઠે રાજાને ઓળખ્યા નહી. બન્યું એવું કે ૧૦૦ જેટલા ગાડાં હતા. એમાંથી એક ગાડું રેતીમાં ખૂંપી ગયું. નગરશેઠ પરસેવે રેબઝેબ થઈ ગયો. છેવટે રાજાએ નગરશેઠને ઓળખી બળ કરીને ગાડું કાઢી આપ્યું. આ બધી સંપત્તિ લઈને બીજા રાજ્યમાં ઠાલવી દીધી બે દિવસ પછી નગરશેઠ રાજા પાસે જઈને બીજા રાજ્યમાં જવાની રજા માંગી ત્યારે રાજાએ કહ્યું તમે મારાં મિત્ર છો હું અત્યારે મુશ્કેલીમાં છું તો તમે મને મદદ કરો. તમારાં જેવા મિત્રોને કારણે અમે સુખી છીએ. તમારી પાસે ઘણી સંપત્તિ છે તો મને સહાયરૂપ થાઓ. પરંતુ નગરશેઠે એક ના બે ન થયા. આખરે “મારો નિર્ણય અફર છે”. ત્યારે રાજા એટલું જ બોલ્યાં કે “તો પછી એવા રાજાના રાજ્યમાં જજો કે રાત્રીમાં નદીમાં ગાડા ખૂંપે તો એને એનો રાજા કાઢી આપે.”

આચાર્ય મહારાજશ્રીએ આ પ્રસંગને લઈને સભાજનોને એમ કહ્યું કે આપણે આ સંપ્રદાય નરનારાયણ દેવની ગાદીથી આગળ આવ્યા હોઈએ અને એમની ટીકા નીંદા કરીએ તો નગરશેઠની જેમ કૃતઘ્નો કહેવાઈએ. એમ આનું સતત અનુસંધાન રાખવું.

અસ્તુ.....

પરમ વંદનીય પૂ. શાસ્ત્રીસ્વામી
પ્રેમસ્વરૂપદાસજી
ઐક પરિચય - મારી ગજરે

પ્રા. ચંદ્રકાન્ત એન. ઠાકર (નિવૃત્ત)
શ્રી સ્વામિનારાયણ બી.એડ કોલેજ, કલોલ

નામ છે આપનું પ્રેમસ્વરૂપ

ને પ્રેમના અવતાર છો.

સંત છો... મહંત છો...

શાસ્ત્રોના જાણકાર છો...

છો સંસારથી વિરક્ત

પણ અમિના આધાર છો

છે તમન્ના સુખ આપવાની

ગુણોનો ભંડાર છો.

લાગો છો સીધા સાધા

પણ મેરું જેવા અચળ છો

ભક્તિ-સત્સંગને સ્પષ્ટ વક્તા

ઈચ્છાશક્તિથી પ્રબળ છો.

છો ગુરુકુળના અધિષ્ઠાતા

ને વિશ્વમંગલ ધ્યેય છે.

આપના હૈયે સદા

સર્વનું હિત વસેલ છે.

પારસમણિ સમાન આપ છો
કથિરમાંથી કંચન કરો
ગુરુને પ્રભુકૃપાથી
સંસારનું હિત કરો.
પરિચય આપતાં આપના
શબ્દો પણ શરમાય છે.
છે કર્મો એવા ઉદાત્ત
કે કલમ પણ અચકાય છે.
પ્રાર્થના પ્રભુને એટલી
સદાય આપ સ્વસ્થ રહો.
ધૂણી ધખાવી છે સેવાની
મ્હેંક સદા પ્રસરાવતા રહો

પૂ. શાસ્ત્રી સ્વામી પ્રેમસ્વરૂપદાસજીના ચરણકમળમાં સાદર વંદન સહ અર્પણ.

